

**ЛЬВІВСЬКИЙ ЛІЦЕЙ З ПОСИЛЕНОЮ ВІЙСЬКОВО-ФІЗИЧНОЮ ПІДГОТОВКОЮ
ІМЕНІ ГЕРОЇВ КРУТ**

ПОСІБНИК ОФІЦЕРА-ВИХОВАТЕЛЯ

Львів – 2022

Посібник офіцера-вихователя [методичні рекомендації] / авторський колектив; за заг. ред. Ю.В.Гусара, укл. Т.Т. Гривул. – Львів, 2022. – 128 с.

Затверджено рішенням Педагогічної ради КЗ ЛОР «Львівський ліцей з посиленою військово-фізичною підготовкою імені Героїв Крут» протокол №13 від 30.06.2022 р.

Ідея та загальна редакція – полковник ГУСАР Ю. В.

Автори окремих статей: підполковник ГРИЦЕВИЧ Т.Л., підполковник СКОЧИЛЯС С.С., підполковник ГУНЧИК О.І., майор БОНДАРЕНКО О.М., майор МИХАЙЛИК А.Л., майор ОСИПЕНКО О.Р., майор ПЕТРІВ В.Р., майор САДЖЕНИЦЯ І.І., майор ШАПОВАЛ А.В., старший лейтенант ІВАНСЬКИЙ Я.А., молодший лейтенант КОНИК В.Р., ЛЕВУС П.М., БЛОКОРОВИЧ Н.О., ГАЛЕВИЧ В. О., ЩУКІН В.Е., ГРИВУЛ Т.Т. (укладач).

ЗМІСТ

Вступна частина	5
Вихователь – організатор освітнього процесу у навчальному підрозділі ліцеїстів	
Нормативно-правові акти та інші керівні документи щодо організації освітньої діяльності	6
Система роботи вихователя щодо організації освітнього процесу (алгоритм роботи вихователя)	7
Організація відвідування ліцеїстами консультацій, факультативів та додаткових занять	9
Організація та проведення самостійної підготовки ліцеїстів	11
Підведення підсумків освітнього процесу в навчальних підрозділах ліцеїстів	15
Мотивація успішності ліцеїстів	19
Робота вихователя з обдарованими дітьми та ліцеїстами, які потребують додаткової уваги	20
Робота з електронними та паперовими класними журналами	22
Організація та контроль дистанційного навчання ліцеїстів	24
Організація стажування ліцеїстів у добовому наряді	27
Методика підготовки та проведення занять з предмету «Захист України» (стрійова, вогнева, тактична та інші види військової підготовки, домедична допомога)	31
Формування культури читання і користування навчальною літературою, співпраця з бібліотекою ліцею	34
Виховний процес	
Вихователь – організатор освітнього та виховного процесу у навчальному підрозділі ліцеїстів	35
Організація та зміст виховної роботи в ліцеї	36
Система роботи офіцера – вихователя, вихователя щодо підбору, навчання та виховання молодших командирів	38
Формування культури поведінки ліцеїста	42
Робота командира навчального взводу офіцера-вихователя щодо психологічного супроводу ліцеїстів	45
Індивідуально-виховна робота – основа діяльності вихователя	47
Система роботи вихователя з ліцеїстами, які потребують додаткової психологічної уваги	50
Методика роботи офіцера вихователя щодо згуртування колективу	54
Робота офіцера-вихователя, вихователя щодо профілактики булінгу та шкідливих звичок	56
Методика роботи командира навчального взводу – офіцера-вихователя (вихователя) з батьками ліцеїстів	59
Робота командира навчального взводу – офіцера-вихователя щодо професійної орієнтації ліцеїстів до вступу у навчальні заклади сектору оборони та безпеки	61
Організації культурологічного забезпечення та дозвілля ліцеїстів	63
Перелік документів, які ведуть командири навчальних рот – старші офіцери-вихователі (старші вихователі), командири навчальних взводів – офіцери-вихователі (вихователі взводів)	64
Спортивно-масова робота	
Методика організації спортивно-масової роботи в підрозділі	68
Методика роботи з ліцеїстами, що мають незадовільний рівень фізичної підготовки	77
Збереження життя та здоров'я ліцеїстів, профілактика нещасних випадків	
Система роботи офіцера-вихователя щодо створення безпечних умов навчання та проживання ліцеїстів	92
Робота офіцера-вихователя із профілактики шкідливих звичок	94
Виконання елементів повсякденної діяльності	
Робота вихователя із підтримання внутрішнього порядку в підрозділі	97
Методика проведення ранкових та вечірніх заходів	98
Методика роботи офіцера-вихователя щодо контролю прийому їжі ліцеїстами	100
Порядок роботи офіцера-вихователя із організації вихідних (святкових) днів, звільнення ліцеїстів за межі закладу	102

ДОДАТКИ

Нормативно-правові акти та інші керівні документи щодо організації освітньої діяльності та посадові інструкції

Історія бою під Крутами	104
Закон України «Про освіту» (витяг)	105
Закон України «Про повну загальну середню освіту» (витяг)	110
Положення про військовий (військово-морський, військово-спортивний) ліцей, ліцей із посиленою військово-фізичною підготовкою (витяг)	111
Наказ Міністра оборони України «Порядок зарахування, відрахування та переведення осіб до військових ліцеїв, ліцеїв із посиленою військово-фізичною підготовкою» (витяг)	112
Статут ліцею (витяг)	113
Стратегія розвитку ліцею (витяг)	114
Посадова інструкція командира навчальної роти – старшого офіцера-вихователя	116
Посадова інструкція командира навчального взводу – офіцера-вихователя	118
Посадова інструкція командира навчального взводу – вихователя	120
Посадова інструкція помічника вихователя	122
Обов'язки головного сержанта навчальної роти	124
Обов'язки заступника командира навчального взводу	125
Обов'язки командира навчального відділення	126
Обов'язки ліцеїстів	127

«ТУТ ЮНІСТЬ ВЧИТЬСЯ ПЕРЕМАГАТИ!»

Львівський ліцей з посиленою військово-фізичною підготовкою імені Героїв Крут вже став важливою частиною сучасної історії України. Сьогодні майже 5000 випускників, об'єднаних почесним ім'ям крутян, захищають, служать, працюють для нашої держави. Наші патріотичні, відповідальні та успішні вихованці є тим головним досягненням, яким пишається наш заклад.

Заслугою ліцею та його педагогічного колективу є створена та апробована система виховання юнаків. Саме тут, у ліцеї, звичайні школярі стають через декілька років молодими громадянами України, які ставлять перед собою високі цілі, усвідомлено готуються здобувати офіцерський фах, вміють працювати над собою і здобувають успіх.

Виховна праця, яку проводять наші педагоги, є дуже непростою. Офіцери-вихователі та вихователі супроводять зростання юнаків із різними здібностями, інтересами, можливостями та характерами і своїм прикладом, переконанням і навіть примусом допомагають їм ставати кращими і досягати висот. Разом з тим напружена цілодобова праця із ліцейстами вимагає надзвичайно великої кількості знань про усі навчальні, виховні та побутові сторони ліцейного життя. З метою систематизації нормативних документів, зібрання вимог до тих чи інших сторін посадової діяльності, обміну досвідом та, в першу чергу – допомоги вихователям і було задумано цей методичний посібник. Його авторами стали офіцери-вихователі та педагоги ліцею, які досконало знають все особливості виховного процесу та готові поділитися своїм досвідом для покращення виховання нових поколінь крутян.

Начальник ліцею полковник Юрій ГУСАР

НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ АКТИ ТА ІНШІ КЕРІВНІ ДОКУМЕНТИ ЩОДО ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Ignorantia juris non excusat

Незнання закону не звільняє від відповідальності

(принцип римського права)

Посада командира навчального взводу – офіцера-вихователя у ліцеї з посиленою військово-фізичною підготовкою покладає на того, хто цю посаду обіймає, подвійну відповідальність, оскільки належить одночасно до двох суспільно важливих категорій – педагогічних працівників та військових посадових осіб. Відповідаючи не лише за навчання, виховання і розвиток майбутніх захисників України, але й за їх життя, здоров'я, морально-психологічний стан, первинний військовий вишкіл, статутний порядок і дисципліну, офіцер-вихователь повинен бути взірцем військового лідера, законослухняного громадянина, люблячого батька чи матері, старшого брата чи сестри, втіленням усіх тих чеснот, наслідування яких він чи вона очікує від своїх вихованців. І у переліку цих чеснот по праву чільне місце займає правова культура, знання і глибоке розуміння правових норм і принципів, компетентне орієнтування у корпусі нормативно-правових актів та інших керівних документів щодо організації освітньої діяльності.

У додатках до цього посібника наведено витяги з основних чинних на момент його публікації офіційних документів, знання яких допоможе офіцеру-вихователю безпомилково ухвалювати правильні управлінські і педагогічні рішення, та мати заслужений авторитет як серед колег, керівництва, так і – можливо, це найважливіше – серед ліцеїстів, для яких їх перший командир залишиться найпершим і найвпливовішим представником військової професії на усе подальше життя.

Такими документами-дороговказами для кожного офіцера-вихователя повинні стати:

Закон України «Про освіту» (витяг – Додаток №2);

Закон України «Про повну загальну середню освіту» (витяг – Додаток №3);

Положення про військовий (військово-морський, військово-спортивний) ліцей, ліцей із посиленою військово-фізичною підготовкою, затверджене Постановою Кабінету Міністрів України від 30 червня 2021 р. №672 (витяг – Додаток №4);

Порядок зарахування, відрядження та переведення осіб до військових (військово-морських, військово-спортивних) ліцеїв, ліцеїв із посиленою військово-фізичною підготовкою, затверджений наказом Міністерства оборони України від 28 липня 2021 року №220 (витяг – Додаток №5);

Статут ліцею (витяг – Додаток №6);

Стратегія розвитку ліцею (витяг – Додаток №7);

Посадова інструкція командира навчальної роти – старшого офіцера-вихователя (Додаток №8);

Посадова інструкція командира навчального взводу – офіцера-вихователя (Додаток №9);

Посадова інструкція командира навчального взводу – вихователя (Додаток №10);

Посадова інструкція помічника вихователя (Додаток №11);

Обов'язки головного віце-сержанта навчальної роти (Додаток №12);

Обов'язки заступника командира навчального взводу (Додаток №13);

Обов'язки командира навчального відділення (Додаток №14);

Обов'язки ліцеїстів (Додаток №15).

Всі подальші розділи цього посібника базуються на положеннях зазначених вище документів, а також усієї системи нормативно-правових актів та інших керівних документів щодо організації освітньої діяльності, яка у наш час постійно й послідовно розвивається та потребує від кожного офіцера-вихователя так само постійно оновлювати свою базу знань, підвищувати правову культуру і компетентність.

ВИХОВАТЕЛЬ – ОРГАНІЗАТОР ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ У НАВЧАЛЬНОМУ ПІДРОЗДІЛІ ЛІЦЕІСТІВ

СИСТЕМА РОБОТИ ОФІЦЕРА-ВИХОВАТЕЛЯ ЩОДО ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

Сучасні вимоги до організації освітнього процесу передбачають формування високої культури навчальної роботи ліцеїстів, яка охоплює культуру розумової праці, способи її раціонального планування та організацію самостійної роботи з навчальною і спеціальною літературою. Ліцеїст має стати творчим здобувачем знань під керівництвом учителя на уроці, та під керівництвом офіцера-вихователя (вихователя) на самостійній підготовці.

Закон України «Про освіту» регулює суспільні відносини, що виникають у процесі реалізації конституційного права людини на освіту, прав та обов'язків фізичних і юридичних осіб, які беруть участь у реалізації цього права, а також визначає компетенцію державних органів та органів місцевого самоврядування у сфері освіти

Освіта є основою інтелектуального, духовного, фізичного і культурного розвитку особистості, її успішної соціалізації, економічного добробуту, запорукою розвитку суспільства, об'єднаного спільними цінностями і культурою, та держави.

Метою освіти є всебічний розвиток людини як особистості та найвищої цінності суспільства, її талантів, інтелектуальних, творчих і фізичних здібностей, формування цінностей необхідних для успішної самореалізації компетентностей, виховання відповідальних громадян, які здатні до свідомого суспільного вибору та спрямування своєї діяльності на користь іншим людям і суспільству, збагачення на цій основі інтелектуального, економічного, творчого, культурного потенціалу Українського народу, підвищення освітнього рівня громадян задля забезпечення сталого розвитку України та її європейського вибору.

Освітня діяльність, класна, позакласна робота в ліцеї організовується згідно з відповідними програмами, положеннями та державними стандартами освіти з урахуванням специфічних завдань, поставлених перед ліцеєм.

Командир навчального взводу – офіцер-виховatelj у своїй діяльності керується Конституцією України, Конвенцією ООН про права дитини, Законами України «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту», Статутом ліцею, правилами внутрішнього трудового розпорядку та правилами внутрішнього порядку та поведінки ліцеїстів.

Для вдалої організації освітнього процесу офіцер-виховatelj повинен мати морально-ділові якості, високу військово-професійну підготовку, знати та неухильно виконувати вимоги керівних документів щодо організації освітньої діяльності, виховної роботи та повсякденної життєдіяльності у ліцеї з посиленою військово-фізичною підготовкою, постійно вдосконалювати свої фахові й методичні навички, подавати підлеглим приклад зразкового виконання військового обов'язку, а також накази і розпорядження керівництва ліцею.

Офіцер-виховatelj **відповідає** за навчання та виховання, морально-психологічний стан, дисципліну, підтримання внутрішнього порядку, правильну експлуатацію майна, стан здоров'я ліцеїстів, їх фізичний розвиток та військово-професійну орієнтацію, за успішне виконання завдань, поставлених перед взводом, а також за профорієнтацію на вступ до вищих навчальних закладів сектору безпеки та оборони України.

Для системної та дієвої роботи офіцера-вихователя пропонуємо алгоритм.

Щодня:

1. Прибуття на роботу (11.30).

2. Під час проведення уроків:

- перевірити стан закріпленої території;
- перевірити клас самостійної підготовки, дотримання порядку в шафах;
- перевірити спальні приміщення взводу, зокрема якість застелення ліжок, стан військової та спортивної форми одягу, порядок в приліжкових тумбочках.

2.1. Відвідати 1-2 уроки, перевірити підготовку та роботу ліцеїстів на уроках.

2.2. Методична підготовка та проведення занять з предмету “Захист України”.

2.3. Уточнити (можливо, були зміни в розкладі):

- розклад занять на наступний день;
- розклад консультацій, додаткових занять;
- розклад гуртків та секцій, факультативів.

2.4. Зустрітися та налагодити взаємодію з вчителями:

- уточнити, хто з ліцеїстів потребує консультації, додаткових занять;

- з'ясувати результати занять, хто і чому отримав бали початкового рівня;
- дізнатися про поведінку та зауваження на уроці;
- уточнити список ліцеїстів, перевірити їх наявність у спортивних секціях, гуртках, кого залучено на консультації та додаткові заняття;
- з'ясувати стан навчання як взводу, так і окремих ліцеїстів;
- обговорити проблеми, які виникають у ліцеїстів при вивченні матеріалу на самостійній підготовці;
- обговорити особливості окремих тем навчального матеріалу;
- бути присутніми на контрольних роботах, внутрішньому ліцейному пробному оцінюванні за процедурою ЗНО, заходах контролю в рамках державної підсумкової атестації тощо;
- організувати залучення вчителів на самопідготовку.

3. Після завершення уроків та обіду провести збір взводу в класі самостійної підготовки (шикування взводу на плацу):

- заслухати доповідь заступника командира навчального взводу про минулу ніч, підйом, зарядку, навчальний день, хто і за що отримав зауваження, хто і за що отримав заохочення, стан дисципліни взводу під час уроків, хто звільнений від уроків, хто захворів, перевірити зовнішній вигляд ліцеїстів;
- ознайомитися з журналом педагогічної взаємодії;
- ознайомитися з випискою в електронному журналі;
- спланувати і оголосити хід проведення самостійної підготовки;
- організувати проведення самостійної підготовки;
- провести контроль за якістю та вчасним проведенням консультацій, гуртків, секцій, факультативів.

4. Після самостійної підготовки:

- організувати та забезпечити контроль проведення спортивно-масової роботи взводу згідно з тижневим планом;
- організувати та забезпечити контроль проведення заходів виховної роботи взводу згідно з тижневим планом;
- провести підведення підсумків у взводі та поставити завдання на наступний день.

Щотижня:

- проводити підведення підсумків навчання та виховання за тиждень, визначати рейтинг, складати завдання на наступний навчальний тиждень;
- подати командирі навчальної роти інформацію про стан успішності та дисципліни ліцеїстів;
- проводити збори віце-сержантів взводу та загальні збори взводу;
- проводити індивідуально-виховну роботу з ліцеїстами, які потребують додаткового педагогічного впливу та надавати допомогу невстигаючим ліцеїстам.

Щомісяця:

- проводити підведення підсумків навчання та виховання за місяць, визначати рейтинг, поставити завдання на наступний місяць;
- надавати командирі навчальної роти інформацію про стан успішності та дисципліни ліцеїстів за місяць;
- проводити збори та навчання віце-сержантів взводу;
- проводити зібрання батьків ліцеїстів, на яких аналізувати успішність вихованців та стан їх дисципліни.

Систему (алгоритм) роботи офіцера-вихователя розроблено для чіткого розуміння та якісного виконання завдань, які стоять перед командиром взводу; дотримуючись нормативно-правових правил, положень та системи роботи, офіцер-вихователь має володіти станом справ у взводі, керувати навчальним та виховним процесом, вживати заходи як по запобіганню, так і вирішенню проблемних питань.

Більш детально ознайомитися зі змістом та напрямком, окремими елементами загальної роботи на кожному етапі алгоритму роботи офіцера-вихователя можна в наступних розділах цього посібника.

ОРГАНІЗАЦІЯ ВІДВІДУВАННЯ ЛІЦЕЙСТАМИ КОНСУЛЬТАЦІЙ, ФАКУЛЬТАТИВІВ ТА ДОДАТКОВИХ ЗАНЯТЬ

Для офіцера-вихователя дуже важливо правильно організувати і вміло контролювати відвідування ліцейстами консультацій, факультативів і додаткових занять. Це – запорука успішного розвитку розумових здібностей, вироблення навичок самостійної роботи для досягнення в майбутньому поставлених цілей, на основі використаних отриманих знань на практиці. Крім різних форм обов'язкових навчальних занять у ліцеї проводяться факультативні, консультаційні та додаткові заняття, що передбачені розкладом та відповідними графіками і спрямовані на задоволення освітніх інтересів ліцеїстів, їхнє виховання та розвиток здібностей і обдарованість.

Час для консультацій, факультативних та додаткових занять визначається начальником ліцею відповідно до розпорядку дня.

Консультації призначені для роботи вчителя з невеликими групами ліцеїстів з ліквідації прогалин у знаннях, у формі самостійних індивідуальних і групових занять ліцеїстів за інтересами. Призначення консультацій, групових та індивідуальних полягає в тому, щоб одним ліцеїстам допомогти подолати труднощі і перешкоди в освоєнні окремих тем, розділів програми, а іншим – надати підтримку в поглибленому вивченні предмета.

Під час консультацій ліцеїсти ставлять питання і отримують відповіді, роз'яснення вчителя або спеціально запрошених фахівців. Консультації бувають класними та груповими, а при підготовці ліцеїстів творчих робіт та доповідей - індивідуальними. Потреба в консультуванні ліцеїстів виникає з різних причин. Наприклад, групові консультації проводяться з 11-ми класами для підготовки до проведення зовнішнього незалежного оцінювання відповідно до визначеного графіку, а індивідуальні – з тими, хто хоче поглибити знання з визначеного предмету і робить це добровільно. Нерідко ліцеїсти стикаються з певними труднощами під час самостійного опрацювання навчального матеріалу або при виконанні домашнього завдання. Правильно організована консультація допомагає подолати їх.

Якщо в основному класі навчального корпусу, де проводиться самопідготовка однієї з навчальних груп взводу, в якийсь день тижня проводиться консультація, командир навчального взводу повинен довести даній групі, що вони розмістяться у передбаченому для цього запасному класі. Відображається вибуття ліцеїстів на консультацію на зворотному боці аркуша самопідготовки в визначеному для цього розділі старшими навчальних груп.

Індивідуальні та групові консультації сприяють ліквідації труднощів у навчальній роботі. Разом з тим слід пам'ятати, що надмірне зловживання ними таїть небезпеку затвердження в ліцеїстів пасивності, очікування обов'язкової допомоги, демобілізації власних внутрішніх духовних сил.

Для організації відвідування ліцейстами консультацій занять офіцер-виховatelj повинен:

- ознайомитись з графіком консультацій на I (II) семестр навчального року, затвердженого начальником ліцею;
- під час спілкування з вчителями, які проводять заняття в даному навчальному взводі, а також під час щоденної перевірки журналу педагогічної взаємодії, визначити невістигаючих ліцеїстів, яким потрібно обов'язково прибути на консультації (додаткові заняття) з даного предмету;
- довести до невістигаючого особового складу навчального взводу та ліцеїстів, які хочуть покращити свої знання, графік проведення консультацій;
- забезпечити присутність даних ліцеїстів та їхню роботу під час визначених консультацій навіть в тих випадках коли ліцеїсти знаходяться на дистанційному навчанні;
- взяти на особистий контроль виконання даними ліцеїстами домашнього завдання після відвідування ними даних консультацій.

Факультативи з як форма організації освіти займає проміжне місце між уроками і позаурочною роботою. Від уроків вони відрізняються тим, що ліцеїсти в них беруть участь добровільно (за бажанням) відповідно до їх індивідуальних потреб, інтересів. Це робить дані заняття схожими з позаурочною роботою. Але, на відміну від позаурочної роботи, факультативні заняття (як і урочні) проводяться за визначеним навчальним графіком. Основною метою факультативних занять є додаткове (крім основного курсу) задоволення освітніх потреб, нахилів та інтересів ліцеїстів. У даному процесі ліцеїсти мають можливість самостійно звертатися до науково-популярної літератури та іншої літератури, займатися експериментами за індивідуальною програмою за власним бажанням, опановувати методи даної науки, комплексно розглядати питання, що цікавлять їх. Зазвичай на вивчення факультативного курсу відводиться 1-2 години на тиждень

протягом навчального року. Зарахування ліцеїстів до групи з вивчення факультативного курсу проводить учитель з ініціативи ліцеїста.

Ліцеїстів залучають до факультативів на добровільних засадах, відповідно до їхніх бажань, нахилів, інтересів. Кожен може обрати, як правило, не більше двох факультативів. За освітніми завданнями існують такі види факультативів:

- з поглибленого вивчення навчальних предметів;
- з вивчення додаткових дисциплін.

Факультативні заняття ведуть вчителі, методисти, які мають відповідну освіту і професійну для цього підготовку. Контроль за організацією і змістом факультативних занять здійснює начальник ліцею і його заступник з навчальної роботи.

Факультативні заняття з військової підготовки (у тому числі зі спеціальної) з ліцеїстами проводять командири навчального взводу – офіцери-вихователі, вихователі навчальних взводів, командири навчальних рот – старші офіцери-вихователі, без додаткової оплати відповідно до пункту 4.24 статуту ліцею.

Для організації відвідування ліцеїстами факультативів офіцер-вихователю повинен:

- ознайомитись з графіком роботи факультативів, на даний навчальний семестр;
- під час бесід з ліцеїстами дізнатись, які види секцій відвідували особи до вступу в навчальний заклад;
- довести до особового складу взводу види факультативів, години та дні проведення, а також список ліцеїстів, які офіційно займаються в даних гуртках;
- перевірити, щоб дані ліцеїсти вибували та мали при собі визначену форму одягу відповідно до виду факультативу;
- організувати та контролювати вчасне вибуття визначених ліцеїстів на ці факультативи, а також час прибуття в підрозділ;
- взяти на особистий контроль виконання даними ліцеїстами домашнього завдання після відвідування ними даних факультативів.

Як правило, ліцеїсти, які мають низьку успішність, на факультативи та секції не залучаються.

Додаткові заняття проводять з окремими або групою ліцеїстів з метою заповнення прогалин у знаннях, вироблення умінь і навичок, задоволення підвищеного інтересу до навчального предмету або підготовки до олімпіад, конкурсів, ЗНО тощо. Якщо виявлено прогалини у навчанні, насамперед необхідно розкрити їх причини, що і буде визначати конкретні форми, методи і прийоми роботи з учнями. Це можуть бути несформованість умінь і навичок навчальної роботи, втрата інтересу до навчального предмету або загально уповільнений розвиток. З іншого боку, може бути підвищений інтелектуальний розвиток та нестандартне мислення, яке потрібно удосконалювати на даному етапі. На додаткових заняттях досвідчені вчителі практикують різні види допомоги: роз'яснення окремих питань, прикріплення слабких учнів до сильних, повторне пояснення теми. При цьому в одних випадках потрібна більше використання наочності, а в інших – словесної конкретизації.

Для організації відвідування ліцеїстами додаткових занять офіцер-вихователю повинен:

- під час бесід з батьками ліцеїстів дізнатись, які додаткові заняття (рід захоплень) відвідували вихованці та з яких предметів знання були слабшими до вступу в ліцей;
- під час спілкування з вчителями, які проводять заняття в даному взводі, а також під час щоденної перевірки журналу педагогічної взаємодії, на основі аналізу успішності визначити невстигаючих ліцеїстів або тих осіб, які потребують більшого удосконалення (наприклад, підготовка до олімпіади) та яким потрібно обов'язково прибути на додаткові заняття з визначеного предмету за попереднім узгодженням із вчителем;
- довести до особового складу взводу визначені години та дні проведення додаткових занять, а також список ліцеїстів, які офіційно займаються;
- організовувати та контролювати вчасне вибуття визначених ліцеїстів на дані додаткові заняття з визначеним приладдям та навчальним матеріалом, а також час повернення в підрозділ;
- взяти на особистий контроль виконання даними ліцеїстами домашнього завдання після відвідування ними додаткових занять.

Відвідування ліцеїстами консультацій, факультативів та додаткових занять є невід'ємною частиною навчання та виховання ліцеїстів, підвищення рівня знань та розвитку індивідуальних якостей, що допоможуть їм у майбутньому самостійно вибрати свій життєвий шлях та професію.

ОРГАНІЗАЦІЯ ТА ПРОВЕДЕННЯ САМОСТІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ЛІЦЕЇСТІВ

Самостійна підготовка ліцеїстів є **другою** за важливістю після уроку ланкою освітнього процесу в ліцеї. Самостійну роботу ліцеїста забезпечено інформаційно-методичними засобами (підручниками, посібниками) та матеріально-технічними засобами (макетами, тренажерами, елементами озброєння), передбаченими робочою програмою навчальної дисципліни. Самостійна робота ліцеїста з вивчення навчального матеріалу з конкретної дисципліни може проводитися в класі самопідготовки (в розташуванні роти), бібліотеці, навчальних кабінетах (в навчальному корпусі), комп'ютерних класах. За створення умов для плідної самостійної роботи ліцеїстів відповідає офіцер-вихователю навчального взводу.

Години проведення самостійної підготовки визначені відповідно до розпорядку дня, затвердженого начальником ліцею.

Мета і завдання самостійної підготовки:

- забезпечити якісне виконання ліцеїстами домашніх завдань до кожного уроку;
- вироблення навичок самостійної роботи з підручником, художньою і довідковою літературою;
- раціональний тижневий розподіл навантаження вихованців на самопідготовці для того, щоб ліцеїсти могли виконати завдання з усіх навчальних предметів;
- вироблення та розвиток у ліцеїста самосвідомості, самодисципліни, особистої відповідальності, отримання задоволення від самовдосконалення, самопізнання, самореалізації.

Діяльність офіцера-вихователя щодо організації та проведення самостійної підготовки.

У кожного офіцера-вихователя повинен бути тижневий розклад уроків навчального взводу. На підставі розкладу уроків і пріоритету визначених дисциплін зовнішнього незалежного оцінювання командир навчального взводу-офіцер вихователю заповнює аркуш самопідготовки визначеного зразка (див. зразок 1 наприкінці статті). Орієнтуючись на нього і на кількість навчального матеріалу, який задано на домашнє завдання, планує виконання домашніх завдань, дотримуючись принципу рівномірності навантаження учнів, а не принципу – сьогодні виконаємо ті домашні завдання, які задано на завтра.

На початку робочого дня офіцер-вихователю навчального взводу особисто обов'язково аналізує класний журнал та журнал педагогічної взаємодії, з яких отримує інформацію:

- а) про результативність самопідготовки на минулому занятті – із кількості позитивних оцінок, а також із записів викладачів про відвідування і запізнення вихованців на уроки;
- б) виписує у свій робочий зошит домашні завдання з тих предметів, які були задані сьогодні та не встигаючих ліцеїстів, на яких потрібно звернути увагу.

Ця інформація є основою для аналізу роботи офіцера-вихователя ліцеїстів та наступної корекції в плануванні. Облік самостійної роботи веде командир навчального взводу в аркуші проведення самостійної підготовки. Але якщо підрозділ розділений на 2 групи і знаходяться в різних класах, аудиторіях, то призначаються старші груп, які ведуть цей облік.

Якщо під час самостійної підготовки потрібно використати телефон або телевізор для перегляду та опрацювання навчальних матеріалів, здійснення дистанційного репетиторства, командир навчального взводу організовує даний процес у визначені години з дозволу командира роти.

Діяльність офіцера-вихователя під час проведення самостійної підготовки.

Аналізуючи паперовий та електронний журнал, офіцер-вихователю призначає 3-5 ліцеїстів-консультантів. Вони при потребі надають консультативну допомогу тим ліцеїстам, в яких виникають труднощі при виконанні домашніх завдань. Офіцер-вихователю навчального взводу ділить взвод на 5-6 груп, призначає в кожній групі старшого із ліцеїстів цієї групи для того, щоб при організації групової роботи ця структура була вже сформована. Динамізм руху ліцеїстів в групах повинен бути незначний протягом року, а то й усього періоду навчання. Формування груп – завдання важливе і досить складне. Тому ця робота повинна проводитись офіцером-вихователем з урахуванням інтелектуального і фактичного рівня підготовленості ліцеїстів, що входять до складу групи.

Офіцер-вихователю повинен відвідувати уроки у своєму навчальному взводі з періодичністю, яка б дала йому розуміння стану навчання та успішності та окреслила можливі проблеми.

Мета таких відвідувань:

- виявлення недоліків в організації самопідготовки для наступної корекції;
- більш глибоке вивчення ліцеїстів;
- консультація з викладачем з питань застосування методів і прийомів виконання домашніх завдань з конкретного навчального матеріалу;

- ознайомлення з роботою викладачів, вивчення їх педагогічного досвіду для підвищення якості самопідготовки і, відповідно, рівня знань ліцеїстів.

У XXI столітті підручник, комп'ютер та смартфон, підключений до мережі інтернет, є основними джерелами інформації для ліцеїстів, тому їм повинна бути приділена значна увага, а саме:

- забезпеченість підручниками повинна бути не нижчою, як один підручник для ліцеїста;
- у встановлені години самостійної підготовки для успішного виконання домашнього завдання ліцеїсти можуть опрацьовувати матеріал в класах дистанційного навчання, комп'ютерних кабінетах та бібліотеці, але офіцер-вихователю повинен періодично перевіряти, щоб ліцеїсти не займалися іншими справами (перегляд соцмереж та відео, що не відноситься до навчання).

Якщо взвод розділений на дві навчальні групи, одна з яких буде перебувати в кабінеті навчального корпусу, офіцер-вихователю повинен перевіряти ту чи іншу групи, з такою періодичністю, яка забезпечує максимальну якість освітнього процесу.

У класі самопідготовки обов'язково повинен бути куток чи стенд документації самопідготовки. На ньому має бути відображено тижневий розклад уроків, розпорядок дня, рейтинг успішності, нормативи та результати з фізичної підготовки.

Діяльність офіцера-вихователя на самопідготовці.

1. Забезпечити неухильне дотримання санітарно-гігієнічних вимог в навчальних групах, а саме:

- норм освітлення;
- вентиляції приміщення;
- черговості перерв (якщо немає командира взводу, оголошує старший навчальної групи);
- контроль відвідування секцій, факультативів, гуртків, додаткових занять;
- проведенні фізкультхвилинки на перерві між годинами проведення самостійної підготовки;
- відповідність столів і стільців росту ліцеїстів;
- контроль за осанкою;
- вологе прибирання перед заняттями і після їх закінчення, яке стосується обох навчальних груп.

2. Слідкувати за дотриманням належної свідомої дисципліни і порядку. Але треба пам'ятати, що це не урок, тому офіцер-вихователю повинен прагнути до створення певною мірою «домашньої» обстановки. Так, ліцеїст може щось запитати в свого товариша, але основна вимога тут така: відсутність шуму, щоб один не заважав іншому. Офіцер-вихователю може дозволити ліцеїсту вчити вірш напам'ять чи щось прочитати вголос за межами класу самопідготовки, але у відведений час і у відомому йому місці: у читальному залі бібліотеки, спальному приміщенні тощо.

3. Перед першим заняттям на дошці повинен бути записаний план виконання завдань: навчальні предмети, визначені завдання (див. зразок 2) або прикріплений заповнений аркуш самопідготовки з визначеними домашніми завданнями. Якщо ліцеїсти прибули з дистанційного навчання, то домашні завдання з визначених предметів дозволяється висвічувати за допомогою телевізора.

Починаючи самопідготовку, офіцер-вихователю визначає, який метод буде застосовано: індивідуальний, парний чи груповий. Метод може бути визначений один на виконання завдань з усіх предметів, а може бути різний на виконання завдань з різних предметів. Наприклад: з української літератури – індивідуальний, з фізики – парний, з біології – груповий.

Найбільш ефективними і результативними є застосування парного і групового методів навчання, але їх застосування вимагає від офіцера-вихователя високого ступеня організації взводу на цю роботу. Переважно їх вдається застосувати не раніше, ніж через місяць роботи із навчальним взводом, оскільки ліцеїстів треба навчити і привчити працювати за таким методом. Офіцер-вихователю повинен весь час отримувати інформацію про рівень та ступінь виконання завдань; у разі виникнення труднощів може сам надавати ліцеїстам допомогу, якщо він може це зробити відповідно до рівня своєї підготовки або підключає учнів-консультантів. Інформацію одержує шляхом безпосереднього спостереження і перевірки, доповіді учнів про стан виконання окремих завдань, доповіді старших груп про рівень засвоєння і виконання завдання кожним членом групи. Одержуючи таким чином інформацію, офіцер-вихователю має можливість керувати процесом самопідготовки, а не бути стороннім спостерігачем. Відсутність офіцера-вихователя на самопідготовці недопустима, але можлива, якщо на це є законна підстава. При цьому командиром роти призначається відповідальний офіцер на визначений період.

Після закінчення самопідготовки у офіцера-вихователя повинна бути інформація про всіх ліцеїстів, хто і на якому рівні його виконав, а хто не виконав взагалі. При випереджувачому підході до самопідготовки, а не сьогодні – на завтра, дає можливість залучити ліцеїстів, які не впоралися із завданням, на консультацію. Також можна прикріпити до них учнів-консультантів чи просто дати додатковий час, бо, можливо, цей ліцеїст старанний, але працює повільно і просто не встиг.

Під час дистанційного навчання офіцер-вихователь приймає доповіді від командирів відділень про стан виконання домашнього завдання ліцеїстів. Зате телефонувавши до батьків, офіцер-вихователь дізнається причини невиконання та повідомляє про терміни і можливі негативні наслідки.

Отже, завдання, які призначені для самопідготовки, мають бути виконані. Також треба брати до уваги і виконання завдань ліцеїстом, який перебуває у наряді і не був присутній на занятті; він має можливість виконати домашні завдання, а офіцер-вихователь зобов'язаний його проконтролювати.

Однак при такому контролі виникає проблема списування письмових завдань і боротися з нею досить важко. Відучити від цього можна поступово, починаючи з першого курсу, ставлячи умову, що списати в товариша задачу можна лише у тому випадку, якщо він її пояснить, а потім ти сам йому її поясниш. І тоді поступово учні, які хочуть вчитися, але з якихось причин не встигали, починають працювати самостійно.

Уміння ліцеїста планувати власну самостійну роботу залежить від його вміння організувати розумову працю. Це вкрай необхідно майбутньому фахівцю, оскільки становить основу його професійної діяльності. Ці навички відточуються у процесі самостійної роботи. Самостійність стає професійно необхідною якістю особистості будь-якого ліцеїста. Роль офіцера-вихователя в цьому процесі – контроль самостійної підготовки, перевірка якості виконання домашнього завдання, вирішення проблемних питань ліцеїстів у навчанні з допомогою вчителів або особисто при наявності певних знань з визначених предметів.

Отже, у ліцеї самостійна робота ліцеїстів посідає вагоме місце. Вона передбачає обов'язкове оволодіння прийомами самостійного набуття знань та їх застосування. Організація розумової діяльності забезпечує сприйняття, усвідомлення, запам'ятовування, узагальнення, готовність до пошуку необхідного рішення. Ліцеїст тим самим розвиває самосвідомість, самодисципліну, особисту відповідальність, отримує задоволення від самовдосконалення, самопізнання, самореалізації. Результатом стає самостійне формування у ліцеїстів знань, умінь і навичок, необхідних майбутньому офіцеру.

Зразок 1

Аркуш самопідготовки

__ групи __ взводу 1 роти _____. 20__

I. Розхід особового складу групи.

За списком «___».
 В наявності «___».
 Відсутні «___» з них (із зазначенням прізвищ):
 В наряді «___» (____);
 Хворі вдома «___» (____);
 В мед. Ізоляторі «___» (____);
 У звільненні «___» (____);
 Інші причини (вказати які самі):
 _____ «___» (____);
 _____ «___» (____).

Урок	Предмет	Що задано	Черговість виконання, інші примітки
1			
2			
3			
4			
5			
6			
Час	Місце, кабінет	Предмет, вчитель	Хто з ліцеїстів залучається
15:25-16.10			
16:20-17.05			
17.15-18.00			

Командир навчального взводу – офіцер-вихователь (вихователь взводу)

Зразок 2

На дошці записують кількісний склад взводу':

- за списком: _____;
- присутніх: _____;
- відсутніх: _____;

- по хворобі_____;
- наряд_____;
- з інших причин (конкретно)_____.

Предмет	Домашнє завдання
---------	------------------

ПІДВЕДЕННЯ ПІДСУМКІВ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В НАВЧАЛЬНИХ ПІДРОЗДІЛАХ ЛІЦЕЇСТІВ

Підведення підсумків є важливою частиною навчання та виховання ліцеїстів. Під час даного процесу офіцер-вихователь аналізує:

- стан навчання;
- стан стажування в добовому наряді (у тому числі військової підготовки);
- стан внутрішнього порядку;
- дотримання правил поведінки;
- виконання розпорядку дня;
- позакласну роботу.

Порядок проведення підведення підсумків:

1. Проведення аналізу результатів навчання ліцеїстів за поточний тиждень на основі перевірки паперового класного журналу, журналу педагогічної взаємодії та електронного журналу (виписки, середнього бала, кількості балів початкового рівня), зведеної виписки (за динамікою середніх балів, діаграми успішності за середнім балом навчальних взводів і рот).

2. Оцінка та якість виконання обов'язків при стажуванні у несенні служби в наряді.

3. Підведення підсумків роботи ліцеїстів взводу щодо підтримання статутного внутрішнього порядку.

4. Аналіз дотримання правил поведінки у навчальному взводі (індивідуально оцінюється кожний ліцеїст щодо його особистої поведінки).

5. Підведення підсумків проведеної позакласної роботи.

6. На підставі зробленого аналізу здійснюється рейтингова оцінка ліцеїстів, визначаються кращі та ті, що потребують додаткової педагогічної опіки, а також визнається рейтинг відділень.

7. Підбиття підсумків роботи з молодшими віце-сержантами.

8. Постановка завдань на наступний тиждень (день).

Підведення підсумків у відділеннях і групах проводять командири відділень або старші груп щодня з 17.45 до 18.00 відповідно до розпорядку дня, затвердженого начальником ліцею на навчальний семестр.

Під час підведення підсумків має бути монолог офіцера-вихователя не в стилі читання моралі і піднімання невстигаючих, а активне зацікавлене обговорення, близьке за методикою організації до аналізу проведених дій (АПД), де ліцеїстам дають можливість висловити свою думку, зробити самооцінку, самоаналіз дій своїх і підрозділу, запропонувати свої ідеї для вдосконалення та підвищення результатів освітнього процесу у навчальному взводі, групі чи відділенні, як в команді.

Метою аналізу проведених дій під час підбиття підсумків є підвищення рівня виконання завдання як окремим ліцеїстом, так і навчальним взводом (групою) через надання негайних відгуків про те, яким чином навчальні завдання могли бути виконані краще.

Основна відмінність від стандартного розбору навчання полягає у рівній участі особового складу навчального взводу та командирів в обговоренні події.

Під час стандартного розбору зазвичай розглядають та оцінюють тільки негативні (помилкові) сторони події та беруть до уваги тільки точку зору керівника або перевіряльника. Це не сприяє відвертій дискусії та обмежує надання коментарів учасниками навчання.

Найбільш негативним наслідком цього є «придушення» ініціативи ліцеїста. Яким би досвідченим не був офіцер-вихователь, але він не може помітити всі деталі, які бачить безпосередній виконавець того чи іншого завдання. Безперечно, залучення до обговорення навчання усього взводу дає змогу провести більш детальний розбір, зменшує шанс пропустити якесь питання або подію. Це створює атмосферу взаємоповаги та взаєморозуміння, що в кінцевому результаті веде до створення дружнього та злагодженого колективу, здатного виконати поставлені завдання згідно з найвищими стандартами.

1. Акценти підведення підсумків навчання (див. зразок 1):

- стан вивчення і засвоєння тем із загальноосвітніх предметів, передбачених планом за минулий тиждень (для цього офіцер-вихователь повинен підтримувати тісний зв'язок із вчителями і працювати з класним та електронним журналом);

- активність ліцеїстів на заняттях (із своїх спостережень, інформації від вчителів, записів у паперовому та електронному журналі та журналі педагогічної взаємодії);

- відзначення ліцеїстів, які краще засвоїли матеріал із кожного предмету навчання;

- вказати на виявлені недоліки під час вивчення тем, аналіз їх причин, на що потрібно звернути увагу наступного тижня;

- відзначити командирів відділень, де стан успішності кращий;

- навести приклади успішного навчання ліцеїстами, а невстигаючим вказати на помилки та шляхи їх вирішення під час особистого спілкування;

- оголосити, хто і як закінчив тиждень, якщо це дистанційне навчання – провести онлайн-зустріч щоп'ятниці у визначений вечірній час із батьками та ліцеїстами.

Аналізуючи останні показники, можна висловити сподівання, що при більш старанному навчанні, коли ліцеїсти будуть отримувати меншу кількість балів початкового рівня, стан навчання взводу може покращитись, як і його рейтингове місце серед решти взводів роти і ліцею. Але для цього треба працювати більш наполегливо.

2. Акценти підсумків стажування в добовому наряді, у тому числі військової підготовки, (див. зразок 2):

- якість занять у взводі, чи повністю вивчені і відпрацьовані теми занять;
- позитивні показники та недоліки під час занять та стажування в добовому наряді (із вказуванням осіб ліцеїстів) для виставлення оцінки з предмету «Захист України»;
- стан відпрацювання нормативів на заняттях, проаналізувати їх виконання;
- відзначити командирів відділень, де заняття було організовано краще і де гірше;
- довести до особового складу ліцеїстів графік стажування в добовому наряді на тиждень;
- оголосити теми, які будуть вивчатися наступного тижня.

3. Акценти підсумків стану внутрішнього порядку (див. зразок 3):

- загальна оцінка стану внутрішнього порядку у взводі (у спальному приміщенні, в класі самопідготовки, на закріпленій території);
- відзначення відділення, де був кращий порядок і де – гірший;
- вказівки на недоліки внутрішнього порядку.

4. Акценти дотримання правил поведінки (див. зразок 4):

- загальна оцінка поведінки у взводі;
- аналіз порушень правил поведінки протягом тижня;
- відзначення кращих ліцеїстів та вказівки порушникам дисципліни.

5. Акценти виконання розпорядку дня:

- перерахувати недоліки у виконанні розпорядку дня;
- назвати кращих та порушників.

6. Акценти позакласної роботи:

- аналіз проведення позакласної роботи;
- доведення особовому складу навчального взводу графіку проведення гуртків, секцій, затверджених наказом начальника ліцею;
- доведення інформації про екскурсії, які будуть проводитись наступного тижня, з вивченням правил поведінки в громадських місцях.

7. Заключна частина:

7.1 визначення основних завдань на наступний тиждень з навчання та виховання, наприклад:

- недопущення порушень заходів безпеки та травмування ліцеїстів;
- покращення стану успішності;
- покращення внутрішнього порядку в спальних приміщеннях та класі самопідготовки;
- дотримання правил поведінки;
- покращення стану фізичної підготовки ліцеїстів взводу;
- покращення стрийового вишколу ліцеїстів.

7.2 оголошення основних заходів ліцею;

7.3 оголошення оцінки за виконання службових обов'язків кожному ліцеїсту;

7.4 оголошення рейтингу відділень за тиждень;

7.5 обговорення проблемних питань, які виникли в підрозділі.

Одразу після підбиття підсумків у навчальному взводі проводяться підбиття підсумків з віце-сержантами роти, оскільки вони виконують обов'язки молодших командирів.

Структура підбиття підсумків з віце-сержантами роти:

- аналіз особистої вірцевості віце-сержантів у навчанні, виконанні функціональних обов'язків, стажуванні у виконанні обов'язків осіб добового наряду;
- аналіз дисциплінарної практики віце-сержантів;
- зазначення особистих недоліків в роботі кожного віце-сержанта;
- визначення кращих віце-сержантів та тих, хто відстає;
- визначення завдань віце-сержантам роти на наступний тиждень;
- оголошення заохочень та стягнень за потреби.

Підведення підсумків освітнього процесу в навчальних підрозділах ліцеїстів проводяться для того, щоб офіцер-вихователь проаналізував тиждень, вжив заходів щодо недопущення порушень та підняття рівня

навчання підпорядкованих йому ліцеїстів, обговорив проблемні питання з підрозділом, де ліцеїст має можливість висловити свою думку, зробити самооцінку, самоаналіз своїх дій, запропонувати свої ідеї для вдосконалення і підвищення результатів освітнього процесу у взводі, групі чи відділенні, як у команді. Унаслідок обговорень, підбиття підсумків, ліцеїсти після усвідомлення своїх помилок працюють над собою, щоб навчатися на належному рівні. А під час дистанційного навчання підведення підсумків із залученням батьків дає стимул для кращого навчання та підготовки за допомогою інших учасників освітнього процесу.

Зразок 1

Успішність ліцеїстів

№	Прізвище, ініціали	Укр. мова	Укр. літ.	Світ. літ.	Іноз. мова	Історія Укр.	Всесв. історія	Громадянська	Христ. етика	Алгебра	Геометрія	Біологія	Географія	Фізика	Хімія	Інформатика	Технології	ЗВ.ПФП	Фізкультура	Мистецтво	Середній бал
1	*** **.	9,9,9				8														11	7.6
2	*** **.	7				9							7							11	7.8
3	*** **.	5				8				2			6							11	5.4
4	*** **.	9,10			10	10							6							11	8.2
5	*** **.	9				6														11	8.3
6	*** **.	6											5							11	7.9
7	*** **.				8	9															7.7
8	*** **.	5				7														11	5.7
9	*** **.	7,8,8				6							8							11	7.1
10	*** **.	4				4							8							10	5.0
11	*** **.	5											5								7.0
12	*** **.	7,7			9	10							10							11	8.8
13	*** **.				10	8							6								7.3
14	*** **.	9,8																		11	8.5
15	*** **.	9,6,8				10				8			7							12	7.8
16	*** **.	5,8,6				10							7							11	7.8
17	*** **.	8,10				6							6							10	6.7
18	*** **.	7				8							6							11	6.8
19	*** **.					10							7							11	9.0
20	*** **.	7.5.7			8	5							4							12	5.5
21	*** **.					6															6.0
22	*** **.	8				7							7							10	8.3
23	*** **.	5,8,6				8				5										11	6.6
24	*** **.	11				9							9		9					11	8.0
25	*** **.	6,11			5	5														11	5.6
26	*** **.	7				6				2			5							11	6.1
27	*** **.	6				8							9							11	8.0
28	*** **.					7							4							11	5.7
29	*** **.	10				7				2			6							11	6.3

Середній бал за взвод – **7.11**.

Передові позиції у взводі за станом навчання займають ліцеїсти:

1. ***** ***. – 9,0;
2. ***** ***. – 8.8;
3. ***** ***. – 8,5.

Зверніть увагу! З невідстаючими ліцеїстами бесіда проводиться індивідуально, для того щоб зрозуміти причини та підказати шляхи їх вирішення.

Кількість ліцеїстів, що мають середній рейтинговий бал:

- високого рівня – 0;
- достатнього рівня – 17;
- середнього рівня – 8;
- низького рівня – 2.

Протягом тижня 4 ліцеїстів було не опитано.

За результатами минулого навчального тижня стан навчання ліцеїстів взводу за всіма показниками трішки покращився. На сьогоднішній день 4 ліцеїсти має 4 бали початкового рівня, що становить **13,4%** від чисельності взводу.

Найгірша успішність взводу з алгебри – 2/4 балів початкового рівня відповідно.

Загальний результат щодо неліквідованих балів початкового рівня виглядає наступним чином:

*****	Алгебра
*****	Алгебра
*****	Укр. літ.
*****	Хімія

Зразок 2

Ліцеїсти взводу виконували обов'язки по стажуванню в добовому наряді по роті.

В цілому, з задачею справились, порушень порядку організації та виконання обов'язків не допустили, суттєвих зауважень не отримували.

20.02 – ***** – 4.

21.02 – ***** – 4.

22.02 – ***** – 4.

23.02 – ***** – 4.

24.02 – ***** – 4, ***** – 4.

Загальна оцінка взводу за стажування в добовому наряді – «добре».

Зразок 3

Черговий навчальний тиждень не зняв питання з підтримання статутного внутрішнього порядку в спальних приміщеннях та класів самопідготовки взводу. Але можна відмітити, що ставлення низки ліцеїстів до цих питань протягом цього тижня покращилось.

Порядок в спальних приміщеннях в цілому підтримувався як у правому, так і в лівому.

Основні недоліки:

- погано заправлені ліжка; відповідальний – ліцеїст ***** *.

- відсутній порядок в приліжкових тумбочках деяких ліцеїстів.

Класи навчального корпусу № 25, 11 прибирались ліцеїстами ***** *, ***** *, з оцінкою «добре».

Територія взводу прибиралась добре.

Загальна оцінка взводу за стан внутрішнього порядку – «добре».

Зразок 4

Були скоєні наступні порушення правил поведінки:

а) зауваження в журналі педагогічної взаємодії – від вчителя Всесвітньої історії Шацкова Анастасія Володимирівна, «взвод шумить на уроці».

б) зауваження відповідального офіцера – відсутні. Окремі попередження:

попередження – ***** *, неналежне виконання обов'язків;

попередження – ***** *, неналежне виконання обов'язків, (прибирання спальних приміщень);

попередження – ***** *, неналежне носіння форми одягу;

попередження – ***** *, неналежне виконання обов'язків (прибирання спальних приміщень).

в) грубі порушення – відсутні.

Перелік допущених ліцеїстами взводу порушень дисципліни та індивідуальні оцінки стану дисципліни показані у відомості:

1.	***** *.	3	їв на уроці з укр. літератури 16.02.21.
2.	***** *.	2	спав на уроці алгебри 23.02.21.
3.	***** *.	2	сперечання з вчителем алгебри 23.02.21.
4.	***** *.	2	вживання нецензурної мови під час самостійної підготовки.
5.	***** *.	2	порушення розпорядку дня під час відбою.

Загальна оцінка взводу за стан дисципліни – «добре».

МОТИВАЦІЯ УСПІШНОСТІ ЛІЦЕІСТІВ

Для успішного та якісного навчання у ліцеї важливою складовою є мотивація та підтримка ліцеїстів.

Мотивація – це певний стимул, який підштовхує до успіху та змушує наполегливо працювати над собою та поставленими цілями.

Мета і обов'язок офіцера-вихователя полягає в підтримці та допомозі ліцеїсту досягнути поставлених завдань і цілей, збереженні та збільшенні бажання до навчання, заохоченні та розвитку.

Стимулювання та дисциплінарний вплив на ліцеїстів здійснюються з опорою на позитив – передусім методами позитивного особистого прикладу, переконання, заохочення ліцеїстів за успіхи у навчанні, зразкову дисципліну та активну участь у суспільному житті.

Головним змістом мотивації в ліцеї складає навчання та всебічний розвиток, дисципліна, відповідальність та чітке виконання обов'язків.

У ліцеї створено освітнє середовище, яке дозволяє задовольняти загальнорозвиваючі потреби ліцеїстів та сприяти загальній мотивації:

- постійне вдосконалення навчально-матеріальної бази;
- використання сучасних інформаційних технологій;
- система вдосконалення професійного рівня;
- врахування потреб та інтересів ліцеїстів;
- наявний висококваліфікований педагогічний склад;
- індивідуальний підхід та підтримка кожного ліцеїста;
- позитивна та дружня атмосфера в колективі для отримання навчання та фізичного розвитку;
- цікавий та незвичайний спосіб подачі нового матеріалу;
- розвиток дисциплінованості, самостійності, організаційних навичок;
- участь у змаганнях, спортивних іграх, колективних заходах, міжнародних змаганнях;
- вивчення матеріалу на основі життєвих ситуацій, досвіди педагогів, офіцерів та ліцеїстів.

Рекомендації щодо підвищення навчальної мотивації:

1. Привчати ліцеїстів до самоаналізу власних результатів та досягнень.
2. Виявляти і аналізувати спільно з ліцеїстами причини помилок та шляхи їх виправлення.
3. Хвалити (оцінювати) навіть незначні успіхи та досягнення ліцеїста.
4. Розвивати в кожного ліцеїста особистий інтерес до поставленої мети.
5. Використовувати групові та парні форми навчання (перевірка знань один в одного, призначення ліцеїстів-консультантів, формування міні-гуртків з важких предметів).
6. Подавати ліцеїстам приклад зразкового виконання військового обов'язку, відповідального ставлення до справи, високої культури та моралі, дотримання правил носіння військового однострою.
7. Цікавитися особистим життям та захопленнями ліцеїста, шукати підхід та спільні інтереси для подальшої підтримки та мотивації.
8. Проявляти дбайливе відношення та дієве бажання навчити кожного ліцеїста.
9. За успіхи в навчанні, зразкову дисципліну, відмінну поведінку, за старання виконання своїх обов'язків, активну участь у суспільному житті та інші досягнення застосовувати заохочення, основними формами яких є:

- подяка особиста;
- подяка перед строем (класом);
- подяка у наказі по ліцею;
- зняття раніше накладеного стягнення;
- похвальний відгук у листі до батьків (законних представників);
- нагородження цінним подарунком – паракордовим браслетом «Крутянин»;
- нагородження Похвальною грамотою;
- нагородження особистою фотографією біля розгорнутого Прапора ліцею;
- занесення в Книгу пошани;
- присвоєння чергових спеціальних звань віце-сержантському складу;
- нагородження нагрудним знаком «Кращий серед рівних»;

За особливі успіхи до ліцеїстів можуть бути застосовані й інші заохочення.

Пам'ятайте: ліцеїсти, як і всі діти, очікують похвали за зусилля. Тому важливо зрозуміти, яку саме важливу для нього перешкоду подолав ліцеїст, щоб обов'язково його заохотити.

Мотивація є невід'ємною складовою освітнього процесу у ліцеї, суттєвим фактором при формуванні ліцеїста як майбутнього офіцера Збройних Сил України та виборі майбутньої професії, пов'язаної із захистом суверенітету, територіальної цілісності та незалежності України.

РОБОТА ВИХОВАТЕЛЯ З ОБДАРОВАНИМИ ДІТЬМИ ТА ЛІЦЕЙСТАМИ, ЯКІ ПОТРЕБУЮТЬ ДОДАТКОВОЇ УВАГИ

Важливим пріоритетом в діяльності офіцера-вихователя є створення чіткої системи роботи з обдарованими дітьми та ліцейстами, які потребують додаткової уваги, здійснення пошуку, відбору, творчого розвитку обдарованої, талановитої учнівської молоді в галузі науки, культури, мистецтва, спорту, створення сприятливих умов для реалізації потенційних можливостей дітей. Індивідуальний та диференційований підхід до системи навчання – одна з вимог Нової української школи, що призначений для підвищення якості освіти.

Робота з обдарованими дітьми в ліцеї регламентується Законом України «Про повну загальну середню освіту».

I. Організація роботи офіцера-вихователя з обдарованими дітьми.

Пошук і відбір обдарованих ліцейстів здійснюється в тісній взаємодії офіцера-вихователя з психологом та вчителями.

Необхідно отримати інформацію від практичного психолога ліцею про результати психологічного обстеження на етапі вступу ліцейстів до освітнього закладу, які дозволяють виявити дітей з успіхами у навчанні та здобутками у спортивній та культурологічній діяльності.

Офіцер-виховatelj на основі особистих співбесід, результатів вступних іспитів, вивчення документів, узагальнення незалежних характеристик збирає первинну інформацію про дітей зі здібностями. Під час навчання він надає рекомендації ліцейстам щодо вибору гуртків, секцій та факультативів відповідно до їх здібностей.

Завдяки комунікації офіцера-вихователя з батьками відбувається налагодження стосунків, йде обмін інформацією з дорослими і дітьми, створюється доброзичлива атмосфера навколо неординарної особистості.

Виховatelj у взаємодії з вчителями, керівниками гуртків та секцій відслідковує та аналізує результативність діяльності обдарованих ліцейстів, забезпечує умови для стимулювання та розвитку їхніх здібностей.

Від офіцера-вихователя необхідна комунікація з вчителями та надання допомоги при проведенні першого етапу шкільних Всеукраїнських учнівських олімпіад:

- надання часу, місця та створення ліцейстам умов для підготовки до олімпіад;
- допомога в організації консультацій для ліцейстів при підготовці до олімпіад;
- залучення творчих вчителів до спілкування з ліцейстами;
- висвітлення досягнень ліцейстів в олімпіадах.

Не забувайте про стимулювання – заохочення до подальшої творчої діяльності.

Для цього офіцер-виховatelj проводить заходи, спрямовані на:

- інформування про успіхи обдарованих ліцейстів на загальних шикуваннях, підведеннях підсумків;
- знайомство ліцейстів із новинками літератури;
- інформування ліцейстів про нові досягнення науки в обраній ними галузі навчальної діяльності;
- надсилання листів-подяк батькам, за місцем попереднього навчання;
- озвучення заслуг батьків у вихованні обдарованих дітей на батьківських зборах;
- заохочення ліцейстів, які мають суттєві здобутки у навчанні, спорті – паракордовим браслетом, знаком «Кращий серед рівних», цінними подарунками, грамотами тощо.

Психологічний супровід обдарованих дітей допоможе налагодити стосунки з дорослими і дітьми, створити доброзичливу атмосферу навколо неординарної особистості.

II. Робота офіцера-вихователя щодо виявлення ліцейстів, що потребують підвищеної педагогічної уваги в дисципліні, навчанні, мають психологічні проблеми.

До типових відхилень у поведінці ліцейста відносяться лінощі, агресивність, егоїзм, недисциплінованість, демонстративна галасливість, брутальність, впертість. Виявляються вони у формі вчинків, конфліктів з іншими ліцейстами, вчителями і батьками, безвідповідального ставлення до навчання, доручень, ігноруванні вимог дорослих, пропусках уроків, а у більш серйозних випадках – у втечі з дому, крадіжках, хуліганстві, вживанні алкоголю тощо.

Система роботи офіцера-вихователя з дітьми, які потребують додаткової уваги.

Офіцер-виховatelj має скласти індивідуальний план роботи з ліцейстами, які потребують підвищеної уваги, в якому спланувати конкретну роботу з кожним ліцейстом.

З ліцейстами, схильними до порушень дисципліни, офіцер-виховatelj проводить заходи з профілактики правопорушень:

- здійснює щоденний контроль;
- встановлює контроль за навчанням;

- здійснює контроль проведення дозвілля;
- проводить комунікацію з вчителями (сигнальний зошит);
- впливає на ліцеїста шляхом спілкування з батьками;
- проводить пропаганду здорового способу життя.

До ліцеїстів, які не встигають з навчальних предметів та мають бали початкового рівня, офіцер-вихователь застосовує такі форми впливу:

- встановлює контроль за навчанням під час самостійної підготовки;
- відвідує уроки для визначення активності ліцеїста під час уроку;
- організовує додаткові консультації з необхідних предметів;
- надає додатковий час для підготовки до уроків;
- залучає більше підготовлених ліцеїстів для допомоги у навчанні.

У роботі з ліцеїстами, які потребують додаткової психологічної уваги, необхідно:

- вивчати результати психологічного обстеження;
- комунікувати з практичним психологом у вирішенні проблем;
- вивчати стан здоров'я;
- посилити щоденний контроль;
- проводити пропаганду здорового способу життя;
- проводити індивідуальні бесіди;
- залучати ліцеїстів до суспільно-корисної праці;
- залучати ліцеїстів до роботи в гуртках і спортивних секціях.

В організації роботи офіцера-вихователя з ліцеїстами соціальної категорії потрібно:

- вивчити результати психологічного обстеження;
- комунікувати з практичним психологом у вирішенні проблем;
- підтримувати найменші позитивні прояви у навчанні, спілкуванні, поведінці;
- виявити сильні сторони, здібності ліцеїста та їх використовувати;
- надавати допомогу в побудові взаємин з іншими ліцеїстами;
- встановити контроль за навчанням;
- здійснювати контроль проведення дозвілля;
- проводити індивідуальні бесіди;
- залучати ліцеїстів до роботи в гуртках і спортивних секціях.

Центральне місце у системі роботи офіцера-вихователя посідає створення умов для результативного навчання ліцеїстів. Враховуючи те, що обдаровані діти та діти, які потребують додаткової уваги, навчаються в одному навчальному взводі, вихователь має вміти працювати з дітьми, які володіють різними здібностями і особливостями, знати вікові й психологічні особливості розвитку дітей, вміти створювати умови для розвитку пізнавально-творчої діяльності, сприяти розвитку творчого потенціалу дітей.

РОБОТА З ЕЛЕКТРОННИМИ ТА ПАПЕРОВИМИ КЛАСНИМИ ЖУРНАЛАМИ

У роботі офіцера-вихователя велику роль відіграє вміння працювати з електронним та паперовим класними журналами. Класний журнал – це обов’язковий документ закладу загальної середньої освіти, в якому фіксуються результати навчальних досягнень учнів, відвідування ними занять, стан виконання навчальних програм.

Класний журнал – державний нормативно-фінансовий документ, вести який зобов’язаний командир навчального взводу – офіцер-виховatelj.

Порядок та повнота ведення класних журналів регламентовано наказом Міністерства освіти і науки України «Про затвердження Інструкції з ведення класного журналу учнів 5-11(12)-х класів загальноосвітніх закладів». Цією інструкцією визначається порядок ведення класного журналу та оцінювання навчальних досягнень учнів 5-11(12)-х загальноосвітніх навчальних закладів.

Порядок заповнення електронного журналу регламентується «Технологічною інструкцією вчителя по веденню електронного журналу обліку навчальної роботи ліцеїстів».

У роботі з класними журналами офіцер-виховatelj отримує об’єктивну інформацію про:

- засвоєння ліцеїстами програми з усіх навчальних предметів;
- щільність і систему опитування ліцеїстів;
- об’єктивність у виставленні поточних оцінок, дотримання норм проведення контрольних, перевірочних робіт, практичних і лабораторних занять, уроків;
- дозування домашнього завдання.

Офіцер-виховatelj особисто несе відповідальність за стан журналу і ведення своїх розділів.

Класний керівник заповнює розділи:

I «Облік відвідування»;

V «Облік проведення бесід, інструктажів, заходів з безпеки життєдіяльності»;

VI «Загальні відомості про учнів»;

VII «Зведена таблиця руху учнів класу та їх досягнень у навчанні» та переносить до розділу

IV «Зведений облік навчальних досягнень учнів» наприкінці семестрів та року оцінки з відповідних предметних сторінок.

У випадку відсутності класного керівника його обов’язки виконує командир навчального взводу – офіцер-виховatelj.

Категорично забороняється допускати ліцеїстів до роботи з класним журналом.

У розділі I «Облік відвідування» пропуск занять рахується в днях, а не в уроках. В клітинках робляться тільки позначки «н», а записи числа і місяця за зразком:

квітень									
01/04	02/04	03/04	04/04	05/04	06/04	08/04	09/04	10/04	11/04

Наприкінці кожного семестру та навчального року підбивається підсумок загальної кількості пропущених ліцеїстом уроків.

Своєчасно заповнюється в алфавітному порядку прізвища та імена ліцеїстів на предметних сторінках журналу за зразком: «Петренко Іван».

Назва предмету заповнюється повністю. Прізвище, ім’я та по батькові вчителя записується за зразком: «Іванченко Марія Іванівна». Назва предмету записується повністю.

У «загальних відомостях про учнів» записи про вибуття робляться за зразком:

Наказ НЛ №1 від 12.02.2022 р.
У ЗОШ №31 м.Стрий

У розділі «Зведений облік успішності» заповнити список учнів. Записи про вибуття робляться за зразком:

Наказом НЛ №6 від 12.01.2022 р.	Наказом НЛ №7 від 20.11.2022 року
Відрахований з ліцею	Переведений у 10А

Наказом НЛ №26 від 04.04.2022 р.	Наказом НЛ №6 від 12.01.2022 р.
Переведений до 11 класу	Випущений з ліцею

Наказом НЛ №6 від 12.01.2022р
Нагороджений Похвальною грамотою і випущений з ліцею

На сторінці підпису керівника ліцею в кінці журналу робиться запис повної назви ліцею, замість класного керівника – командир навчального взводу – офіцер-виховatelj.

У розділі «Облік проведення бесід, інструктажів, заходів з безпеки життєдіяльності» фіксується під особистий розпис учня про проведений інструктаж техніці безпеки та безпеки життєдіяльності.

Для кожного взводу ліцею створюється електронний журнал, в якому є окремі сторінки по кожному предмету. Доступ до нього мають адміністратори системи Google Workspace for Education, вчителі-предметники, класний керівник, командир навчального взводу – офіцер-вихователь, командир навчальної роти – старший офіцер-вихователь, заступник начальника ліцею з навчальної роботи, начальник ліцею.

Щоденно командир навчального взводу – офіцер-вихователь проводить моніторинг електронного журналу на предмет оцінювання ліцеїстів, кількість балів початкового рівня, середній бал, щоб спланувати роботу на самостійну підготовку, а також відвідування консультацій ліцеїстами. На основі цих даних проводиться підбиття підсумків за навчальний день. Наприкінці тижня за даними електронного журналу: середній бал, кількість балів початкового рівня, активність на уроках – робиться аналіз і підбиваються підсумки навчання за тиждень.

На підставі даних, внесених вчителями до журналів, для кожного ліцеїста формується його електронний щоденник. Відповідно, при наявності оцінок в електронному журналі батьки ліцеїстів мають змогу контролювати процес навчання за електронними щоденниками. До початку навчального року в навчальну частину подаються електронні адреси батьків для надання їм доступу до електронних щоденників. Також в Google Classroom є вкладка «Оцінки» де можливо відслідковувати виконання домашніх завдань та їх оцінювання по предметам навчання.

Електронний журнал обліку навчання ліцеїстів ведеться в розрізі кожної дисципліни навчального плану, з наступною автоматичною інтеграцією результатів їх роботи у зведеній виписці.

Ведення електронного та паперового журналу дає офіцеру-вихователю можливість швидкого моніторингу оцінювання ліцеїстів, стану їх навчання, засвоєння навчальної програми, а також надає можливість правильно спланувати свою подальшу роботу у взводі.

ОРГАНІЗАЦІЯ ТА КОНТРОЛЬ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ ЛІЦЕЙСТІВ

В умовах дистанційного навчання у ліцеї важливу роль відіграє вміння та система роботи командира навчального взводу – офіцера-вихователя. Вона полягає в організації контролю відвідування, присутності та роботою ліцеїста на уроці, відвідуванні додаткових занять, консультацій, своєчасного та якісного виконання домашніх завдань (підготовка до уроку), а також передбачає активну роботу з батьками та вчителями, оперативне вирішення всіх проблемних питань, які виникають в процесі навчання, охоплення всього особового складу взводу виховним впливом, використовуючи всі можливі засоби комунікації.

Дистанційне навчання у ліцеї організовується відповідно до Положення про дистанційне навчання у Львівському ліцеї з посиленою військово-фізичною підготовкою імені Героїв Крут, затвердженого наказом начальника ліцею.

Основним змістом протягом періоду дистанційного навчання є :

- керівництво дистанційним навчанням ліцеїстів (підготовка і проведення онлайн-уроків, контроль відвідування онлайн уроків, комунікація з ліцеїстами та їх батьками з метою надання допомоги у дистанційному навчанні тощо);
- формування навчального контенту з урахуванням наступних критеріїв: доступність, зрозумілість, максимально можливе пояснення матеріалу, практичне виконання завдань;
- чітке і систематичне здійснення зворотного зв'язку.

Організація освітнього процесу під час дистанційного навчання.

Під час дистанційного навчання освітній процес в ліцеї організовується у таких формах:

- проведення дистанційних уроків у синхронному режимі (онлайн);
- організації виконання учнями завдань у асинхронному режимі;
- надання ліцеїстам у позаурочний час консультацій і допомоги в опануванні навчальним матеріалом через спілкування за допомогою сервісу відеоконференц-зв'язку Google Meet (далі – Meet), а також в чаті, месенджерах, електронною поштою, телефонним зв'язком та іншими каналами;
- інші форми організації освітнього процесу, визначені освітньою програмою закладу освіти (навчальними програмами з окремих предметів).

Дистанційні уроки в синхронному режимі проводяться згідно з раніше затвердженим розкладом уроків та розпорядком дня ліцею.

Вимога п. 7 Положення про дистанційну форму здобуття повної загальної середньої освіти, про те, що «не менше 30 відсотків навчального часу, передбаченого освітньою програмою закладу освіти, організовується в синхронному режимі» реалізується шляхом проведення частини уроків у форматі відео зустрічі тривалістю до 20-25 хвилин.

Усі учасники освітнього процесу про всі проблемні питання, пов'язані з дистанційним навчанням, невідкладно комунікують з особами, від яких залежить оперативне вирішення цих проблемних питань, а у випадку неможливості їх вирішення на рівні горизонтальної комунікації – негайно доповідають за підпорядкованістю керівництву ліцею.

Чергові адміністратори, функції яких виконують заступник начальника ліцею з навчальної роботи, методисти та інші працівники навчальної частини ліцею, забезпечують моніторинг роботи системи дистанційного навчання, надають допомогу учасникам освітнього процесу у вирішенні організаційно-технічних проблем, здійснюють збір та узагальнення інформації про хід та підсумки дистанційного навчання, готують статистичну інформацію та аналітичні довідки для керівництва ліцею.

Командири навчальних рот – старші офіцери-вихователі організують та координують взаємодію командирів навчальних взводів – офіцерів-вихователів (вихователів навчальних взводів) з учителями, класними керівниками та іншими учасниками освітнього процесу стосовно вирішення організаційних проблем, відпрацювання ліцеїстами пропущених уроків, індивідуальних консультацій та інших питань організації дистанційного навчання. Після завершення уроків командири навчальних рот отримують та узагальнюють інформацію від командирів навчальних взводів та вчителів, а також з електронних журналів та інших документів спільного доступу про хід та результати дистанційного навчання у роті за день, про що доповідають начальникові ліцею на підсумковій щоденній нараді.

Батьки (опікуни) ліцеїстів:

- забезпечують умови дистанційного навчання (ноутбук, персональний комп'ютер, планшет або смартфон з можливістю доступу до Google Classroom, камерою і мікрофоном, доступ до мережі Інтернет, відповідне освітлення тощо);
- систематично контролюють присутність ліцеїста на онлайн-уроках та його успішність;

- у випадку хвороби ліцеїста чи інших непередбачуваних обставин невідкладно інформують про це командира навчального взводу – офіцера-вихователя (вихователя навчального взводу, класного керівника), та узгоджувати питання щодо відпрацювання ліцеїстом пропущених уроків;

- планують будь-які, не передбачені освітньою програмою ліцею заняття та інші заходи (додаткове репетиторство, відвідування лікарів тощо) виключно на позаурочний (післяобідній, вечірній) час

Під час проведення онлайн-уроків ліцеїсти зобов'язані:

- дотримуватися зовнішнього вигляду визначеного зразка (без головних уборів, у футболці, сорочці або сверті, без надруків, які відволікають увагу чи мають образливий зміст);

- попередити заздалегідь офіцера-вихователя або вчителя про можливу відсутність на уроці, зазначивши причину відсутності (хвороба чи інше);

- не запізнюватися на урок (з'явитися в мережі за 2-3 хвилини до початку уроку);

- протягом онлайн-уроку мати увімкнуту камеру, при цьому мікрофон вмикає за потреби (при відповідях, на прохання вчителя), у випадку несправності мікрофона користуватися чатом у Meet;

- на онлайн-уроці проявляти активність;

- без дозволу вчителя не відключатися з онлайн-уроку;

- виконані завдання надсилати вчасно якісним зображенням до вказаного терміну.

Здійснення зворотного зв'язку

Перш за все, зворотній зв'язок між вчителем та ліцеїстами (батьками) здійснюється через приватні коментарі в Google Classroom. Там же ліцеїст і батьки мають змогу відстежити результати опрацювання навчальних завдань.

Вчителі-предметники систематично заносять до відповідних сторінок журналів результати навчальних досягнень ліцеїстів. Батьки мають змогу в режимі реального часу в будь-який момент переглянути результати діяльності власної дитини.

Значну роль у налагодженні спілкування під час дистанційного навчання відіграють і вайбер-групи взводів. Вони є можливістю надання миттєвих відповідей, вирішення нагальних питань переважно батькам.

Сайт ліцею, facebook-сторінка ліцею, електронний щоденник та розклад занять Google-клас тощо – це важливі фактори взаємодії ліцеїстів, учителів, батьків, адміністрації.

Адміністрація ліцею здійснює координацію освітнього процесу.

Перед вибуттям на дистанційне навчання офіцер-виховatelj (виховatelj) повинен переконатися і вимагати :

- щоб всі ліцеїсти були підключені до корпоративних електронних адрес і під'єднанні до платформи Google Classroom до всіх предметів та консультацій по яких проводиться навчання в даному навчальному взводі,

- щоб кожен ліцеїст мав технічно справні засоби зв'язку (телефон, планшет, ПК, ноутбук і т.д, в яких мають бути справні камера і мікрофон) та підключений стабільний і якісний Інтернет.

Дії перед початком уроків

8-00. За 30 хв. до початку першого уроку отримати доповідь від командирів відділень та замкомвзводу про присутність(або відсутність, вказують причину) та готовність до уроків ліцеїстів.

Для якісного та своєчасного підключення ліцеїстів взводу до поточного уроку та вчасного початку уроку добитися щоб ліцеїсти під'єдналися за 5 хв. до початку уроку.

8-25. Приєднуються до Google Classroom згідно розкладу занять ліцеїсти та командир взводу.

8-30. Початок уроку. Командир взводу або ЗКВ повідомляє вчителя про кількість присутніх і відсутніх на уроці ліцеїстів та причину відсутності.

Порядок дій офіцера - вихователя при відсутності ліцеїста на уроці або вимкненою камерою:

- зателефонувати ліцеїсту, дізнатися причину відсутності на уроці, якщо причина відсутності неповажна і непідтверджена батьками, оголосити зауваження і добитися присутності даного ліцеїста на уроці;

- якщо ліцеїст не піднімає слухавку або відсутній в мережі, зателефонувати батькам ліцеїста;

- у разі відсутності ліцеїста на уроці, облікувати даний факт у відповідній відомості;

- вимагати від ліцеїстів та батьків 100% присутності ліцеїстів на уроці. Відсутність ліцеїста допустима лише з поважної причини, при цьому потрібно завчасно попередити командира взводу про причину відсутності;

- переконатися, що всі батьки мають доступ до Google Classroom та електронного щоденника.

Протягом дня офіцер-виховatelj тримає на контролі та забезпечує присутність (онлайн) ліцеїстів на уроках та консультаціях згідно з розкладом занять та консультацій.

Протягом уроку здійснює контроль за присутністю на уроці, дотриманням визначеної форми одягу, підготовкою до уроку, якістю виконання домашнього завдання, роботою на уроці.

Після уроку обговорює з вчителем проблемні питання які виникали на уроці, уточнює домашнє завдання (можливо, підготовка до контрольної роботи), список ліцеїстів, яким потрібно на консультацію, результати занять, хто і чому отримав бали початкового рівня та поведінку на уроках, обговорити стан навчання взводу в цілому та в окремих ліцеїстів.

14-30. Робить доповідь командирів навчальної роти про присутність ліцеїстів на уроці та кількість балів початкового рівня(причини).

14-35. Після уроків проводить короткі підсумки (онлайн або в групі вайбер) пройдених уроків, визначає кращих, ставить завдання на наступний день.

15-00. Визначений командиром ліцеїст пересилає кожного дня розклад занять на наступний день та домашнє завдання до нього.

15-30. Згідно з розкладом консультацій та рекомендацій вчителя забезпечує присутність ліцеїстів на додаткових уроках та консультаціях.

20-00. Збирає на онлайн зустрічі невстигаючих ліцеїстів для перевірки домашнього завдання.

21-00. Перевіряє кількість і якість виконання домашнього завдання на наступний день.

В кінці кожного навчального тижня – проводити підведення підсумків за пройдений навчальний тиждень у взводі.

Не менше одного разу на місяць проводити батьківські збори – онлайн.

Офіцери-вихователі, класні керівники за розкладом проводять щотижневі онлайн-зустрічі спілкування з учнями та батьками, під час яких демонструють та обговорюють тематичні відео, основні питання щодо організації взаємодії під час дистанційного навчання.

При якісній організації дистанційного навчання, постійному контролі та комунікації (офіцер-вихователь – вчитель – ліцеїст – батьки – адміністрація) зі сторони офіцера-вихователя вдається забезпечити проведення всіх уроків згідно з розкладом і календарно-тематичним плануванням, виконання навчальних планів і програм.

Певні особливості і проблеми виникають в умовах воєнного часу в зв'язку з повітряними тривогами та перебоями з електроенергією й інтернет-з'єднанням, а також з тим, що частина ліцеїстів евакуйовані за кордон або у місцевості без стійкого інтернет-зв'язку. Проте ці проблеми вирішуються за допомогою поєднання синхронного режиму проведення онлайн-уроків з асинхронним виконанням заздалегідь розміщених завдань в Google-Класі або за допомогою постановки завдань і передавання результатів їх виконання всіма іншими можливими каналами зв'язку. Саме в таких випадках роль вихователя як організатора і комунікатора особливо зростає та потребує від нього особливої винахідливості та наполегливості.

ОРГАНІЗАЦІЯ СТАЖУВАННЯ ЛІЦЕЙСТІВ У ДОБОВОМУ НАРЯДІ

Стажування ліцейстів проводиться згідно з наказом начальника ліцею у виконанні обов'язків осіб добового наряду і обов'язків молодших командирів (сержантів), які викладені в Статуті Збройних Сил України, Статуті ліцею, а також визначені відповідними інструкціями.

Стажування є невід'ємною складовою частиною освітнього процесу в ліцеї, та **проводиться з метою:**

- прищеплення навичок і компетентностей з військової підготовки;
- підготовки ліцейстів для продовження навчання у навчальних закладах сектору оборони і безпеки;
- формування у ліцейстів лідерських якостей, а також підготовки фізично здорових, вольових осіб, спроможних переносити труднощі військової служби;
- виховання у ліцейстів високих моральних якостей, дисциплінованості, любові до військової служби та професії офіцера на основі військово-професійної орієнтації.

Загальне керівництво, контроль за стажуванням ліцейстів здійснює командир навчальної роти – старший офіцер-виховател, вчитель предмету «Захист України».

Офіцер-виховател повинен організовувати і контролювати процес стажування особового складу навчального взводу на всіх етапах стажування.

Етапи стажування.

1. Підготовка до стажування.
2. Стажування.
3. Підбиття підсумків.

На етапі підготовки до стажування офіцер-виховател зобов'язаний:

- організувати вивчення особовим складом взводу обов'язків осіб добового наряду та обов'язків молодших командирів (див. додані нижче матеріали та Додатки 12-15);
- особисто готувати особовий склад взводу до стажування, призначати на стажування молодшими командирами тих ліцейстів які згідно морально-ділових якостей є лідерами у взводі;
- довести до особового складу заходи безпеки, форму одягу, правила поведінки під час стажування в добовому наряді.

На етапі стажування офіцер-виховател зобов'язаний:

- вести графік стажувань у добовому наряді ліцейстами взводу;
- вести графік стажувань молодших командирів (віце-сержантів) взводу;
- вести листок стажувань для ліцейстів взводу;
- вести листок стажувань для молодших командирів (віце-сержантів) взводу;
- щоденно перевіряти якість стажування у добовому наряді ліцейстів взводу.

На етапі підбиття підсумків офіцер-виховател зобов'язаний:

- виставити оцінки за пройдене чергування в журнал обліку чергувань з подальшим перенесенням в електронний і паперовий класний журнал з предмету «Захист України»;
- під час підбиття підсумків за тиждень проаналізувати стажування ліцейстів у добовому наряді.

ІНСТРУКЦІЯ чергового навчальної роти

Черговий навчальної роти призначається із числа віце-сержантів (як виняток – із найбільш підготовлених ліцейстів).

Він відповідає за підтримання внутрішнього порядку в роті і неухильне виконання розпорядку дня, за збереження майна роти, особистих речей ліцейстів та правильне несення служби днювальними.

Черговий навчальної роти є начальником всіх ліцейстів роти рівного з ним чи нижчого звання.

Перед розводом новий черговий перевіряє склад призначеного добового наряду роти, оглядає і відрекомендує їх головному сержанту навчальної роти.

Після розводу новий черговий роти із попереднім черговим перевіряє і приймає майно за описом, перевіряє наявність і справність засобів пожежогасіння, оповіщення і сигналізації, після чого чергові розписуються в книзі прийому чергування.

Прийнявши чергування, новий черговий із попереднім прибувають до командира навчальної роти – старшого офіцера-вихователя з доповіддю про здачу і прийом чергування. Наприклад: «Пане майоре, віце-сержант СЕНЮК чергування по роті здав», «Пане майоре, ліцейст ПОПКО чергування по роті прийняв».

Черговий навчальної роти повинен:

- стежити за чітким виконанням розпорядку дня в роті, у визначений час, або під час тривоги проводити загальний підйом особового складу;
- знати місце перебування роти, наявність людей у роті, кількість тих, хто перебуває у наряді;
- при виникненні якихось випадків в роті та порушень правил взаємин між ліцеїстами негайно доповідати вихователю який перебуває в підрозділі, або командирові навчальної роти, вжити заходи до наведення порядку;
- стежити за наявністю, справним станом засобів пожежогасіння роти;
- своєчасно змінювати днювальних;
- у визначену годину вишиковувати осіб, яких звільняють і доповідати про це головному сержанту навчальної роти;
- передавати виконання своїх обов'язків, виходячи з приміщення роти у службових справах, одному з днювальних;
- одержати від відповідального офіцера після перевірки відомості про відсутніх і прибути до чергового ліцею з доповіддю, наприклад: «Пане майоре, в 2-й навчальній роті перевірку проведено, всі люди в наявності, за винятком двох осіб, які перебувають у відпустці, трьох осіб в наряді. Черговий навчальної роти ліцеїст ПОПКО».
- стежити за прибиранням і доглядом приміщень роти, за підтриманням у них встановленої температури, наявністю води, а також за прибиранням ділянки території, закріпленої за ротою;
- підтримувати порядок під час прийому їжі особовим складом;
- з прибуттям у роту прямих начальників від командира навчальної роти і вище, подавати команду «Струнко», доповідати їм та супроводжувати в розташуванні роти. Наприклад «Пане майоре, за час мого чергування порушень не трапилося. Рота перебуває на самостійній підготовці. Черговий роти ліцеїст ЖУК»;
- іншим офіцерам роти черговий роти не доповідає, а лише відрекомендовується їм та супроводжує до командира навчальної роти.

ІНСТРУКЦІЯ **днювального навчальної роти**

Днювальний навчальної роти призначається із числа ліцеїстів. Він відповідає за збереження майна роти та особистих речей, які перебувають під його охороною.

Днювальний навчальної роти підпорядковується черговому навчальної роти і несе службу всередині спального приміщення.

Днювальний повинен:

- нікуди не виходити з приміщення роти без дозволу чергового навчальної роти, своєчасно подавати команди згідно з розпорядком дня;
- не пропускати в приміщення сторонніх осіб, а також не дозволяти виносити майно з приміщення та речі без дозволу чергового роти;
- негайно доповідати черговому про всі випадки в роті, про порушення встановлених статуту правил взаємин між ліцеїстами, про помічені несправності й порушення вимог пожежної безпеки, вживати заходи до їх усунення;
- піднімати особовий склад під час загального підйому, а також у випадку тривоги, пожежі;
- стежити за чистотою і порядком у приміщеннях і вимагати від ліцеїстів їх дотримання;
- не дозволяти ліцеїстам у холодну пору виходити за межі приміщення роздягненими;
- стежити, щоб ліцеїсти не палили, про випадки паління доповідати черговому;
- з появою прямих начальників від командира навчальної роти і вище та чергового ліцею подавати команду «Струнко»;
- якщо в роту прибувають інші офіцери роти, а також ліцеїсти інших рот, викликати чергового, наприклад: «Черговий роти, на вихід».

Днювальний вільної зміни зобов'язаний:

- постійно знаходитись в роті і нікуди не відлучатися без дозволу чергового навчальної роти;
- підтримувати чистоту та порядок у приміщеннях;
- під час вечірньої прогулянки і ранкової фізичної зарядки провітрювати приміщення;
- залишаючись за чергового навчальної роти, виконувати його обов'язки.

ОЦІНОЧНА ВІДОМІСТЬ
прийому заліків зі знання обов'язків
та інструкцій чергового та днювального роти

№ п/п	ПІБ	Обов'язки та інструкція днювального	Обов'язки та інструкція чергового	Загальна оцінка	Рішення про допуск до чергування
1	***** *. *	7	5	6	допущений
2					
3					

Командир 3-го навчального взводу 1-ї навчальної роти
майор
30.08.2022 року

Андрій МИХАЙЛИК

ГРАФІК
стажування у виконанні обов'язків осіб добового наряду
ліцеїстів 3 навчального взводу 1 навчальної роти на грудень 2022 року

№ п/п	ПІБ	Дні місяця																			
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
1	***** *. *	■										■									
2	***** *. *		■										■								
3	***** *. *			■										■							
4	***** *. *				■										■						
5	***** *. *					■										■					
6	***** *. *						■										■				
7	***** *. *							■										■			
8	***** *. *								■										■		
9	***** *. *									■										■	
10	***** *. *										■										■

І так далі до кінця місяця

Командир 3-го навчального взводу 1-ї навчальної роти
майор
30.11.2022 року

Андрій МИХАЙЛИК

ГРАФІК
стажування у виконанні обов'язків осіб добового наряду
молодших командирів (віце-сержантів) 3 навчального взводу 1 навчальної роти на грудень 2022 року

№ п/п	ПІБ	Дні місяця																			
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
1	***** *. *	■																			
2	***** *. *					■															
3	***** *. *											■									
4	***** *. *															■					

І так далі до
кінця місяця

Командир 3-го навчального взводу 1-ї навчальної роти
майор
30.11.2022 року

Андрій МИХАЙЛИК

ЛИСТ

обліку стажування у виконанні обов'язків днювального
роти **ліцеїстів**, 3 навчального взводу 1 навчальної роти на грудень 2022 року

№ п/п	ПІБ	Стажування днювальним роти, число місяця	Сумарне число стажувань за минулі місяці 2022-2023 навчального року
1	ліцеїст ***** *. *	1, 11, 21, 31	9
2	ліцеїст ***** *. *	2, 12, 22	8
3	ліцеїст ***** *. *	3, 13, 23	8
4	ліцеїст ***** *. *	4, 14, 24	7
5	ліцеїст ***** *. *	5, 15, 25	7
6	ліцеїст ***** *. *	6, 16, 26	7
7	ліцеїст ***** *. *	7, 17, 27	8
8	ліцеїст ***** *. *	8, 18, 28	8
9	ліцеїст ***** *. *	9, 19, 29	9
10	ліцеїст ***** *. *	10, 20, 30	7

Командир 3-го навчального взводу 1-ї навчальної роти
майор
30.11.2022 року

Андрій МИХАЙЛИК

ЛИСТ

обліку стажування у виконанні обов'язків чергового навчальної роти
молодших командирів (віце-сержантів), 3 навчального взводу 1 навчальної роти на грудень 2022 року

№ п/п	ПІБ	Стажування черговим роти, число місяця	Сумарне число стажувань за минулі місяці 2022-2023 навчального року
1	***** *. *	1, 21	6
2	***** *. *	6, 26	6
3	***** *. *	11	5
4	***** *. *	16, 31	6

Командир 3-го навчального взводу 1-ї навчальної роти
майор
30.11.2022 року

Андрій МИХАЙЛИК

ЖУРНАЛ

обліку стажувань в добовому наряді
3 навчального взводу 1 навчальної роти на грудень 2022 року

№ п/п	ПІБ	Дні місяця																				І так далі до кінця місяця
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	
1	***** *. *	7										7										
2	***** *. *		6										6									
3	***** *. *			8										8								
4	***** *. *				9										9							
5	І так далі за списком навчального взводу																					

Командир 3-го навчального взводу 1-ї навчальної роти
майор
30.11.2022 року

Андрій МИХАЙЛИК

МЕТОДИКА ПІДГОТОВКИ ТА ПРОВЕДЕННЯ ЗАНЯТЬ З ПРЕДМЕТУ «ЗАХИСТ УКРАЇНИ»

Командир навчального взводу – офіцер-вихователь проводить уроки з предмету «Захист України», факультативні заняття з ліцеїстами взводу з допризовної підготовки юнаків, інших видів військової підготовки.

Предмет «Захист України» є профільним у ліцеї, він формує в ліцеїстів життєво необхідні знання, уміння і навички щодо захисту України та дій в умовах надзвичайних ситуацій, а також системне уявлення про військово-патріотичне виховання.

Тематичне планування розробляється і затверджується відповідно до кількості годин на всі предмети профільні і стандартні:

№ з/п	Назва предмету	8 клас	9 клас	10 клас	11 клас
1.	Захист України.	1	1	2	2
2.	Захист України: Військово-прикладна фізична підготовка.	-	-	1	1
3.	Захист України: Міжнародне гуманітарне право про захист жертв війни та цивільних об'єктів.	-	-	-	0,5
4.	Захист України: Історія Українського війська (факультатив).	-	-	-	0,5
5.	Захист України: Військова етика і психологія (факультатив).	-	-	1	-
6.	Захист України: факультатив під керівництвом командирів навчальних взводів – офіцерів-вихователів.	-	-	1	1

Для ліцеїстів 10-го класу в кінці 2-го семестру проводяться навчально-польові табірні збори, де офіцер-вихователь проводить практичні заняття з предмету «Захист України» за розділами:

- вогнева підготовка;
- тактична підготовка;
- військова топографія;
- військово-інженерна підготовка та зв'язок.

Частину запланованих занять з військово-прикладної фізичної підготовки, цивільного захисту та домедичної підготовки проводять інші педагогічні працівники.

Безпосередня підготовка офіцера-вихователя до уроку – це планування уроку, конкретизація тематичного планування, стосовно кожного окремо взятого уроку, осмислення та складання плану і конспекту, презентації уроку після того як визначено основний зміст і спрямованість уроку. План уроку необхідний кожному офіцеру-вихователю. Складається він на основі тематичного плану, змісту програми, знання офіцером-вихователем ліцеїстів, а також рівня їх підготовки.

Заняття починаються з шикуння ліцеїстів в одношеренговому (двошеренговому) строю перед зустріччю офіцера-вихователя який викладає предмет «Захист України». Особливу увагу слід звернути на зовнішній вигляд ліцеїстів.

Під час проведення уроку офіцер-вихователь для якісної організації навчального заняття використовує наявні матеріальні засоби: комп'ютер, відео-проектор, екран для відображення інформації; інформаційний та методичний матеріал, фото, відеоматеріали матеріали по темі заняття; зразки навчальної зброї та боеприпасів, на яких будуть проводитись заняття; плакати, слайди тощо.

Урок починається з усного або письмового опитування з попередньо вивченого матеріалу. Під час проведення вступної частини офіцер-вихователь повинен:

- довести тему і основну проблематику уроку, його основні питання (завдання);
- зосередити увагу ліцеїстів на навчальній меті уроку – тобто на тих знаннях, навичках і вміннях та їх рівні, які вони повинні здобути в результаті уроку;
- визначити актуальність теми уроку – тобто для чого знання (навички, вміння) будуть необхідні у подальшому вивченні матеріалів дисципліни, практичному виконанні вправ у тирі та на пейнтбольному полі;
- визначити порядок отримання оцінки за виконання окремих завдань та за заняття в цілому;
- встановити порядок і правила проведення даного уроку;
- довести (нагадати) заходи безпеки (при необхідності).

Після цього офіцером подається навчальний матеріал.

Усне викладання навчального матеріалу з предмету «Захист України» займає значне місце і використовується в різних елементах уроку. В основній частині уроку усне викладання навчального матеріалу можна супроводжувати показом прийому або дії, наприклад, зразковим показом офіцером стрйового прийому, дій на місцевості або неповне розбирання автомата. Пояснення слід робити від простого до складного, від окремого до загального (індуктивний метод) або ж навпаки – спочатку даючи поняття явища і тільки потім обґрунтувати його (дедуктивний метод).

Для того щоб викладений матеріал краще засвоювався ліцеїстами, необхідно дотримуватись правил:

1. Не допускати загальних та багатослівних міркувань, виражати думки коротко і конкретно.
2. Виключати довгі речення з ввідними словами.
3. Замінювати по можливості складні терміни простими поняттями, а іноземні слова – українськими.
4. Добиватися постійної уваги і активності ліцеїстів.

У процесі викладання навчального матеріалу на уроці рекомендується задавати ліцеїстам питання, таким чином підвищуючи їх увагу. При усному поясненні матеріалу слід звертати увагу не тільки на культуру мовлення, а на чіткість викладання, грамотність, виразність, особливо при подачі команд. Велике значення для ефективності занять мають індивідуальні риси характеру офіцера-вихователя, його зовнішній вигляд, військова форма одягу.

У заключній частині уроку слід відзначити активних учнів на уроці (занятті) та підвести короткий підсумок і оголосити домашнє завдання та записати його в журнал педагогічної взаємодії з організації навчання.

Якість засвоєння теми (теоретичні знання) можна перевірити за допомогою тестів, тестових завдань, тематичних карток, ребусів, електронних диктантів та інших дидактичних засобів.

Для стимулювання пізнавальної активності ліцеїстів, їх дієвої самостійної діяльності під час уроків тематичного плану №1 бажано використовувати роботу в групах, подібних до військових формувань, підрозділів (двійки, трійки, відділення тощо), а під час уроків тематичного плану №2 – розширювати діапазон організаційних форм, методів навчання, способів навчальної взаємодії, які максимально наближають освітній процес до реального життя та забезпечують практичну спрямованість навчання.

Особливості стрйової підготовки

Особливістю вивчення розділу «Стрйова підготовка» є засвоєння положень Стрйового статуту Збройних Сил України, значення його у життєдіяльності військ, формування почуття відповідальності за дотриманням вимог статуту військовослужбовцями в повсякденному житті, вивчення положень Стрйового статуту та відпрацювання навичок виконання стрйових прийомів і дій: швидкості реакції, координації і краси рухів; формування почуття особистої відповідальності за свої дії, вміння узгоджувати власні дії з діями колективу; виховання акуратності, військової виправки, витривалості.

Особливості вогневої підготовки

Особливістю вивчення цієї тематики є навчання ліцеїстів умілого застосування стрілецької зброї, максимального використання її бойових можливостей, виховання почуття бережливості та відповідальності при користуванні зброєю.

Особливості тактичної підготовки

Відпрацьовуються практичні заняття і військові тактичні ігри та створюються у ході тактичних дій екстремальні та стресові ситуації за рахунок обмеження часу на виконання та ускладнення нормативних завдань, несподівана постановка ввідних та інше. Тим самим тактична підготовка сприяє морально-психологічній готовності ліцеїста до військової діяльності.

Можна проводити інтегровані уроки з залученням вчителів історії України, топографії та інших.

Особливості домедичної допомоги

Особливістю вивчення напряму підготовки «Домедична допомога» є отримання ліцеїстами навичок із виконання простих термінових дій, спрямованих на проведення найпростіших заходів із порятунку життя поранених, постраждалих, попередження розвитку можливих ускладнень, полегшення перебігу травми чи захворювання, набуття здатності надавати домедичну допомогу у випадку поранення, травми і ураження. Слід акцентувати на відмінностях у наданні домедичної допомоги на полі бою від аналогічної в цивільних умовах. Обов'язковими є інструкції з безпеки для ліцеїстів, затверджені начальником ліцею, під час проведення різних форм практичних занять та запис в графі журналу зміст уроку про проведення інструктажу з початком заняття.

Особливості вивчення Статутів Збройних Сил України

Особливістю вивчення розділу «Статут Збройних Сил України» є засвоєння основних положень військових Статутів Збройних Сил України, значення їх у житті та діяльності військ, формування почуття відповідальності за дотримання вимог статутів; розвиток у ліцеїстів здатностей, які забезпечують формування у них практичних навичок у виконанні обов'язків при несенні служби в добовому наряді, якісне виконання вимог статутів внутрішньої служби, вартової служби.

Особливості військово-інженерної підготовки і зв'язку

Особливістю військово-інженерної підготовки та зв'язку є вивчення призначення інженерного майна, прийомів та засобів маскування, видів окопів та їх елементів, призначення і види інженерних та вибухових загороджень, а також основи інженерного забезпечення загальновійськового бою, вивчення основних положень та практична робота з засобами зв'язку, а також знання правил ведення переговорів і порядок передачі сигналів, команд.

Особливості вивчення основ військової топографії

Особливістю вивчення розділу основ військової топографії є розвиток спостережливості, точності, уваги, вміння аналізувати і робити висновки про можливий вплив особливостей місцевості на виконання бойових завдань.

Таким чином, дана методика підготовки та проведення занять з предмету «Захист України» допомагає офіцеру-вихователю більш ефективно підготуватись до проведення уроків з основного профільного предмета та опанувати військово-педагогічні навички у своїй роботі.

ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ ЧИТАННЯ І КОРИСТУВАННЯ НАВЧАЛЬНОЮ ЛІТЕРАТУРОЮ, СПІВПРАЦЯ З БІБЛІОТЕКОЮ ЛІЦЕЮ

Актуальність даного питання полягає у розвитку когнітивних процесів ліцеїстів, вміння креативно мислити, думати, оперувати отриманою інформацією від прочитаних ними книг.

На сьогоднішній день сучасна молодь, на жаль, дуже мало читає книг. Це зумовлено популярністю телевізійних передач, розвитком комп'ютеризації та іншими новітніми технологіями. Підлітки здебільшого вибирають інтернет-варіанти прослуховування аудіокниг, які не є достатніми і дієвими для їхнього розвитку. Паперовий варіант книги дозволяє підлітку думати, краще розвиваються когнітивні процеси зорової пам'яті і мислення. Тому потрібно мотивувати їх, наводити приклади відомих людей, котрі читають і досягли завдяки книзі великих висот у своєму житті. Для прикладу можемо згадати Ілона Маска, який яскраво демонструє свою культуру читання, називає свої вісім найулюбленіших книг, котрі, на його думку, вплинули на розвиток і становлення як особистості. Саме читацька грамотність допомогла стати йому найбагатшою людиною у світі та зробити різноманітні винаходи. Беручи приклад відомих людей, для вихователя є важливо сформувати і закласти такий зразок для наслідування своїм ліцеїстам.

Культура читання – це інтегрований процес роботи із книгами, періодикою та іншими носіями інформації, вміння виділяти головне в тексті, робити примітки, конспектувати, складати план, цитувати і робити висновки з прочитаного.

Вихователь повинен розвивати інтерес до читання, формувати культуру читання і читацьку грамотність за допомогою таких форм як: лекції, індивідуальні бесіди, ігри, бліц-турніри. Важливу роль у формуванні цих навичок у ліцеїстів відіграє авторитет і власний приклад наставництва, так званого менторства самого вихователя. Вихователь повинен сам бути обізнаним і начитаним, цікавитися різною за тематикою літературою. Тому, коли заданий якийсь художній твір до прочитання з шкільної програми, вихователь може вступати в обговорення разом із ліцеїстами і визначати спільно проблематику твору і обговорення головних персонажів твору.

Варто зауважити, що деякі ліцеїсти полюбують слухати електронні версії аудіокниг, тому вихователь має забезпечити клас, де є належні умови для зручного прослуховування аудіокниг.

Для підняття авторитету читання вихователь може запровадити у своєму взводі традиції дарування на день народження книжок ліцеїстам, які активно читають, мають хороші показники у навчанні та поведінці. Також ще одним із методів і форм заохочення молодих читачів може бути похвальний лист батькам, відзнака у вигляді значка, який символізує читача, це може бути надпис «Я люблю читати», чи символ якийсь, наприклад «Сова з книгою».

Серед найбільш популярної літератури, котру полюбують читати ліцеїсти, є військова і психологічна тематика, фантастика, комікси і бізнес-книги.

Формування культури читання і читацької грамотності залежить від наставництва самого вихователя. Подаючи правильний приклад читання і обізнаності у багатьох напрямках, педагог мотивує до цього ліцеїстів, тим самим своїм авторитетом він піднімає рівень взводу на вищий щабель.

Співпраця вихователя з бібліотекою ліцею:

1. За відсутності класного керівника, вихователь повинен бути присутнім на відкритих уроках у бібліотеці, на різних книжково-ілюстративних виставках, на зустрічах з відомими поетами разом зі своїм взводом.

2. Отримання підручників відбувається згідно щорічного наказу начальника ліцею про організацію освітнього процесу, яким керується вихователь

3. Видача підручників відбувається під особистим контролем вихователя, де він здійснює облік книжок у відомості.

4. Бібліотекар видає підручники ліцеїстам та робить особисто відмітку у формулярах.

5. У кінці навчального року вихователь або класний керівник разом із ліцеїстами повертає книжки у бібліотеку ліцею у визначений для цього день.

6. Ліцеїсти зобов'язані бережливо ставитись до підручників, нести за них відповідальність і при поверненні вони мають бути у належному стані.

7. При незначних пошкодженнях ліцеїст повинен відремонтувати підручник, а при втраті – відкупити такий самий і повернути в бібліотеку.

ВИХОВНИЙ ПРОЦЕС

ВИХОВАТЕЛЬ – ОРГАНІЗАТОР ОСВІТНЬОГО ТА ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ У НАВЧАЛЬНОМУ ПІДРОЗДІЛІ ЛІЦЕЇСТІВ

Невід'ємною складовою освітнього процесу у ліцеї є виховний процес, який спрямовується на формування у ліцеїстів високих моральних, психологічних та інших якостей, мотивів правильної поведінки в усіх сферах повсякденної діяльності.

Єдність навчання, виховання і розвитку ліцеїстів забезпечується спільними зусиллями всіх учасників освітнього процесу.

Алгоритм виховної роботи є системою вимог (принципів і норм) здійснення організаційних і виховних впливів, послідовне виконання яких надає всьому виховному процесу результативний характер.

Цей алгоритм буде ефективним при умові, якщо офіцер-вихователь, який безпосередньо працює з особовим складом, буде активно, послідовно і конкретно дотримуватись його логіки. Це надасть можливість оптимально і ефективно здійснювати виховний процес у навчальному підрозділі.

У даному посібнику висвітлені методичні рекомендації щодо системи роботи офіцера-вихователя з різних напрямків виховної роботи, алгоритму їх виконання.

Для приведення до єдиного підходу в питаннях планування та ведення документації командиром навчального взводу – офіцером-вихователем, наданий перелік обов'язкової документації, яка ведеться в навчальному взводі та роті з зразками та підходами, щодо їх заповнення та ведення.

Відпрацьовані в ліцеї рекомендації спрямовані в першу чергу на те, щоб офіцер-вихователь мав необхідну базу, якою він може та повинен керуватись в роботі, напрацьовувати свою систему роботи, бачити практичну складову проведеної конкретної роботи.

ОРГАНІЗАЦІЯ ТА ЗМІСТ ВИХОВНОЇ РОБОТИ В ЛІЦЕЇ

Освітній процес у ліцеї забезпечує єдність навчання, виховання та розвиток особистості, для досягнення головної мети – формування гідного члена суспільства. Саме великий акцент виховання є важливою відмінністю ліцею імені Героїв Крут від звичайних шкіл. Ці речі також передбачені вимогами законодавства – Законами України «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту» «Про військовий обов'язок і військову службу» та «Положенням про військовий (військово-морський, військово-спортивний) ліцей, ліцей із посиленою військово-фізичною підготовкою».

Вік вступників є ефективним для формування належного виховного середовища, яке зацікавить та мотивує підлітків, сформує належні морально-ціннісні орієнтири. За таких умов можливі недопрацювання сімейного виховання піддаються коригуванню в стінах ліцею. Це відповідає **місії ліцею** – якісно навчати і виховувати представників українського юнацтва, здатних знайти і реалізувати своє покликання, щоб зробити світ кращим, поєднуючи особисту успішність із відданим служінням на благо безпеки і процвітання України.

Одягаючи військовий однострій, ліцеїсти стають поруч з воїнами, які в минулому і сьогодні захищають Україну. Це прирівнювання до героїв є авансом від усього суспільства висловлює високу честь і довіру, виправдовувати яку потрібно постійно під час навчання в ліцеї. Це зобов'язання та відмінність від учнів звичайних шкіл офіцери-вихователі повинні нагадувати вихованцям, доки не будуть ними усвідомлені та не стануть природньою звичкою.

В збірному вигляді **ціннісні орієнтири крутянців** втілені у Клятві ліцеїста. Це честь, завзяття, розвиток, лідерство, патріотизм. Їхнє розуміння поєднує 4 напрямки духовного розвитку особистості, які переплітаються та взаємно посилюють один одного:

- ціннісне ставлення до себе (усвідомлення своєї гідності, важливості, формування самоповаги та впевненості у поведінці та при виконанні будь яких завдань, формування запиту на справедливість);
- ціннісне ставлення до сім'ї, родини, людей (розвиток комунікаційних навичок, співпраці, креативності, усвідомлення важливості ліцейного та майбутнього військового побратимства, формування сумлінності та ініціативності);
- ціннісне ставлення до культури і мистецтва (закладення розуміння та знань про духовну і матеріальну культуру, усвідомлення естетичного рівня та етичних принципів, формування запиту на красу і якість);
- ціннісне ставлення особистості до суспільства і держави (усвідомлення себе частиною суспільства, громадянином України, формування відповідальності, формування високих та амбітних цілей у житті).

Не буде якісного росту ліцеїста, який не зрозумів, не дослідив чи не сформував свого внутрішнього «Я». Тоді можна переходити на наступні напрямки. А для реалізації цього завдання одних зусиль офіцера-вихователя замало – необхідна співпраця із практичним психологом.

Візія або ж ідеальний образ майбутнього випускника нашого ліцею нагадує образ лицарів – шляхетних воїнів, правителів, борців за справедливість. Це передбачає сформовану внутрішню систему переконань із високою планкою вимог до себе задля результату в суспільстві. І навіть коли випускники наші не мають найвищих оцінок з предметів, в них завжди залишається бажання до саморозвитку, навчання новим знанням чи умінням та постійна праця над собою.

Нагадаю, що усвідомлення себе частиною ліцейного братства крутян, постановка цілей в житті, а також усвідомлений патріотизм і прагнення якості в результатах дуже сильно впливають на умотивованість у навчанні ліцеїстів.

Головний механізм виховного впливу – в рамках чітких правил створення або пропонування вихователем референтної групи для вихованців (групи, на яку особа орієнтується, на яку хоче бути подібною, з якою звіряє свою поведінку).

Ці групи формуються за допомогою: 1) встановлення, вивчення та нагадування чітких та послідовних правил поведінки – як формальних, зафіксованих у відповідних документах – в першу чергу «Правилах поведінки», так і неформальних, які треба суворо контролювати і при потребі коригувати; 2) спілкування зі старшими ліцеїстами; 3) спілкування з випускниками попередніх років; 4) особистого прикладу вихователів.

Реалізація виховної діяльності проходить різними заходами в масштабі малої групи, взводу, роти, ліцею загалом та загальноміськими чи державними заходами.

Тематика заходів передбачає різну спрямованість, зокрема:

- громадянське виховання;
- військово-патріотичне виховання;
- родинно-сімейне виховання;
- трудове виховання;
- художньо-естетичне виховання;

моральне виховання;
екологічне виховання;
формування здорового способу життя;
превентивне виховання;
сприяння творчому розвитку особистості.

Система заохочень і стягнень в ліцеї є ефективним інструментом на шляху виховання. Всі наступні теми цього посібника, пов'язані із виховною діяльністю, є обставинами, в яких офіцер-вихователю реалізує виховні впливи та досягає результатів.

Кожна із цих тем, втілена у різних масштабах, веде до засвоєння та усвідомлення ціннісних орієнтирів ліцеїстів, прийняття їх за свої. При цьому виховний процес подібний на формування фундаменту майбутнього будинку. І чим більше різноманітного позитивного досвіду буде закладено офіцерами-вихователями, тим кращою стане надбудова – особистість ліцеїста. Цей результат можна буде оцінити вже через декілька років.

СИСТЕМА РОБОТИ ОФІЦЕРА-ВИХОВАТЕЛЯ (ВИХОВАТЕЛЯ) ЩОДО ПІДБОРУ, НАВЧАННЯ ТА ВИХОВАННЯ МОЛОДШИХ КОМАНДИРІВ

Серед різнопланових напрямків роботи офіцера-вихователя (вихователя) важливою складовою виступає робота по підборі і підготовці молодших командирів.

Молодший командир – та посадова особа із числа ліцеїстів, яка постійно перебуває з особовим складом, володіє всією інформацією і сама перебуває в атмосфері колективних взаємовідносин. Він, як ніхто інший, краще знає особовий склад колективу, в якому перебуває.

Ліцеїст з лідерськими якостями може стати надійним помічником офіцера-вихователя. Тому для офіцера-вихователя є важливо виявити, навчити та підготувати таких ліцеїстів, як молодших командирів і надійних помічників.

Цей процес не є простим і потребує певних методичних знань, як в питаннях відбору, навчання так і супроводу його виховання як посадової особи з лідерськими якостями.

Така робота потребує системності.

Система роботи офіцера-вихователя (вихователя) – погоджена в часі, за змістом й засобами, формами, методами і прийомами послідовності його дій, які дають змогу отримувати ті або інші результати у навчанні й вихованні ліцеїстів.

Система роботи офіцера-вихователя (вихователя) щодо підбору, навчання та виховання молодших командирів включає:

1. Відбір кандидатів на посади молодших командирів.
2. Підготовка молодших командирів.
3. Надання допомоги та супровід діяльності молодших командирів.

Порядок відбору на посади молодших командирів.

При вивченні особистості ліцеїста в першу чергу увага офіцера-вихователя повинна бути звернена на

- стан здоров'я і фізичного розвитку;
- основні риси особистості;
- розумовий розвиток, пам'ять, особливості мислення, здібності, нахили тощо;
- навчальну роботу ліцеїста в класі, ставлення до навчальних дисциплін і нахили до певних предметів;
- нахили та інтереси, заняття у вільний час участь в позакласних заходах, громадська активність;
- навички у виконанні розпорядку дня, підтримки внутрішнього порядку, несіння служби у складі стажерів у виконанні обов'язків добового наряду, участь в суспільно-корисній праці;
- вікові та індивідуальні особливості кожного ліцеїста;
- зародження та розвиток інтересу до навчання у певному військово-навчальному закладі і до отримання офіцерської професії;
- ставлення до старших, зв'язки, знайомства поза ліцеєм;
- ставлення до сім'ї чи родичів та їх вплив на ліцеїста.

Порядок відбору ліцеїстів на посади молодших командирів наступний:

Аналіз і вивчення документів

Отримання інформації про сімейний стан, умови виховання у сім'ї, успішність у засвоєнні програми навчання, рівень дисциплінованості, стан здоров'я, результати фізичної підготовки, особисті досягнення у спорті, минулий життєвий досвід.

Кандидат повинен мати відповідний рівень навчання (не мати балів початкового рівня та навчатися не нижче середнього рівня) і мати відповідний рівень фізичної підготовки.

Спостереження

На цьому етапі проводиться фіксація особливостей поведінки ліцеїста у колективі, вивчається авторитетність ліцеїста, впливовість на товаришів, реакція на різні ситуації, в різних умовах повсякденної діяльності, стажуванні у несенні служби в добовому наряді).

Тестування (анкетування), яке проводиться у взаємодії з практичним психологом.

Лідер не обов'язково має яскраво виражені організаторські здібності, а може мати і приховані. Дуже часто саме прихований лідер має більшу значимість для інших, ніж молодший командир, призначений офіцером-вихователем (вихователем), або той, що досяг вершин влади силою і твердістю управління. Для виявлення справжнього лідера пропонується використати методiku “Експрес-тест самооцінки лідерства” (див. нижче). Дана методика дає змогу виявити ступінь вираженості лідерських якостей у ліцеїстів. Це дасть можливість офіцеру-вихователю (вихователю) внести корективи у свою діяльність.

Соціометричне дослідження

Сутність соціометрії зводиться до вивчення системи «симпатій» та «антипатій» між ліцеїстами, тобто до виявлення системи емоційних взаємин у відділенні (взводі). Використання соціометрії дозволяє проводити вимір авторитету формального і неформального лідерів для перегрупування ліцеїстів у відділеннях так, щоб знизити напруженість всередині відділення (взводу), що виникає через взаємну ворожість деяких ліцеїстів, виявлення авторитету ліцеїстів відділення (взводу) по ознаках симпатії-антипатії, де на крайніх полюсах виявляються «лідер» відділення і «відкинутий». За результатами офіцер-вихователів (вихователів) проводиться відповідну роботу по коректуванню взаємовідносин у відділенні (взводі).

Проведення тестування, соціометричного дослідження офіцер-вихователів (вихователів) здійснює у тісній взаємодії з практичним психологом, який надає йому свої рекомендації щодо питань лідерства, психологічних якостей та інших моментів, що стосуються підбору кращих кандидатів посади молодших командирів.

Індивідуальна бесіда (вступна, планова, позапланова, цільова)

Індивідуальні форми виховання дозволяють оперативно змінювати педагогічний вплив при динамічності умов. Офіцер-вихователів (вихователів) при допомозі індивідуальних форми роботи може з'ясувати який характер, розумові здібності, інтелектуальний потенціал ліцеїста, які риси його особистості дозволяють досягати високих результатів, бути прикладом для інших і вести людей за собою. Також в індивідуальній роботі можна розкрити ті властивості особистості ліцеїста, що перешкоджають його утвердженню в ролі лідера (наприклад пасивність, побоювання публічних самопрезентацій, відсутність риторичних здібностей, невпевненість у собі, невміння будувати дружні міжособистісні стосунки).

Підготовка молодших командирів.

Підготовка віце-сержантів у підрозділі являє собою послідовний і регламентований процес протягом усього навчання в ліцеї.

При підготовці молодших командирів найчастіше слід застосовувати такі форми, як збори молодших командирів взводу (роти), індивідуальні та колективні бесіди, співбесіди, розмови, поради, допомога, рекомендації, консультації, вислуховування, спонування до прийняття і виконання зобов'язань.

Особливе місце слід надати щотижневому підведенню підсумків з молодшими командирами на яких проводити

- аналіз особистої вірцевості молодших командирів у навчанні, виконанні посадових обов'язків, стажуванні у виконанні обов'язків осіб добового наряду;
- аналіз застосування дисциплінарної практики молодшими командирами;
- відмітити значення особистих недоліків у роботі кожного молодшого командира;
- визначення кращих молодших командирів та тих, хто відстає;
- поставку завдань молодшим командирам на наступний тиждень;
- оголошення заохочень та стягнень в разі потреби.

Процес підготовки молодших командирів в підрозділі умовно можна поділити на декілька рівнів. Кожен рівень підготовки має свою програму навчання.

Першому рівню підготовки віце-сержантів відповідає початкова підготовка. Початкова підготовка розрахована на ліцеїстів, які плануються для призначення на віце-сержантські посади (вони займаються інтенсивною індивідуальною підготовкою – навчання, фізична підготовка, вивчення Статуту ліцею (в частині, що стосується) та Правил поведінки ліцеїстів).

Другий рівень віце-сержантської підготовки включає базову підготовку (передбачає вивчення Статуту ЗСУ (в частині, що стосується), розвиток командирських навичок та лідерських якостей).

Третью рівню підготовки молодшої командної ланки відповідає курс поглибленої підготовки. (вдосконалення командирських навичок та лідерських якостей).

На четвертому рівні основна увага приділяється розвитку у віце-сержантів методичних навичок, ознайомлення з основами психології, педагогіки.

Головна мета при підготовці віце-сержантів – навчити їх керувати людьми, навчати і виховувати підлеглих.

Сержанти мають бути готові до виконання своїх обов'язків цілодобово, сім днів на тиждень і виконувати свої обов'язки в умовах фізичного і розумового стресу.

Надання допомоги та супровід діяльності молодших командирів.

Успішність становлення молодших командирів визначають такі параметри: рівень організації і ступінь зрілості взаємин ліцеїстів у відділенні (взводі), стиль повсякденної роботи з молодшими командирами офіцера-вихователя (вихователя), рівень згуртованості та ступінь зрілості відділення (взводу), характер дружніх зв'язків референтної групи командирів-початківців. До провідних індивідуально-психологічних визначальних ознак становлення молодших командирів належать початковий рівень їхньої

підготовленості до майбутньої діяльності і пов'язані з ним якісні характеристики мотиваційно-вольової сфери особистості.

Для якісного супроводу діяльності молодших командирів офіцер-вихователів (вихователів) повинен проводити :

- спостереження за діяльністю молодших командирів з метою коригування їх діяльності, надання допомоги та недопущення перевищення ними влади;
- індивідуальні та групові заслуховування молодших командирів з метою визначення труднощів з якими вони стикаються при виконанні обов'язків та надання допомоги;
- обговорення та надання порад у ситуаціях, коли молодший командир не може швидко прийняти правильні рішення;
- проведення індивідуальної роботи з ліцеїстами які "не бажають" виконувати вимоги молодших командирів чи перешкоджають їх діяльності.

Можна стверджувати, що активним у досягненні високих результатів буде той молодший командир, який усвідомлює потребу в знаннях, необхідних у майбутньої професійної діяльності, а свою професію військового усвідомлює як єдине або основне джерело задоволення власних матеріальних і духовних потреб.

Висновок

Становлення молодших командирів повинно бути процесом керованим. Підвищення його ефективності у взводі можливе шляхом розширення системи психолого-педагогічних знань, необхідних для офіцерів-вихователів (вихователів), а також удосконалення керівництва молодшими командирами у взводах. Засобами керування цим процесом виступають навчання, виховання, інструктаж, стимулювання, наслідування, ідентифікація, референтність, самооцінка і самоутвердження особи.

Застереження щодо емоційного вигорання

Визначають три симптоми емоційного вигорання:

- 1) емоційне виснаження – з'являється хронічна втома, погіршується настрій (іноді при одній тільки думці про ліцей), також спостерігаються порушення сну, тілесні недуги, зменшується стійкість до хвороб;
- 2) деперсоналізація/дегуманізація – ставлення до підлеглих, до тих, хто потребує допомоги, стає негативним, навіть цинічним, з'являється почуття провини, ліцеїст вибирає автоматичне «функціонування» та по-різному уникає навантажень;
- 3) переживання власної несамоствореності – молодший командир страждає від нестачі успіху, визнання, а також від втрати контролю над ситуацією.

Методика

«Експрес-тест самооцінки лідерства»

Призначення. Даний експрес-тест дозволяє визначити актуальний рівень виявлення лідерства у сумісній діяльності.

Інструкція. Уважно прочитайте кожне з десяти суджень і виберіть найбільш підходящу для вас відповідь в буквеній формі. Працюючи з опитувальником, пам'ятайте, що немає ні поганих, ні хороших відповідей. Важливим фактором є те, що в своїх відповідях потрібно прагнути до об'єктивності і записувати ту відповідь, яка першою приходить в голову.

1. Що для Вас є важливішим у грі?

- А. Перемога. Б. Розвага.*

2. Чому Ви надасте перевагу в загальній розмові?

- А. Виявляти ініціативу, пропонувати щось.
Б. Слухати і критикувати те, що пропонують інші.*

3. Чи здатні Ви витримати критику, не входячи у дрібні суперечки, не виправдовуючись?

- А. Так. Б. Ні.*

4. Чи подобається Вам, коли Вас хвалять прилюдно?

- А. Так. Б. Ні.*

5. Чи відстоюєте Ви свою думку, якщо обставини (думка більшості) проти Вас?

- А. Так. Б. Ні.*

6. В компанії, у спільній справі Ви завжди заводило, щось придумуєте, що є цікавим для інших?

- А. Так. Б. Ні.*

7. Чи вмієте Ви приховувати свій настрій від оточуючих?

А. Так. Б. Ні.

8. Чи завжди Ви терміново і покійно робите те, що Вам говорять старші?

А. Так. Б. Ні.

9. Чи вдається Вам у розмові, дискусії переконати, привабити на свій бік тих, хто раніше був з Вами не згоден?

А. Так. Б. Ні.

10. Чи подобається Вам вчити (повчати, виховувати, навчати, давати поради) інших?

А. Так. Б. Ні.

Обробка та інтерпретація даних

Підрахуйте загальну кількість „А" і „Б" відповідей.

Високий рівень лідерства А = 7-10 балів.

Середній рівень лідерства А = 4-6 балів.

Низький рівень лідерства А = 1-3 балів.

Переважає відповідь „Б" свідчить про можливе дуже низьке або деструктивне лідерство.

ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ ПОВЕДІНКИ ЛІЦЕЇСТА

Моральність людини проявляється у її поведінці, у вчинках. Поведінка ліцеїста є інформацією для інших як про нього самого, так про спільноту, до якої він належить (сім'ю, компанія друзів, ліцей). А їх зовнішня сторона (дії, стан, поведінка) так само істотна, як і внутрішня (цілі, мотиви, наміри, спонукання). Ці зовнішні прояви є відображенням ставлення особи до себе, до суспільства, інших людей, природи, праці. Тому зовнішня та внутрішня сторона впливають одна на одну, поступово змінюють, а дотримання належного рівня культури поведінки позитивно вплине на психологічні характеристики ліцеїста, його мотивацію, інтереси, світогляд.

Дотримання культури поведінки не означає, що всі мають однаково діяти як роботи чи виглядати подібно. Така зашореність не має нічого корисного. Культура поведінки є також нерозривно пов'язана із вихованням свідомої дисципліни особи. Тому поведінка у рамках норм є важливою для них, як майбутніх офіцерів та громадян.

Основні вимоги культури поведінки визначені в Правилах поведінки та внутрішнього порядку, а також є загальноприйнятими суспільними нормами.

Складовими культури поведінки для ліцеїста є:

- 1) культура спілкування;
- 2) правила поведінки в громадських місцях;
- 3) культура харчування;
- 4) культура побуту та зовнішнього вигляду;
- 5) культура носіння військового однострою.

Найбільше зусиль вимагає засвоєння належних правил комунікації. Тому цю складову буде описано детальніше, а щодо інших – сформульовані головні вимоги.

Базуючись на ввічливості, спілкування вимагає таких моральних якостей, як коректність, чемність, люб'язність, уважність, чуйність, делікатність. Значне місце займає формування тактовності – це почуття міри, вміння особи поводитися, дотримуючись відповідних норм. Тактовність виявляється в умінні не переходити певної межі в офіційних і особистих стосунках. Тактовність виключає підслуховування чужих розмов, читання без дозволу чужих листів і написів на фотографіях, висміювання фізичних вад людей, надмірний вияв симпатії або неприязні, своїх почуттів й т. ін. Протилежна тактовності якість – безцеремонність.

Важливими рисами культурної людини є скромність і простота, їх наявність робить спілкування з людиною приємним і легким. Скромна людина не може поводитися розв'язно, вульгарно, у її вчинках відсутні театральність і позерство. Скромність вимагає самокритичного й вимогливого ставлення до себе, до своєї поведінки. Правила етикету передбачають закріплення вимог скромності й простоти у певних формах поведінки, згідно з якими не слід переоцінювати себе, підкреслювати свої заслуги і здібності, нав'язувати іншим свої погляди, думки, смак. Вони вимагають завжди поводитися природно, не лицемірити, у будь-яких обставинах залишатися самим собою.

Виховання культури спілкування неможливе без формування у них точності й відповідальності. Точність і відповідальність необхідні у всьому: в роботі й навчанні, у виконанні громадських доручень та домашніх обов'язків, вимагає берегти свій і чужий час, не кидати слів і обіцянок на вітер, не підводити себе й товаришів.

Формування культури мовлення є одним із найважливіших напрямів виховання культури поведінки підлітків. Необхідно прищеплювати дітям звичку постійно вживати слова ввічливості: дякую, вибачте, будьте ласкаві, прошу і т. ін. Слід також вести непримиренну боротьбу з трафаретними, шаблонними виразами, із словами-паразитами, що засмічують і збіднюють мову, особливо з лихослів'ям. Культура мовлення передбачає не лише красу та багатство мови, а й правильну вимову, інтонацію, відповідний тон. Різкий, підвищений тон, невиразні інтонації в попередні історичні періоди були ознакою низького походження людини, а сьогодні є виявом низької культури, браку належного виховання.

Ставлення до людей у процесі спілкування виявляється не тільки в словах, а й жестах, міміці, манері стояти, сидіти, тримати руки тощо. Поза, рух, жести й міміка можуть свідчити про вихованість, внутрішню дисциплінованість, коректність або, навпаки, про розв'язність, розхлябаність, відсутність культури. Крім того, жест, міміка, хода відіграють значну роль у зовнішній привабливості особи. Як правило, людину прикрашає зібраність, яка відчувається у манері триматися, пружна, легка хода, пряма постава, привітний, усміхнений вираз обличчя. Нерідко образливими, непристойними можуть бути не тільки слова, а й жести та міміка. Ось чому виховання культури поведінки передбачає формування культури жестів і рухів, роз'яснення того, які рухи, пози, жести, міміка вважаються непристойними, некрасивими.

Культура поведінки ліцеїста в громадських місцях.

Наголошуємо, що поведінка ліцеїста повинна залишатися на належному рівні як у військовій формі, так і вдома, на відпочинку.

Обов'язковими для дотримання є:

- ввічливість – поступатись місцем в громадському транспорті;
- витриманість, врівноваженість (не галасувати, не привертати увагу з боку оточуючих, рахуватися з присутністю інших людей);
- вихованість (не вживати їжу та напої, перебуваючи в громадському місці, не харчуватися «на ходу», не вживати нецензурну лексику).

Культура харчування.

Правила поведінки за столом, яких необхідно самим дотримуватися та навчити ліцеїстів дотримуватися їх під час харчування:

- використовувати столові прибори;
- правильно сервірувати стіл;
- поводити себе виховано, не розмовляти, не галасувати, не порушувати поведінку за столом, не користуватися телефоном під час харчування.

Культура побуту та зовнішнього вигляду.

Побутові відносини – це усвідомлення повноти зв'язку між ліцеїстами, опосередкованого речами і явищами побуту, тому слід одразу навчити ліцеїстів правильно користуватись і зберігати речі. Важливо, щоб ліцеїст засвоїв норми постійного догляду за особистими речами та за власним тілом. Ключові вимоги:

- в індивідуальних тумбочках зберігаються засоби особистої гігієни: носові хустинки, щітки для чистки одягу та взуття, книги, зошити, альбоми, конверти інші дрібні предмети;
- ліжка у спальних приміщеннях протягом дня мають бути однаково та акуратно заправлені. Забороняється сидати або лягати на ліжко у верхньому одязі та взутті;
- верхній одяг, головні убори та сумки ліцеїстів зберігаються у спеціальних шафах (комірках) для зберігання особистих речей ліцеїстів. Повсякденний одяг потрібно перед сном охайно складати на стільці біля ліжка, взуття – ставити поряд із ліжком, біля ніг;
- порядок збереження мобільних телефонів, гаджетів та іншої побутової техніки, якою користуються ліцеїсти, визначений окремими наказами. Виконання цих наказів вихователю слід суворо контролювати;
- суворе виконання санітарних норм та особистої гігієни, як одна з важливих передумов збереження здоров'я;
- порядок прання та ремонту одягу повинен бути зрозумілим для ліцеїстів, стан догляду за одягом слід постійно контролювати, зокрема, в дощову погоду.
- Культура носіння військового однострою.

Це важлива частина формування культури поведінки ліцеїста. Порядок та правила носіння військового однострою затверджено Наказом Міністерства оборони України від 20.11.2017 року №606.

Від вихователя залежить:

- пояснювати, вимагати чіткого дотримання порядку та правил носіння визначеної форми одягу та контролювати (вимагати заміни за умови можливості);
- вимагати поваги до ліцейної військової форми одягу.

Також вихователю самостійно або за участю молодших командирів слід контролювати та вимагати (доводити, інструктувати, показово проводити заняття) таких обмежень у військовій формі одягу:

- носіння в кишенях речей, що виступають назовні чи переповнюють їх;
- носіння рюкзаків (сумок), що своїми шлейками закривають погони;
- тримати руки в кишенях;
- у нарукавних кишенях забороняється носити сторонні предмети (олівці, ручки тощо);
- носіння шеврону стороннього прізвища і навчального підрозділу (навчального взводу, навчальної роти);
- використання навушників від електронних пристроїв під час пересування пішки, якщо це не передбачено необхідністю.

Основні методи роботи вихователя щодо формування культури поведінки ліцеїста

- покроковий показ, інструкторсько-методичні заняття (правила внутрішнього порядку, правила користування столовими предметами та поведінки в місцях харчування, поведінки в громадських місцях тощо);

- переконання, особистий приклад вихователя та персональна відповідальність;

- привчання, доведення порядку і правил визначених нормативними документами (прибуття на заняття, прийоми їжі, культурно-освітні заходи)

- бесіда-роз'яснення (правила носіння однострою, військова ввічливість, правила поведінки в ліцеї та за його межами);
- відео-лекторії, лекції, фільми про культуру поведінки
- доручення (забезпечити набування ліцеїстами та їх молодшими командирами досвіду виконання обов'язків);
- контроль і аналіз ефективності виховання (педагогічне спостереження, бесіда, опитування, анкетування, аналіз результатів діяльності, підведення підсумків);
- стимулювання правильної поведінки (змагання, заохочення, як крайній виняток – покарання).

Для усвідомленого та чіткого дотримання порядку та правил, кожен учасник виховного та освітнього процесу повинен розуміти ці вимоги, їх доцільність та обов'язковість. У першу чергу це залежить від вихователя, котрий з перших днів повинен довести до відома усіма методами правила внутрішнього порядку, культурно-виховні та освітні критерії і вимагати їх чіткого дотримання задля виховання, культури поведінки і вихованості на шляху до становлення гідного ліцеїста та відповідального громадянина.

РОБОТА КОМАНДИРА НАВЧАЛЬНОГО ВЗВОДУ – ОФЦЕРА-ВИХОВАТЕЛЯ ЩОДО ПСИХОЛОГІЧНОГО СУПРОВОДУ ЛІЦЕЇСТІВ

Актуальність даного питання полягає у здійсненні психологічного супроводу у навчанні ліцеїстів, яке буде спрямоване на підвищення їх вмотивованості у навчальному процесі, адаптаційних можливостей, запобігатиме погіршенню їх психічного та фізичного стану.

Психологічний супровід вихователя – спрямований на створення комплексної системи психологічних, психолого-педагогічних і психотерапевтичних умов, що сприяють успішній адаптації ліцеїстів, їх реабілітації й особистісному становленні в соціумі.

Психологічний супровід – це комплексний метод, в основі якого – єдність чотирьох функцій:

- діагностика суті проблеми, що виникла;
- інформація про суть проблеми й шляхи її розв'язання;
- консультація на етапі ухвалення рішення й вироблення плану вирішення проблеми;
- первинна допомога на етапі розв'язання проблеми.

Завданням психологічного супроводу є глибоке та всебічне вивчення індивідуальних особливостей ліцеїста, ступеню їх впливу на психіку і поведінку особистості та своєчасне реагування на їх зміни, актуалізація наявних позитивних, зниження інтенсивності прояву негативних рис особистості в інтересах підвищення ефективності навчання у військовому ліцеї та забезпечення особистої дисциплінованості.

Психологічний супровід ліцеїста базується на таких принципах:

1. **Системності** – характеризується в процесі надання психолого-педагогічної допомоги в різних напрямках як: ліцеїстам-вчителям-батькам. Тут виявляються наявні складності потенційні можливості ліцеїста, його сильні сторони, визначаються шляхи успішності для кращого навчання з урахуванням усіх складових моделюється система психолого-педагогічного супроводу.

2. **Комплексності** – проявляється в комплексній допомозі педагогів-вихователів, батьків і практичного психолога щодо ліцеїста. Вона охоплює всі сфери ліцеїста, а саме навчання, дозвілля і хобі.

3. **Інтегративності** – застосування різних методів, методик, підходів психотерапевтичних прийомів. Супровід охоплює не тільки освітній процес, а й мікросоціальне середовище. Сюди входить виховний процес в сім'ї, вплив друзів, уподобання.

4. **Безперервності** – охоплює весь період життя ліцеїста від моменту народження. Постійна діагностика можливостей, його задатків. Цей принцип нам дає підґрунтя для подальшої роботи вихователя і вчителів в якості освітнього процесу.

Командир навчального взводу – офіцер-вихователь (вихователь) у своїй роботі щодо психологічного супроводу повинен:

1. Зібрати дані про кожного ліцеїста, вивчити сімейно-родинні дані, походження дитини, визначення статусу сім'ї тобто (малозабезпечена, багатодітна). Також важливо знати чи є батько, матір, вітчим, які стосунки між ними і з ким проживає дитина.

2. Отримати інформацію та рекомендації від практичного психолога за результатами психологічних обстежень на етапі психологічного відбору абітурієнтів.

3. Проводити вивчення стану адаптації ліцеїстів в процесі освітнього процесу з застосуванням методу вивчення документів (біографічне вивчення), особистих співбесід, спостереження, опитування, аналіз незалежних характеристик тощо.

4. Проводити постійний обмін інформації з вчителями, керівниками гуртків та секцій щодо ставлення ліцеїста до навчання, його поведінки, комунікації з однокласниками.

5. Відвідувати уроки свого взводу задля отримання інформації про стан успішності та поведінки кожного ліцеїста, здійснення належної комунікації з педагогами.

6. Періодично контактувати з практичним психологом, погоджувати з ним терміни проведення додаткових психологічних обстежень для вивчення темпераменту, характеру ліцеїста, соціального статусу в колективі тощо.

7. Обговорювати з практичним психологом питання включення ліцеїстів до групи посиленого психологічного впливу та рекомендацій щодо особливостей практичної роботи з даною категорією ліцеїстів.

8. Підтримувати постійний зв'язок з батьками, проводити зустрічі, обговорення важливих питань і продумування методів для усунення негативних явищ, якщо такі є.

9. Проводити спільно з практичним психологом підбір тем для бесід, проведення методик, тренінгових занять і корекційних вправ для розвитку ліцеїста.

Спільна робота вихователя з практичним психологом:

1. Надавати інформацію вихователем практичному психологу про осіб, які потребують особливої уваги (неповна сім'я, неблагополучна (батько чи матір випиває, або вживає психотропні речовини), сім'я, у якій був вчинений суїцид тощо.)

2. Погоджувати з практичним психологом терміни проведення психологічних досліджень у взводі, можливостей проведення з ліцеїстами взводу бесід за участю практичного психолога.

3. Консультуватися з практичним психологом щодо тематики для проведення занять індивідуальних бесід з кожним ліцеїстом.

4. Проводити підбір корекційних вправ, рольових ігор і розроблення тематики для тренінгових занять, спільних із практичним психологом.

5. Розробляти графік відвідування практичного психолога для кожного ліцеїста індивідуально в залежності від потреб і емоційного фону ліцеїста.

Робота з батьками ліцеїста:

1. Вивчати сімейну атмосферу ліцеїста через особові справи ліцеїстів, спілкуванням з батьками і самим ліцеїстом.

2. Проводити психолого-педагогічну освіту батьків через систему батьківських зборів, консультацій, бесід, комунікації в телефонному режимі.

3. Проводити роботу з неблагополучними сім'ями через призму психолог-вихователь (бесіди, консультації, анкетування і консультування).

Отже, психологічний супровід ліцеїстів здійснюється психологом, вихователем і педагогами. Робота вихователя спрямовується на досягненні головної мети – успішності у навчанні, формуванні у них правильної форми поведінки і підготовки ліцеїста до самостійного життя.

ІНДИВІДУАЛЬНО-ВИХОВНА РОБОТА – ОСНОВА ДІЯЛЬНОСТІ ВИХОВАТЕЛЯ

Найбільш дієвим засобом успішної адаптації ліцеїстів у нашому освітньому закладі, результативного навчання та підтримання належної дисципліни є **індивідуально-виховна робота**, яка дозволяє вивчати кожного вихованця і на цій основі впливати на його свідомість та поведінку. Доповнюючи масові форми роботи, вона дозволяє враховувати рівень освіти, духовної зрілості, життєвого досвіду, особливості характеру кожного юнака, схильності та звички, активно впливати на ліцеїста, сприяти розвитку у нього позитивних якостей.

Актуальність індивідуально-виховної роботи полягає ще й у тому, що її систематичне здійснення дає можливість покращити навчання, успішність, сприяє формуванню здорових відносин у колективах ліцеїстів, та недопущення негативних проявів у їх поведінці.

Крім того, значні соціальні зміни у суспільстві суттєво впливають на соціальний портрет ліцеїстів, що, у свою чергу, вимагає постійного удосконалення всього виховного процесу і особливо, індивідуального підходу до кожного ліцеїста.

Потреба індивідуального підходу зумовлено тим, що будь який вплив на особистість переломлюється через його індивідуальні особливості.

Індивідуально-виховна робота – це система цілеспрямованого виховного впливу, який здійснюється з урахуванням індивідуальних особливостей ліцеїста шляхом застосування найбільш педагогічно доцільних засобів і методів із постійним урахуванням реакції на них і досягнутих результатів.

Індивідуально-виховна робота – є основою діяльності всіх посадових осіб, хто працює з особовим складом (керівний склад ліцею, вчителі, вихователі підрозділів). Особлива відповідальність в цьому напрямку покладається на вихователя, оскільки саме ця посадова особа безпосередньо працює з ліцеїстами, несе відповідальність за їх виховання і навчання, моральний та психологічний стан, дисципліну ліцеїстів взводу. Індивідуальна робота дає можливість вихователю формувати та розвивати позитивні риси ліцеїста, допомагає йому найшвидше звільнитись від недоліків.

Основні методи роботи офіцера-вихователя з проведення індивідуально-виховної роботи.

Основою успішної індивідуальної роботи є **вивчення індивідуальних особливостей ліцеїстів**. Щоб впливати на особистість, треба її знати.

Вивчення ліцеїстів розпочинається вже на етапі прийому в навчальний заклад. Практичний психолог проводить психологічний відбір, дає первинну психологічну характеристику ліцеїстам. За цими результатами офіцер-вихователь отримує від психолога рекомендації щодо врахування психологічних особливостей конкретних ліцеїстів у виховному процесі.

Офіцер-вихователь розпочинає знайомство з ліцеїстом у перші дні перебування його в підрозділі. При **первинному ознайомленні** він повинен встановити:

загальні біографічні дані: прізвище, ім'я, по батькові, рік народження, соціальний та сімейний стан, умови, в яких виріс, вчився, виховувався, чим займався до вступу в ліцей, коло друзів, знайомих.

При ознайомленні важливо звернути увагу на окремі деталі:

про склад сім'ї важливо уточнити:

- з ким виховувався (при наявності батьків по якійсь причині він міг виховуватись бабусею або іншими родичами, що збільшує імовірність «вуличного виховання»);

- при відсутності батьків, або одного з батьків доцільно уточнити причини. Якщо це смерть – то бажано знати причини смерті. Одна річ, коли батько помер від хвороби серця, інше – від пияцтва, наркозалежності, самогубства тощо. Враховуючи те, що негативна спадковість може передаватись, ця інформація буде вкрай важлива для подальшого індивідуально-виховного впливу та супроводження в перспективі;

- в цьому ж аспекті утримати уточнюючу інформацію про сиріт. Крім цього важливо знати інформацію про опікунів, їхні контакти, місце та умови проживання. Якщо батьки позбавлені батьківських прав, обов'язково постаратись в'яснити, з якої причини це сталося, і чи підтримує дитина з ними зв'язок.

- з кожним ліцеїстом при ознайомчій індивідуальній бесіді доцільно уточнити чи відомі йому в родині випадки самогубства;

- якщо один з батьків брав участь в бойових діях, важливо знати: в який період, наявність бойових поранень або інвалідності, спричиненою бойовими діями, наявність державних нагород;

- якщо з багатодітних сімей, обов'язково уточнити скільки дітей у сім'ї;

- якщо переселенці, в'яснити звідки і по якій причині прибули, місце тимчасового перебування.

При вмілому проведенні бесіди можна виявити щирі переживання ліцеїста, його думку про стан справ у колективі, про товаришів по навчальній групі, про командирів. Результати бесіди допомагають скласти більш повне уявлення про ліцеїста, на підставі чого і будується індивідуальна виховна робота з ним.

Краще пізнати людину допомагає **вивчення документів**: автобіографічних даних, характеристик з місця навчання, матеріалів професійного відбору; медичних книжок;

По результатах попереднього індивідуального вивчення ліцеїстів взводу офіцер вихователь складає соціальний портрет взводу з відповідними додатками і деталізованою інформацією, яка викладена вище:

1. Список сиріт взводу.
2. Список ліцеїстів взводу з неповних сімей.
3. Список ліцеїстів взводу з багатодітних сімей.
4. Список ліцеїстів, батьки яких переселенці.

Інформація, яку отримує вихователь під час ознайомчої бесіди далеко недостатня для виховного впливу на конкретного ліцеїста.

Методика індивідуально-виховного впливу в значній мірі залежить від **знання індивідуальних особливостей ліцеїста, його психологічного стану**, темпераменту, характеру, відношення до занять, процесу адаптації, взаємовідношень в колективі тощо. Таким чином, крім загальних біографічних даних офіцер вихователь повинен знати:

- **моральні якості**: рівень свідомості, відношення до професійної орієнтації, виконання норм моралі, дисциплінованість, чесність, організованість, відношення до товаришів, колективу та до навчання;
- **психічні особливості**: тип особистості, характер, темперамент, здібності, схильності, вольові якості, увага, пам'ять, мовлення, захоплення тощо;
- **стан здоров'я**: фізичний та психічний розвиток, витривалість, рівень загартування, опір організму до простудних захворювань тощо.

Ці особливості конкретного ліцеїста вивчаються вихователем протягом перебування ліцеїста в колективі навчального закладу.

Для більш поглибленого вивчення психологічних особливостей ліцеїстів вихователь повинен постійно перебувати **в контакті з практичним психологом та соціальним педагогом**, які можуть надати первинну інформацію за результатами психологічного обстеження, а в подальшому – практичну допомогу та рекомендації щодо своєчасного і систематичного вивчення психофізичного розвитку ліцеїстів, мотивів їх поведінки і діяльності з урахуванням вікових, інтелектуальних, фізичних та інших індивідуальних особливостей, статус ліцеїста в колективі, сприяння створення умов для виконання освітніх і виховних завдань колективу.

Корекція впливу на конкретного ліцеїста залежить від результатів **спостереження**, накопичення фактів про вчинки, поведінку, судження ліцеїста, відношення до навчання, що дозволяє зробити висновки про його індивідуальні особливості. Для офіцера-вихователя дуже важливо знати **позитивні звички** ліцеїста, тобто дії і вчинки, виконання яких стало потребою. До них можна віднести: акуратність, ретельність, відповідальність, непримиренність до недоліків, ін. Негативних же звичок, таких, як брутальність, лихослів'я, неохайність, незібраність та ін., потрібно допомогти позбутися.

Важливим етапом індивідуально-виховної роботи є **аналіз досягнутих результатів (узагальнення незалежних характеристик)**, який повинен здійснювати офіцер-вихователь кожен день і при необхідності вносити корективи в свою роботу з підлеглими. Для цього необхідно мати об'єктивну інформацію про стан справ у підрозділі і поведінку ліцеїстів. З цією метою використовуються інформація від вчителів про ставлення до навчання та поведінку на уроках, відгуки офіцерів підрозділу, доповіді молодших командирів, чергових і днювальних, результати індивідуальних і групових бесід, вечорів запитань і відповідей та інших виховних заходів, а також поведінка ліцеїста на заняттях, в їдальні, у пансіоні, під час звільнення тощо.

Результати аналізу обговорюються з молодшими командирами при підведенні підсумків навчання за тиждень, місяць. Тут важливо вислухати думку підлеглих, разом обговорити успіхи і невдачі, дати оцінку роботі підлеглих, а потім прийняти рішення щодо удосконалення індивідуально-виховної роботи.

Важливе значення для вихователя має **постійний контакт з батьками ліцеїстів (опікунами)**. Підтримуючи такий зв'язок вихователь не тільки отримує більшу інформацію про особливості ліцеїста, а і в особі батьків може мати додатковий важіль виховного впливу.

Найкращий ефект дає **комплексне використання різних методів** вивчення індивідуальних особливостей особистості ліцеїста.

Серед ефективних традиційних **методів і прийомів індивідуального впливу** на особистість: переконання, заохочення (нагорода) чи просто схвалення, похвала, вираження свого позитивного відношення до підлеглого, довіри до нього.

Особливу увагу офіцер-вихователь в індивідуально-виховній роботі звертає на ліцеїстів, які є сиротами, виховувались в неповних сім'ях, з багатодітних сімей, батьки яких приймали участь в зоні бойових дій, або загинули при виконанні бойових завдань, переселенці, а також ліцеїсти, які за результатами соціально-психологічного вивчення віднесені до **групи посиленого психологічного впливу**.

Ліцеїсти, які віднесені до групи посиленого психологічного впливу, повинні перебувати на особливому контролі вихователя. В роботі з цією категорією ліцеїстів необхідна особлива тісна співпраця з практичним психологом та соціальним педагогом, врахування їх рекомендацій для практичного використання. Більш детально особливість роботи з даною категорією ліцеїстів висвітлено в окремому розділі даної методичного посібника.

Висновок: індивідуальна виховна робота – справа складна, творча, тривала і важка, яка потребує серйозної підготовки, терпіння і досвіду. Але вона ж є головним засобом для ефективного виховного впливу. Для досягнення виховного результату в роботі з ліцеїстами в процесі їх навчання вихователь повинен бачити конкретні педагогічні цілі цієї роботи, проводити її постійно і скрізь, враховувати індивідуальні особливості ліцеїста, застосовувати усі методи і засоби і проводити у постійній відповідності з принципами виховання.

СИСТЕМА РОБОТИ З ЛІЦЕЙСТАМИ, ЯКІ ПОТРЕБУЮТЬ ДОДАТКОВОЇ ПСИХОЛОГІЧНОЇ УВАГИ

Відхилення у поведінці властиві майже усім підліткам. Характерні риси цього віку – чутливість, часта різка зміна настрою, зниження самооцінки, поведінкові та емоційні розлади.

У спілкуванні підлітків досить швидко складаються відносини, у яких з'являються однолітки-лідери і однолітки-вигнанці. Спілкування з однолітками – тверда школа соціальних відносин. Період підліткового віку може супроводжуватись певними труднощами. Цьому сприяє відносна нестійкість нервової системи підлітка, його загальна неврівноваженість, роздратованість, перепади настрою, підвищена збудливість. Саме в підлітковому віці проявляється прагнення до незалежності, потреба у самоствердженні й самовизначенні щодо свого статусу в колективі однолітків тощо. Втім новоутворення нерідко проявляються в негативних формах (зовнішня агресія, гостра критика інших, зухвала поведінка).

Саме з цих причин питання визначення осіб з проявами девіантної (відхиленої від загальноприйнятих норм) поведінки, які потребують посиленої психологічної уваги, надання допомоги у пошуку варіантів оптимального виходу з важких ситуацій, вирішенні психологічних проблем є важливим і актуальним в роботі офіцера вихователя. Додатково необхідно враховувати особливості закритого закладу освіти, де ліцеїсти цілодобово перебувають в одному середовищі, мають свої особливості, різний життєвий досвід з базою закладеного до поступлення в ліцей виховання, намаганням адаптуватись до самостійного життя.

“Група посиленої психологічної уваги” (ГППУ) – ліцеїсти, які потребують динамічного психологічного спостереження, надання цільової індивідуальної соціально-психологічної допомоги.

Психологічна допомога надається з метою психологічної підтримки, відновлення порушеного функціонального стану психіки ліцеїста і спрямовується на виконання наступних **завдань**:

- психологічна підтримка ліцеїста у період їх адаптації до умов освітнього середовища в навчальному закладі посиленого військово-фізичного спрямування;
- допомога у вирішенні конфліктних ситуацій у колективі;
- подолання кризових психологічних станів;
- зниження рівня індивідуальної і групової психоемоційної напруги;
- профілактика негативних психоемоційних станів;
- профілактика невротичних реакцій та специфічних, патологічних змін особистості;
- психологічна реабілітація осіб, які отримали психічну травму

Питання щодо роботи з ліцеїстами, які потребують психологічної допомоги та додаткової психологічної уваги неможливо розглядати без **професійної взаємодії та скоординованості дій офіцера-вихователя з практичним психологом** навчального закладу, що забезпечує єдність та цілісність психолого-педагогічного впливу на особистість ліцеїста.

Надання психологічної допомоги включає три основних етапи:

I. Діагностичний етап:

1. Всебічне вивчення ліцеїстів офіцером вихователем, виявлення ознак, які визначають необхідність надання додаткової психологічної уваги до конкретної особи;

Форми і методи накопичення цієї інформації:

- ознайомча бесіда з перших днів перебування ліцеїста в підрозділі і в подальшому періодичні особисті спілкування з питань навчання, задоволення стосунками у колективі, реалізацією особистих захоплень та потреб, труднощів, які відчуває в новому середовищі;

- вивчення документів: автобіографічних даних, характеристик з попереднього місця навчання, матеріалів психологічного відбору, медичних книжок;

- спостереження, як систематичне, цілеспрямоване накопичення фактів про вчинки, поведінку, судження ліцеїста, що дозволяють зробити висновки про його індивідуальні особливості;

- аналіз досягнутих результатів (узагальнення незалежних характеристик). З цією метою використовуються інформація від вчителів про ставлення до навчання та поведінку на уроках, відгуки офіцерів підрозділу, доповіді молодших командирів, результати індивідуальних і групових бесід, вечорів запитань і відповідей та інших виховних заходів, а також поведінка ліцеїста на заняттях, в їдальні, у казармі, під час звільнення тощо;

- постійний контакт з батьками ліцеїстів. Підтримуючи такий зв'язок вихователь отримує додаткову інформацію про особливості ліцеїста, зміни в його психологічному стані, тенденції, що насторожують.

2. Спільно з практичним психологом визначення лідерів та аутсайдерів взводу, мікрогруп колективу та їх спрямованості, осіб на яких необхідно звернути особливу увагу.

3. Моніторинг соціальних процесів у колективі взводу, виявлення причин випадків соціального напруження у колективі, кола осіб причетних до негативного спрямування.

4. Обмін інформацією з практичним психологом, формування списку осіб, які потребують посиленої психологічної уваги, отримання практичних рекомендацій. Ознаки, за якими ліцеїст може включатись в групу посиленої психологічної уваги, наведені в наприкінці статті (рекомендовано уважно ознайомитися та засвоїти ознаки).

II. Етап психологічного та виховного впливу.

Здійснюється на основі результатів вивчення особового складу, окреслення кола осіб, які потребують додаткової психологічної уваги і включає організацію цілеспрямованої взаємодії офіцера-вихователя та психолога з ліцеїстом щодо надання йому допомоги у пошуку варіантів оптимального виходу з важких ситуацій, вирішенні психологічних проблем, навчання прийомам психічної саморегуляції.

Робота психолога полягає у застосуванні спеціальних форм і методів роботи: психологічне консультування, різні форми індивідуальної і групової роботи тощо.

Офіцер-вихователь на цьому етапі зосереджує увагу на таких завданнях:

- негайне реагування на будь-які прояви грубощів, нетактовну поведінку, зверхність в колективі;
- проведення анкетувань, соціальних опитувань з питань задоволеності різних аспектів життєдіяльності в навчальному закладі, взаємовідносин в колективі, побажань тощо;
- навчання сержантів лідерських умінь, розвитку комунікативних навичок, особливості в роботі з ліцеїстами, які потребують посиленої психологічної уваги;
- індивідуальні консультації, особистісно спрямоване спілкування з ліцеїстами для з'ясування питань і здійснення допомоги, відповідно до їх проблем та потреб;
- індивідуальна робота з ліцеїстами, які мають труднощі у навчанні, поведінці, спілкуванні з учителями;
- виховні заходи (бесіди, тематичні вечори, обговорення, диспути, збори тощо) з особовим складом з питань культури взаємовідносин, поведінки, згуртування колективу тощо в позаурочний час;
- обговорення порушень дисципліни та їх причин, конфліктних ситуацій, морально-психологічної атмосфери в колективі під час проведення щотижневих підсумків з особовим складом, загальних зборів, батьківських зборів тощо.

III. Етап психологічного супроводу.

- регулярне спостереження за поведінкою і повсякденною діяльністю осіб, які знаходяться у списку осіб, що потребують додаткової психологічної уваги;
- обговорення з психологом результатів поглибленого і глибинного психологічного обстеження та соціально-психологічного вивчення ліцеїстів ГППУ, планування заходів з урахуванням рекомендацій психолога;
- організація та проведення, за необхідності, додаткових психологічних консультацій у практичного психолога;
- моніторинг морально-психологічного стану ліцеїстів, що перебувають у ГППУ, умов та чинників їх повсякденної діяльності, прогнозування змін в їх поведінці, обмін інформацією з практичним психологом;
- інструктування і навчання найближчого соціального оточення ліцеїста (молодших командирів, товаришів по навчанню) особливостей правил поведінки з ним, способів та форм надання підтримки та допомоги;

Особлива роль у цій справі відводиться навчанню сержантського складу. Це обумовлено тим, що вони безпосередньо працюють з ліцеїстами, мають з ними найближчий соціально-психологічний контакт.

- виконанням рекомендацій психолога;
- спільно з психологом обґрунтування рішення про доцільність виключення із складу ГППУ осіб, у яких спостерігається поліпшення показників у особистій поведінці, не спостерігається ознак дезадаптації та відсутні негативні прояви у психологічному стані;

Таким чином, робота з ліцеїстами, які потребують додаткової психологічної уваги є пріоритетним напрямком діяльності офіцера-вихователя взводу. Її неможливо розглядати без ***професійної взаємодії та скоординованості дій офіцера-вихователя з практичним психологом.*** Ефективність та результат цієї роботи безпосередньо впливає на побудову здорових внутрішньо колективних взаємовідносин, дисципліну, ставлення ліцеїстів до освітнього процесу, моральний та психологічний стан у колективі.

Основні ознаки за якими ліцеїст може включатись в групу посиленої психологічної уваги

1. Ознаки, що вказують на можливу схильність до суїцидальної поведінки:

- наявність суїцидальних спроб, інших форм суїцидальної поведінки (суїцидальні думки, суїцидальні задуми, суїцидальні висловлювання, суїцидальні наміри);

- факти самогубства рідних чи близьких (матері, батька, рідних сестер, братів, близьких значимих людей);
- показники за відповідними психодіагностичними методиками та шкалами методик, що вказують на наявність факторів суїцидального ризику.

2. Ознаки, що виявляються в індивідуальних психологічних особливостях:

- нервово-психічна нестійкість, яка визначена за результатами спостереження за поведінкою людини та показниками відповідних психодіагностичних методик;
- особи, які мають яскраво виражені акцентуації характеру;
- тривалі або часті випадки перебування ліцеїста у стані депресії, тривожності, дезадаптації, фрустрації.

3. Ознаки, пов'язані з індивідуальним станом здоров'я та фізичними властивостями:

- наявність важких черепно-мозкових травм у минулому;
- особи, які знаходились на обліку в психічних або наркологічних лікувальних закладах;

4. Ознаки посттравматичної стресової реакції:

посттравматичний стресовий розлад через стресову подію виключно загрозливого чи катастрофічного характеру яка мала місце, наприклад, перебування під бомбардуваннями, обстрілами в зоні бойових дій, свідок масових розстрілів людей, очевидець розтерзаних тіл людей в наслідок бомбардувань тощо.

5. Схильність до девіантної поведінки:

- наявністю протиправної поведінки (систематичні випадки порушення дисципліни);
- випадками вживання алкогольних напоїв та/або зберігання, розповсюдження, використання наркотичних та інших психоактивних речовин;
- зневажливе ставлення до норм поведінки та міжособистісного спілкування, брутальність, розв'язність, конфліктність, емоційна холодність, невмотивована та/або неконтрольована агресивність, неадекватна поведінка, усамотненість.

6. Особи з край низьким соціальним статусом:

визначаються за результатами соціометрії та інших відповідних соціально-психологічних досліджень, вивчення соціально-психологічного клімату в колективі, рівня соціально-психологічної адаптації.

7. Особи, які виявляють підвищену агресивність, конфліктність, нездорові настрої.

Примітка:

Рішення щодо включення ліцеїста до групи посиленої психологічної уваги (ГППУ) рекомендується оформляти документально. Серед основних таких документів є:

- службова характеристика;
- висновки (рекомендації) офіцера вихователя взводу (можуть відображатись в службовій характеристиці);
- матеріали психологічного обстеження;
- висновки (рекомендації) психолога.

У висновках, які надає психолог, повинна міститись інформація про результати соціально-психологічного вивчення та психологічного обстеження, опис психологічних проблем особи та рекомендації щодо найбільш ефективних заходів психологічної роботи. Ці висновки ґрунтуються на результатах соціально-психологічного вивчення і психологічного обстеження, інформації, отриманої від командирів, найближчого оточення, інших посадових осіб та інформації, наданої самою особою.

Матеріали зберігаються в психолога ліцею. Крім цього психолог веде журнал обліку осіб, віднесених до ГППУ.

Офіцер вихователі оформляє узагальнений список ГППУ взводу з аргументацією причин занесення ліцеїста до даного списку, який зберігає в себе.

(зразок)

Дані по ліцеїстах 1 взводу 2 роти, які віднесені до групи посиленої психологічної уваги

Прізвище, ім'я, по батькові, дата народження	Інформація про батьків	Причини занесення до ГППУ	Супровід	Примітка
*** ** 01.01.2007	Батько: в 2017 покінчив життя самогубством.	- перенесення психотравмуючих ситуацій: детальний опис про обох сім'ю чи інша подія;	Занесений в ГППУ 10.10.2022 р. або:	

	Мати: *** *** тимч. не працює	- за результатами психологічної діагностики : 4 група НПС; - труднощі, пов'язані з процесом адаптації : низький загальноосвітній рівень, навчання дається з великими труднощами, лінивий; - труднощі у формуванні міжособистісних стосунків , схильність до конфліктів, що викликає погіршення соціально-психологічного клімату в колективі; - систематичні порушення дисципліни , схильність до обману, пошуки шляхів ухилитись від навчання; - підвищена хворобливість , відсутність на навчанні через здоров'я, скарги на самопочуття (часто – симуляція); - схильність до невротичних та депресивних реакцій , замкнутий, піддається негативному впливу, непередбачувана поведінка; - негативна родинна генетика .	- 14.10.22 - поглиблене психологічне обстеження в психолога.	
--	----------------------------------	---	--	--

Командир навчального взводу – офіцер-вихователь
звання ім'я, прізвище.

Строк перебування в ГППУ залежить від динаміки змін психологічного стану та результатів проведеної психологічної роботи.

ЗВЕРНІТЬ УВАГУ!

Психологічна інформація, отримана в процесі вивчення ліцеїстів, **носить конфіденційний характер** і не повинна поширюватися серед особового складу.

Відповідні **посадові особи повинні забезпечити надійне збереження документів** щодо соціально-психологічного вивчення та психологічного обстеження ліцеїстів та не допустити розголошення інформації щодо осіб, які віднесені до ГППУ та конфіденційної інформації стосовно особистісних даних про ліцеїстів.

Виключення ліцеїста з ГППУ передбачає аргументований висновок психолога, який включає: зміст проведених психологічних заходів і результати психологічного вивчення, що свідчать про стабілізацію та поліпшення психоемоційного стану.

Підставами для виключення з ГППУ, таким чином, повинні бути:

- стійкі зміни (досягнення позитивної динаміки) у психоемоційному стані, поведінці і побуті;
- позитивні результати повторної психодіагностики;
- оптимальна адаптація до умов освітнього процесу.

При цьому слід особливо відмітити, що виключення ліцеїста зі списків ГППУ не означає, що він повністю випадає із поля зору психолога та офіцера вихователя. Рекомендується подальше динамічне спостереження протягом щонайменше півроку після виключення особи зі складу ГППУ.

МЕТОДИКА РОБОТИ ОФІЦЕРА-ВИХОВАТЕЛЯ ЩОДО ЗГУРТУВАННЯ КОЛЕКТИВУ

На сьогоднішній час актуальність даного питання є ваговою і рушійною ланкою, оскільки від соціально-психологічної атмосфери, яка закладена в колективі ліцеїстів, взаємовідносин, які в ньому вибудовані, залежить результативність як в освітній діяльності всього колективу, так і адаптаційних процесах кожного ліцеїста. Створення згуртованого колективу потребує значних зусиль в першу чергу вихователя, який повинен володіти певними виховними методиками, мати бачення шляхів досягнення цього результату.

Колектив – це об'єднання, союзництво особистостей, зразковою поведінкою і правильно поставленими цілями і принципами у житті.

При згуртованому колективі метою для ліцеїстів є навчання.

Кращі якості колективу:

- згуртованість;
- дієвість;
- ефективність;
- результативність.

Негативні якості колективу:

- незгуртованість;
- низька ефективність роботи;
- відсутній результат;
- не має спільної думки і мети.

Напрямки роботи командира навчального взводу - офіцера-вихователя (вихователя) для згуртування колективу:

1. Встановлення контакту, довірливих відносин зі своїм взводом:

- першочерговим для вихователя є його авторитет, тобто вміння себе представити, стати їхнім наставником, лідером якому ліцеїсти зможуть довіритись і звернутися за порадою;
- встановлення зв'язку, контакту з кожним з ліцеїстів, сформування довірливих відносин. Це відбувається на стадії знайомства, вивчення біографії ліцеїста, родинно-сімейних зв'язків, його захоплення, хобі тощо;

- уникання проявів надто помітної і явної симпатії або антипатії до окремих ліцеїстів;
- планування та проведення заходів, спрямованих на згуртування колективу: спільні екскурсії в музей, виставки, кінотеатр, театри тощо.

2. Відбір ліцеїстів з лідерськими та командними якостями для формування активу взводу:

- вихователь в ході вивчення особового складу здійснює відбір ліцеїстів з лідерськими якостями, які користуються авторитетом серед підлітків для комплектування сержантських посад;
- необхідну інформацію вихователь отримує під час бесід, спостережень в процесі освітньої діяльності, узагальнення незалежних характеристик та інших методів індивідуально-виховної роботи;
- крім цього вихователь обов'язково враховує результати психологічних досліджень, які проводив практичний психолог, його рекомендації;
- навчання віце сержантів методики роботи з особовим складом щодо згуртування колективу;
- підбір активу роти (спорторганізатор взводу, представники взводу в складі редколегії, ради сержантів тощо).

Правильно підібраний актив, сержантський склад є ядром взводу і рушійною силою у формуванні колективу в якому базуються взаємовідносини взаємоповаги, товарищескості, дружелюбності і допомоги, що складає основу згуртування колективу.

3. Визначення неформальних лідерів у взводі:

Вихователь придивляється до свого особового складу, проводить бесіди і спостереження визначаючи неформальних лідерів.

Неформальними лідерами зазвичай є ліцеїсти з холеристичним і сангвіністичним типом темпераменту, котрі мають свою думку і завищену самооцінку.

Зовнішність неформального лідера у колективі: це юнак спортивної статури, із впевненою ходьбою і підвищеним тоном у розмові.

Успішність у навчанні неформального лідера може бути середнього рівня і нижче середнього, але ця особистість вміє правильно покерувати взводом і має авторитет до якого всі прислухаються.

Вихователь постійно має звертати увагу на таких ліцеїстів, які входять у категорію неформального лідера. Він може у своїй роботі з ними використовувати методи: заохочення, надання влади і визнання лідерського авторитету.

4. Вивчення ліцеїстів, структури підрозділу, мікрогруп їхньої спрямованості:

Відбувається на основі спостережень, бесід з ліцеїстами, вивчення характеристик.

Співпраця з практичним психологом для виявлення ліцеїстів з девіантною поведінкою, психологічними негативними якостями, створення групи посиленої психологічної уваги (ГППУ), спільна робота вихователя з практичним психологом з цією категорією ліцеїстів.

5. Співпраця з практичним психологом:

Обговорення з практичним психологом результатів проведених соціометричних досліджень, інших методик по виявленню мікрогруп в колективі, лідерів та аутсайдерів, отримання відповідних рекомендацій.

Інтерпретовані і надані результати практичним психологом дозволяють вихователю бачити здоровий мікроклімат у взводі, чи добре сформований колектив серед ліцеїстів, чи навпаки.

Негативні показники дають змогу підкорегувати і запобігти чогось глобального конфліктного.

На основі тестування, анкетування практичний психолог може запропонувати вихователю ряд рольових ігор та відпрацювати їх на дозвіллі у вільний час ліцеїста або у спільних подорожах, екскурсіях для формування колективних відносин у взводі.

Погодження з практичним психологом проведення тематики тренінгових занять з питань сприятливого мікроклімату в колективі.

6. Співпраця з батьками, батьківським комітетом:

- зустрічі з батьками, групові та індивідуальні бесіди;
- робота з батьківським комітетом щодо проблем і шляхів подолання негативних явищ у взводі;
- обговорення вихователя з батьками пропозицій, спільних розробок з метою згуртування колективу

взводу.

Отже, найважливіші ознаки властиві будь-якому колективу – це єдність мети, певна організація спільної діяльності. Робота по згуртуванню колективу вихователем не повинна носити епізодичний характер, вона повинна бути щоденною і планомірною, тільки тоді ви зможете сформувати серед підлітків здоровий і дружній мікроклімат у взводі.

РОБОТА ОФІЦЕРА-ВИХОВАТЕЛЯ ІЗ ПРОФІЛАКТИКИ БУЛІНГУ

У нинішній час серед учнівської молоді надзвичайно загострилася проблема насильства, яке здійснюють самі діти по відношенню одне до одного.

Проблема булінгу для сучасного суспільства (як в нашій країні, так і в світі загалом) є надзвичайно поширеною та актуальною. Останніми роками таке явище набуває особливого значення в освітній практиці, навчальний заклад не має залишатися осторонь реалій життя.

Булінг (bullying, від англ. bully – хуліган, забіяка, грубіян, насильник) визначається як пригноблення, дискримінація, цькування. Булінг – це соціальне явище, характерне переважно для організованих дитячих колективів.

Проблеми булінгу та їх профілактики в навчальних закладах регламентуються законом України «Про освіту», наказом Міністерства освіти і науки України № 1646 від 28.12.2019 року «Деякі питання реагування на випадки булінгу (цькування) та застосування заходів виховного впливу в закладах освіти», постановою кабінету міністрів України від 30.06.2021 року № 672 «Про затвердження Положення про військовий (військово-морський, військово-спортивний) ліцей, ліцей із посиленою військово-фізичною підготовкою», Статутом ліцею, іншими керівними документами.

У ліцеї відпрацьована система роботи посадових осіб, таким чином щоб побудувати дружню, психологічно здорову атмосферу спілкування ліцеїстів, як під час освітнього періоду так і у побутових ситуаціях. Окремі пункти правил внутрішнього порядку та поведінки, яких повинен дотримуватися ліцеїст у закладі освіти, присвячені саме цьому питанню.

Пункт 1.1. Ліцеїст зобов'язаний:

- дотримуватися Статуту ліцею, Правил внутрішнього порядку та поведінки ліцеїстів;
- дотримуватися засад та цінностей, оголошених в Клятві ліцеїста;
- дотримуватися законодавства, моральних, етичних норм поведінки в суспільстві;
- поважати гідність, права, свободи і законні інтереси інших ліцеїстів, педагогічних та інших працівників ліцею;
- бути дисциплінованими, чесними, знати визначені розділи Статутів Збройних Сил України і добросовісно їх виконувати;
- зміцнювати дружбу в колективі, допомагати товаришам, застерігати їх від негативних вчинків, виявляти нетерпимість до порушників дисципліни і встановленого порядку;
- бути хоробрим і дисциплінованим, не допускати негідних вчинків і стримувати від них інших ліцеїстів;

Спричинити булінг можуть такі чинники: заздрість, помста, відчуття неприязні до жертви, прагнення підкорювати собі, боротьба за лідерство; наявність у дитини-жертви психічних і фізичних вад; відсутність предметного дозвілля; бажання принизити заради задоволення, розваги чи самоствердження; потреба у самоствердженні.

Рольова структура булінгу має три елементи:

Кривдник (булер) – учасник освітнього процесу, в тому числі малолітня чи неповнолітня особа, яка вчиняє булінг (цькування), щодо іншого учасника освітнього процесу.

Потерпілий (жертва булінгу) – учасник освітнього процесу, в тому числі малолітня чи неповнолітня особа, щодо якої було вчинено булінг (цькування).

Спостерігачі - свідки та (або) безпосередні очевидці випадку булінгу (цькування).

Важливо! Слід відрізнити булінг від конфлікту. Для булінгу характерною є систематичність, тобто вчинення у різних формах насильства (фізичного, економічного, психологічного, сексуального, в тому числі за допомогою засобів електронної комунікації) двічі і більше разів стосовно однієї і тієї ж особи. Також, що факт булінгу має бути доведеним, так як непорозуміння серед учасників процесу можуть бути звичайним конфліктом.

Типові риси ліцеїстів, схильних до цькування:

- вони відчувають сильну потребу панувати й підпорядковувати собі інших ліцеїстів, переслідуючи власні цілі;
- вони імпульсивні й легко шаленіють;
- вони часто зухвалі та агресивні у ставленні до дорослих (передусім батьків та вчителів);
- вони не виявляють співчуття до своїх жертв;
- якщо це хлопці, вони зазвичай фізично сильніші за інших.

Для запобігання булінгу офіцер-вихователь має вести превентивну роботу:

1. Визначити правила групи (колективу).

2. При обговоренні поважати думку кожного і на цьому наголошувати присутнім.
3. Наголошувати на тому, що всі ми різні але рівні, кожен є особливим і унікальним.
4. Систематично проводити заняття на згуртування.
5. Заохочувати досягнення ліцеїстів.
6. Зупиняти наміри поглузувати над невдачами ровесників.
7. Систематично працювати з родинами, обов'язково цікавитися у батьків про проблеми дитини.
8. Підтримувати в ліцеїстів адекватну самооцінку.
9. Слід уникати висміювання, перехвалювання, зневажливого ставлення та порівняння дітей між собою.
10. Розбір помилок або аналіз різних конфліктних ситуацій та недопрацювань у навчанні необхідно робити або без зазначення прізвищ, або індивідуально.
11. Акцентувати увагу ліцеїстів на дотриманні правил внутрішнього порядку та поведінки у ліцеї.
12. Виховувати в ліцеїстів почуття власної гідності та поваги до однокласників, педагогів, офіцерів, батьків.
13. Формувати в ліцеїстів моральні та духовні цінності.
14. Розвивати в ліцеїстів почуття відповідальності за власні вчинки.

Психологічна підтримка надзвичайно важлива. Рекомендації офіцеру-вихователю у випадку, якщо цькування у навчальному взводі вже почалося:

- при встановленні факту або підозрі на наявність булінгу батьки, вихователі (офіцери-вихователі) або вчитель повідомляє про це начальнику ліцею, або особі, яка його тимчасово заміщає;
- керівництво ліцею спільно із практичним психологом невідкладно реагує на звернення та опрацьовує подану інформацію і з'ясовує факти, при потребі призначається наказом начальника ліцею розслідування;
- безпосередня робота, офіцера-вихователя практичного психолога та соціального педагога з булерами та жертвами булінгу;
- бесіда з ліцеїстами навчального взводу щодо з'ясування проявів цькування;
- бесіда окремо з батьками булерів та окремо з батьками жертв булінгу щодо ситуації, що склалася та визначення шляхів її подолання;
- відпрацювання навичок поведінки жертв та виведення їх зі стану жертви.

Коли ліцеїст повідомив, що він є жертвою булінгу, офіцер-вихователю має говорити (подавати такі смислові сигнали):

- ✓ **Я вірю тобі.** Це допоможе ліцеїсту зрозуміти, що ви готові допомогти йому вирішити цю проблему;
- ✓ **Мені дуже шкода, що це відбулося з тобою.** Ліцеїст відчуватиме, що ви намагаєтесь зрозуміти його почуття.
- ✓ **У цьому немає твоєї провини.** Ліцеїст розуміє, що він не самотній в подібній ситуації, що деяким його одноліткам також доводиться відчувати або спостерігати різні варіанти залякувань, цькувань та агресії протягом навчання. Головне на цьому етапі – спрямувати зусилля на подолання проблеми.
- ✓ **Добре, що ти зумів сказати мені про це.** Це впевнить ліцеїста в тому, що він правильно вчинив, звернувшись по допомогу та підтримку.
- ✓ **Я поважаю тебе і намагатимусь зробити так, щоб тобі більше не загрожувала небезпека.** Це допоможе ліцеїсту відчути допомогу, захист та дасть надію на покращення ситуації.

Важливо також висловити власну думку щодо ситуації і чітко обґрунтувати свою позицію. Говоріть не про жертву, а про кривдників, фокусуйтеся на їх неприпустимих якостях. Наголосіть, що ви будете дуже засмучені, якщо дізнається, що у вашому навчальному взводі є ліцеїсти, яким приємно когось ображати і мучити. Твердо акцентуйте, що така поведінка неприпустима, і ви в своєму навчальному взводі цього терпіти не маєте наміру. Зазвичай цього буває достатньо, щоб кривдники припинили (вони часто боязливі). На тлі затишшя можна приймати заходи з підвищення статусу дитини-жертви і знайти для нього комфортне місце у навчальному колективі. Перш за все поговоріть з ліцеїстом, що постраждав та виступає в ролі жертви. Поясніть йому, що ви не зможете захищати його, якщо не будете твердо впевнені, що сам він не провокує булерів. Скажіть, що вам дуже важливо бути справедливим вихователем і нікого не карати марно; візьміть з дитини слово, що вона не буде переходити до помсти, навіть якщо її дратують. По-друге, підкажіть дитині, як краще поводитися, щоб булери швидше припинили знущання. Кривдники отримують задоволення не від самого процесу виголошення образливих слів, а від ефекту, якого досягають. Коли жертва плаче, сердиться, намагається заперечувати, тікає, вони відчують свою владу над нею. Якщо ж колишня жертва відповідає сама весело і впевнено, її перестають цькувати. Поведінка дорослих (вчителів, психологів,

вихователів та батьків) у спілкуванні з жертвами третирування має відповідати певним вимогам, оскільки від їхнього ставлення до проблеми та уміння контактувати з дитиною залежить вирішення ситуації.

Відповідальність за булінг.

18 грудня 2018 року Верховна Рада України прийняла Закон «Про внесення змін до деяких Законодавчих актів України щодо протидії булінгу (цькуванню)» Закон набув чинності **19 січня 2019 року**. Він передбачає штрафи за булінг – від **50 до 100** неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (від **850 до 1700** грн на 2021 рік), або громадські роботи на строк від двадцяти до сорока годин.

Якщо булінг вчинила група людей, або він був вчинений повторно протягом року після накладання адміністративної відповідальності – від **100 до 200 (від 1700 до 3400 грн на 2021 рік)** неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або громадські роботи на строк від сорока до шістдесяти годин.

Якщо булінг вчинила неповнолітня (до **18 років**) або малолітня (до **14 років**) особа, то штраф заплатять батьки або особи, які їх замінюють, або будуть виконувати громадські роботи.

Крім того, якщо керівник навчального закладу не повідомить поліції про випадки цькування, муситиме заплатити штраф від **50 до 100** неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або ж має виконувати виправні роботи строком до одного місяця з відрахуванням до 20% заробітку.

Адміністративна відповідальність (передбачена Кодексом України про адміністративні правопорушення):

- за дітей, віком до 16 років, відповідальність несуть батьки або особи, що їх замінюють (такі особи, як правило, притягуються до адміністративної відповідальності в порядку ст. 184 КУпАП);

- у віці від 16 років до 18 років неповнолітній сам може притягуватися до адміністративної відповідальності в залежності від правопорушення (дрібне викрадення чужого майна (ст. 51 КУпАП); дрібне хуліганство (ст. 173 КУпАП); поширення неправдивих чуток (ст. 173-1 КУпАП) тощо).

У такому випадку до нього застосовуються такі заходи впливу:

- 1) зобов'язання публічно або в іншій формі попросити вибачення у потерпілого;

- 2) попередження;

- 3) догана або суворогана догана;

- 4) передача неповнолітнього під нагляд батькам або особам, які їх замінюють, чи під нагляд педагогічному або трудовому колективу за їх згодою, а також окремим громадянам на їх прохання.

Кримінальна відповідальність (передбачена Кримінальним кодексом України):

- у віці від 16 років до 18 років неповнолітній сам може притягуватися до кримінальної відповідальності в залежності від скоєного ним злочину

- за деякі види злочинів, передбачені ст. 22 ККУ, неповнолітній може притягуватися з 14 років (умисне тяжке тілесне ушкодження (ст. 121 ККУ) умисне середньої тяжкості тілесне ушкодження (ст.122 ККУ); зґвалтування (ст. 152 ККУ); насильницьке задоволення статевої пристрасті неприродним способом (ст. 153 ККУ); крадіжку (185 ККУ) тощо) якщо неповнолітній, який до досягнення віку, з якого настає кримінальна відповідальність, вчинить діяння, яке підпадає під ознаки злочину, до нього судом можуть бути застосовані примусові заходи виховного характеру.

Таким чином, можемо стверджувати, що феномен булінгу – тривалий систематичний процес свідомого жорстокого ставлення, що призводить до серйозних психологічних наслідків. Саме тому необхідна підготовка офіцерів-вихователів з певними теоретичними знаннями, спеціальними уміннями, навиками для виявлення, попередження та подолання такого негативного соціально-психолого-педагогічного явища, як булінг.

МЕТОДИКА РОБОТИ КОМАНДИРА НАВЧАЛЬНОГО ВЗВОДУ – ОФІЦЕРА-ВИХОВАТЕЛЯ (ВИХОВАТЕЛЯ) З БАТЬКАМИ ЛІЦЕЇСТІВ

Актуальність даного питання полягає у налагодженні процесу комунікації з батьками ліцеїстів, так як вони є учасниками освітнього процесу з моменту зарахування їхніх дітей до ліцею. Робота вихователя з батьками починається із перших днів вступу ліцеїста у навчальний заклад. Одним з перших і основних етапів є створення батьківського комітету, вибір голови батьківського комітету і заступника або заступників, розподіл між ними обов'язків і функцій, які кожен окремо буде виконувати.

Форми роботи з батьками:

1) Індивідуальні:

- особисте знайомство;
- листування та співбесіди;
- консультації;
- телефонний зв'язок (постійна комунікація, надання і отримання нової інформації);
- відвідування сімей ліцеїстів (за потреби);
- запрошення батьків до навчального закладу (батьки отримують корисні поради і допомогу від педагога, переконуються в його уважному ставленні до них, турботі про їхню дитину).

2) Групові:

- створення батьківського комітету;
- консультації та ознайомлення з керівними документами;
- батьківські збори (за потреби проводити в межах ліцею, або дистанційно за допомогою відео-конференції на платформі Google Classroom);
- через інтернет-платформу VIBER (створюється вихователем на кожен навчальний взвод для постійного зв'язку з батьками для доведення потрібної для покращення освітнього процесу інформації).

3) Масові:

- батьківські зустрічі за круглим столом (вихователь разом з батьками мають можливість дізнатися відповіді на численні запитання; до бесіди ми також можемо залучати інших працівників навчального закладу, зокрема практичного психолога, який проводить бесіди, консультації, тренінги для батьків);
- засідання батьківського комітету (створюють батьківський комітет з метою демократизації управління виховним процесом, налагодження зворотного зв'язку сім'ї);
- дні відкритих дверей (в ліцей запрошують усіх батьків. Відвідування уроків, безпосереднє ознайомлення з матеріальною базою навчання, зустрічі з вчителями та керівництвом навчальних підрозділів);
- перегляд виступів ліцеїстів у різних спортивних змаганнях, до яких вони залучені;
- участь у спільних заходах для батьків і дітей на рівні взводу чи ліцею (екскурсії, спортивні свята тощо).

Дбаючи про ефективну взаємодію з батьками, під час використання різних форм роботи вихователь має враховувати важливість таких чинників:

- запрошення батьків до співпраці;
- дотримання позиції рівноправності (об'єднання зусиль вихователя, учителя та сім'ї ліцеїста можливе за взаємного визнання ними рівноправності);
- визнання важливості ролі батьків у співпраці. Командир навчального взводу – офіцер-вихователь (вихователь), повинен завжди наголошувати на першочерговій ролі батьків у вихованні та розвитку дитини;
- вияв любові, захоплення, поважного ставлення до їх дитини. Психологічний контакт із батьками виникає одразу, як тільки вихователь виявляє розуміння дитини, симпатію до неї, бачить позитивні та негативні риси. Батьки, відчувши доброзичливість вихователя, охочіше спілкуються з ним, налаштовуються на співпрацю;
- пошук нових форм співпраці. Вихователь може запропонувати одному з батьків організувати батьківські збори, разом визначивши їх тематику, структуру тощо. Особливо корисний обмін думками з батьками щодо налагодження взаєморозуміння з дітьми;

Робота вихователя з батьками включає також і вплив на виховний потенціал сім'ї об'єктом уваги є не сама родина, а **сімейне виховання**.

Тут необхідним є:

- вивчення сімейної атмосфери, що оточує ліцеїста, його стосунків із членами родини;
- психолого-педагогічна освіта батьків через систему батьківських зборів, консультацій, бесід, організація спільного проведення вільного часу дітей і батьків;

- захист інтересів і прав дитини в так званих «важких» родинях.

Отже, при постійній співпраці з батьками, потрібно наголошувати на проблемі, а не на конкретній дитині. Водночас вихователям забороняється сварити і критикувати ліцеїстів, розповідати на загальній про їхні проступки, оцінки і погану поведінку, вказуючи прізвища кожного. З порушниками дисципліни і неуспішності вихователь повинен говорити на індивідуальних зустрічах з батьками очно чи заочно в телефонному режимі. На загальних зборах потрібно говорити про досягнення ліцеїстів і перспективу ще більшого покращення результату. Батькам хочеться чути похвалу та інформацію про розвиток, а не деградацію. Тому потрібно хвалити ліцеїстів обов'язково всіх.

І найголовніше: кожну наступну зустріч з батьками проводити, починаючи з аналізу досягнення дитини з часу останньої зустрічі з батьками.

РОБОТА КОМАНДИРА НАВЧАЛЬНОГО ВЗВОДУ – ОФЦЕРА-ВИХОВАТЕЛЯ ЩОДО ПРОФЕСІЙНОЇ ОРІЄНТАЦІЇ ЛІЦЕІСТІВ ДО ВСТУПУ У НАВЧАЛЬНІ ЗАКЛАДИ СЕКТОРУ ОБОРОНИ ТА БЕЗПЕКИ

Ліцей з посиленою військово-фізичною підготовкою імені Героїв Крут готує ліцеїстів для подальшого навчання у вищих навчальних закладах сектору оборони та безпеки. В зв'язку з цим серед головних завдань і напрямів діяльності навчального закладу питання військово-професійної орієнтації ліцеїстів набуває важливого значення.

Робота військово-професійної орієнтації в ліцеї проводиться на підставі постанови Кабінету Міністрів України «Положення про військові ліцеї, ліцеї з посиленою військово-фізичною підготовкою» та Статуту освітнього закладу.

Військово-професійна орієнтація – це науково обґрунтована система військових, психолого-педагогічних і медичних заходів, спрямованих на надання допомоги у виборі спеціальностей із врахуванням потреб Збройних Сил та інших військових формувань України, інтересів, здібностей і фізіологічних можливостей особистості.

Військово-професійна орієнтація вирішує наступні завдання:

- формування позитивного ставлення до Збройних Сил та інших військових формувань, роз'яснення положень Конституції і законів з питань оборони, військового обов'язку і військової служби, основних завдань і призначення Збройних Сил;

- формування у ліцеїстів військово-професійної спрямованості, свідомого вибору військової посади (спеціальності);

- роз'яснення вимог військово-професійної діяльності до психофізіологічних і соціально-психологічних якостей людини, надання практичної допомоги у виборі конкретної військової посади (спеціальності);

- пропаганда історії України, славних бойових традицій її Збройних Сил.

Система військово-професійної орієнтації командира офіцера-вихователя включає:

- вивчення ліцеїстів з метою їх підготовки до вибору військової спеціальності;
- інформування про, військові спеціальності їх призначення і місце в секторі оборони та безпеки держави, відомості про навчальні заклади;
- консультування при виборі військової спеціальності;
- військово-професійний відбір.

Для врахування підготовки ліцеїстів до усвідомленого вибору військової спеціальності офіцер-виховatelj повинен враховувати особливості кожного ліцеїста, його мотивацію, інтереси, потреби, нахили, спрямованість, наміри, мотиви вибору тієї чи іншої спеціальності, риси характеру, темперамент, стан здоров'я тощо.

Враховуючи те, що в освітньому закладі навчаються ліцеїсти різних вікових періодів, тому і підходи щодо військово-професійної орієнтації несуть свої особливості.

Робота вихователя щодо військово-професійної орієнтації розпочинається з вивчення ліцеїстів з метою їх підготовки до усвідомленого вибору військової спеціальності.

Так, для ліцеїстів першого курсу навчання головним напрямком військово-професійної орієнтації виступає **військово-професійне інформування**.

На цьому етапі офіцер-виховatelj доводить ліцеїстам:

- про військові спеціальності, їх призначення та місце в Збройних Силах та інших військових формуваннях України;
- вимоги військової професії до моральних і психофізіологічних якостей особистості;
- про вищі військові навчальні заклади сектору оборони і безпеки та правила зарахування до них;
- про порядок проходження служби офіцерським складом;
- про військове законодавство нашої країни;
- про матеріально-побутові та соціальні умови життя курсантів та офіцерів.

Форми і методи проведення військово-профосвітніх заходів:

- проведення уроків мужності;
- конкурси творів про військову професію і її спеціальності;
- диспути і тематичні вечори, присвячені військовим спеціальностям;
- олімпіади з предметів військової підготовки;
- лекції і бесіди про різні види Збройних Сил і роди військ;
- зустрічі з представниками різних військових спеціальностей;

- використання засобів наочної агітації;
- спеціальні випуски стінгазет;
- обладнання в ротах інформаційних стендів з військово-професійної орієнтації;
- збір і узагальнення матеріалів про військові спеціальності;
- перегляд і обговорення телепередач на військову тематику;
- вивчення службової діяльності випускників ліцею, які досягли певних успіхів у службі;
- екскурсії у музей ліцею, військові частини, військові навчальні заклади;
- зустрічі з батьками, які проходять службу в Збройних Силах.

Військово-професійне інформування в основному закінчується до кінця першого року навчання і поступово, з виникненням у ліцеїстів конкретних намірів, замінюється новою формою роботи – військово-професійним консультуванням ліцеїстів.

Головний зміст консультації полягає у наданні допомоги кожному ліцеїстові у визначенні раціональних шляхів підготовки до свідомого і самостійного вибору військової спеціальності, у визначенні того, що саме повинен робити ліцеїст для реалізації свого вибору і у здійсненні контролю за підготовкою ліцеїста і необхідного коректування його дій в процесі такої підготовки.

Військово-професійне консультування проводиться до кінця випускного курсу навчання і готує підґрунтя для свідомого військово-професійного відбору ліцеїстів.

На випускному курсі навчання офіцер-вихователь зосереджує зусилля на **військово-професійний відбір і розподіл ліцеїстів** до вищих військових навчальних закладів.

Суть військово-професійного відбору в тому, що існуючі вимоги до військової професії та її спеціальностей співставляються з фізичними якостями, психофізіологічними і соціально-психологічними особливостями кожного ліцеїста, виявленими в процесі його вивчення. Якщо ці якості й особливості співпадають з потрібними вимогами до військової спеціальності, то ліцеїсту рекомендується вступати у відповідний вищий військовий навчальний заклад.

Особливого підходу вимагають ті ліцеїсти, які мають якісь фізичні чи психофізіологічні обмеження, але практично є здоровими людьми, придатними для служби на офіцерських посадах. Такі ліцеїсти повинні були якомога раніше виявлені і ознайомлені з переліком тих військових спеціальностей, котрі пред'являють підвищені вимоги, з тим, щоб вони змогли підготувати себе до того, що ці військові спеціальності для них не підходять, і свій інтерес зосередили на інших спеціальностях, які таких вимог не ставлять.

Таким чином, військово-професійна орієнтація є органічною частиною освітнього процесу і ставить собі за мету забезпечити ліцеїстам можливість самостійного вибору військової спеціальності.

ОРГАНІЗАЦІЯ КУЛЬТУРОЛОГІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТА ДОЗВІЛЛЯ ЛІЦЕЙСТІВ

Важливість культурологічного забезпечення полягає у використанні основних форм та методів організації дозвілля, розвитку та відпочинку ліцеїстів.

Культурологічне забезпечення – це комплекс цілеспрямованих заходів для зняття негативного емоційного стану, відновлення моральних, психічних і фізичних сил, задоволення духовних потреб засобами культури та мистецтва.

Метою культурологічного забезпечення є формування у ліцеїстів засобами культури і мистецтва належних морально - етичних якостей, підтримання на належному рівні морально - психологічного стану ліцеїстів.

Основними формами культурологічної роботи, з урахуванням специфіки ліцею є:

- відвідування можливостей історичних пам'яток та закладів культури міста Львова та області;
 - виступи творчих колективів на території навчального закладу;
 - перегляд художніх фільмів та телевізійних передач;
 - обговорення творів літератури (літературні вечори, предметні тижні) та мистецтва;
 - заходи відпочинку (читання художньої літератури, навчання);
 - огляд-конкурс (тематичних малюнків, поетичний, пісенний конкурс);
 - зустріч з видатними особистостями (профорієнтаційні бесіди, бесіди з учасниками російсько-української війни, Героями України);
- екскурсія (огляд пам'яток культури, музеїв, храмів).

Робота офіцера-вихователя щодо культурологічного забезпечення особового складу:

- планує заходи культурологічної роботи взводу на місяць, на тиждень;
- у співпраці з завідувачем клубу організовує екскурсії ліцеїстів історико-культурними місцями та закладами міста Львова та регіону;
- вивчає запити та потреби ліцеїстів у відпочинку і дозвіллі та організовує відповідні заходи;
- спільно з бібліотекою ліцею проводить ознайомлення сучасних надходжень літератури, організовує читання книг ліцеїстів у вільний від уроків час (вихідні та святкові дні, період канікул);
- співпрацює з головою батьківського комітету взводу з питань організації екскурсій та колективного відпочинку особового складу;
- забезпечує участь ліцеїстів у заходах, які проводять у форматі закладу освіти.

Щочетверга вихователь надає пропозиції командирі навчальної роти – старшому офіцеру-вихователю щодо проведення заходів культурологічного забезпечення зі взводом у вихідні дні та на наступному тижні.

Під час підготовки заходів офіцер-вихователь:

- погоджує можливості про залучення фахівців для проведення заходу (вчителі, видатні особистості тощо);
- визначає ліцеїстів для участі в культурологічному заході (ведучі, читці літературного ранку тощо).

Під час організації екскурсій офіцер-вихователь:

- своєчасно (попередньо) доводить ліцеїстам місця екскурсії, особливості місця проведення;
- доводить під підпис заходи безпеки під час пересування до місця призначення;
- доводить правила поведінки в громадських місцях;
- знає порядок проведення екскурсії (при відсутності екскурсовода);
- після завершення екскурсії обговорює з ліцеїстами їх враження від проведеного заходу, основні зауваження, які були виявлені під час перебування за межами ліцею.

**ПЕРЕЛІК ДОКУМЕНТІВ, ЯКІ ВЕДУТЬСЯ КОМАНДИРОМ НАВЧАЛЬНОЇ РОТИ –
СТАРШИМ ОФІЦЕРОМ-ВИХОВАТЕЛЕМ,
КОМАНДИРОМ НАВЧАЛЬНОГО ВЗВОДУ – ОФІЦЕРОМ-ВИХОВАТЕЛЕМ
(ВИХОВАТЕЛЕМ)**

Перелік документів	Командир	Командир
1. Папка «Нормативно-правова база та керівні документи щодо організації освітньої діяльності та забезпечення повсякденної діяльності»		
1) <u>Нормативно-правова база та керівні документи щодо організації освітньої діяльності та забезпечення повсякденної діяльності:</u>	+	+
1) Закон України від 2017 року «Про освіту»;		
2) Закон України від 2020 року «Про повну загальну середню освіту»;		
3) Постанова Кабінету Міністрів України від 30.06. 2021 року № 672 «Положення про військовий (військово-морський, військово-спортивний) ліцей, ліцей із посиленою військово-фізичною підготовкою»;		
4) Наказ Міністерства освіти і науки України від 28.12.2019 року №1646 «Деякі питання реагування на випадки булінгу (цькування) та застосування заходів виховного впливу в закладах освіти»;		
5) Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 25.09.2020 року № 2205 «Про затвердження Санітарного регламенту для закладів загальної середньої освіти»;		
6) Наказ Міністерства оборони України від 28.07.2021 року №220 «Порядок зарахування, відрахування та переведення осіб до військових ліцеїв, ліцеїв із посиленою військово - фізичною підготовкою»;		
7) «Концепція національно-патріотичного виховання в системі освіти України», затверджена наказом Міністерства освіти і науки України від 06.06.2022 року №527;		
8) «Доктрина розвитку військового лідерства у Збройних Силах України», затверджена начальником Генерального штабу Збройних Сил України від 01.12.2020 року.		
2) <u>Керівні документи ліцею:</u>		
1) Статут ліцею;	+	+
2) Правила внутрішнього розпорядку;		
3) Правила внутрішнього порядку та поведінки ліцеїстів;		
4) Положення про пенсію ліцею;		
5) Наказ начальника ліцею про організацію освітньої діяльності у навчальному році.		
3) <u>Обов'язки посадових осіб:</u>		
1) обов'язки командира навчальної роти – старшого офіцера-вихователя;	-	+
2) обов'язки командира навчального взводу – офіцера-вихователя;	+	+
3) обов'язки вихователя взводу;	+	+
4) обов'язки помічника вихователя;	-	+
5) обов'язки головного віце-сержанта навчальної роти;	+	+
6) обов'язки заступника командира навчального взводу;	+	+
7) обов'язки командира відділення;	+	+
8) обов'язки ліцеїста.	+	+
2. Папка «Матеріали інструктажів»		
2.1. Вимоги керівних документів з охорони праці та пожежної безпеки.	+	+
2.2. Журнал первинного, позапланового, цільового інструктажів ліцеїстів.	+	-
3. «Документи планування та матеріали проведених заходів»		
3.1. План виховної роботи з ліцеїстами на місяць:	+	+
* загальноліцейні заходи;		
* заходи у складі роти;		
* заходи у складі взводу.		
3.2. План-графік основних заходів позакласної роботи з ліцеїстами на тиждень.	+	+

3.3 Плани вихідних та святкових днів.	-	+		
3.4 Матеріали підведення підсумків у взводі (роті).	+	+		
3.5 Матеріали загальних зборів взводу (роти).	+	+		
3.6 Матеріали батьківських зборів взводу (роти)	+	+		
3.7. Матеріали педагогічної ради роти	-	+		
3.8 Матеріали (конспекти) проведених виховних позакласних заходів.	+	+		
4. Папка «Документи повсякденної діяльності»				
4.1 Книга вечірньої перевірки.	+	-		
4.2 Книга приймання та здавання стажування в наряді.	-	+		
4.4. Відомості з матеріалами обліку закріплених матеріальних засобів	+	+		
5. Папка «Матеріали соціально-психологічного вивчення ліцеїстів взводу»				
5.1. Соціально-психологічні дані на ліцеїстів, які необхідно знати про підлеглих:	+	+		
• <i>прізвище, ім'я та по-батькові;</i> • <i>дата, місце народження;</i> • <i>освіта (де навчався, середній бал);</i> • <i>контактний телефон;</i> • <i>дані про батьків (прізвище, ім'я та по-батькові; дата, народження, ким працює);</i> <u>Окремо деталізувати інформацію про батьків:</u> - <i>учасників бойових дій (з якого періоду брав участь, наявність поранень, інвалідності, державних нагород);</i> - <i>напівсиріт (причина: смерть (причина), розвід (чи підтримував контакти), відсутність інформації про батька;</i> - <i>наявність близьких, які покінчили життя самогубством або мають судимість.</i> <u>По сиротах:</u> - <i>обставини сирітства: смерть батьків, позбавлення батьківських прав (причини);</i> - <i>з ким виховувався.</i> <i>Причини обрання навчального закладу, особисте ставлення до перспектив обрання майбутньої професії в сфері силових структур (відношення батьків та близьких родичів до обрання майбутньої професії).</i>				
5.2. Соціальний портрет взводу (роти) з додатками:				
1) Список сиріт взводу.	+	+		
(зразок)				
Довідкові дані про сиріт				
Прізвище, ім'я, по батькові, дата народження	Інформація про батьків	Хто опікун, контактний телефон	Адреса проживання	Примітка
*** ***/01.01.2007	Батьки в 2010 позбавлені батьківських прав через пияцтво (в сім'ї 5 дітей, з них 1 інвалід).	Дитячий будинок сімейного типу. Опікун *** ***/0971234567	Львівська обл., м. Дрогобич вул. Радісна, 15.	
2) Список ліцеїстів взводу з неповних сімей.	+	+		
(зразок)				
Довідкові дані про ліцеїстів із неповних сімей				
Прізвище, ім'я, по батькові, дата народження	Інформація про батьків	Адреса проживання, конт. телефон	Примітка	
*** ***/01.01.2007	Батько: в 2013 загинув в ДТП. Мати: *** ***, 1985 р.н. тимч. не працює. В сім'ї 5 дітей.	Львівська обл., м. Дрогобич вул. Радісна, 15, тел. 0971234567		

3) Список ліцеїстів взводу з багатодітних сімей.				+	+
(зразок)					
Довідкові дані про ліцеїстів із багатодітних сімей					
Прізвище, ім'я, по батькові, дата народження	Інформація про батьків	Адреса проживання, конт. телефон	Примітка		
*** ***/01.01.2007	Батько: 1985 р.н. – водій. Мати: 1985 р.н. тимчасово не працює. В сім'ї 5 дітей	Львівська обл., м. Дрогобич вул. Радісна, 15, тел. 0971234567			
4) Список ліцеїстів, батьки яких брали участь в зоні бойових дій або загинули при виконанні бойових завдань.				+	+
(зразок)					
Довідкові дані про ліцеїстів, батьки яких загинули або брали участь в зоні бойових дій					
Прізвище, ім'я, по батькові, дата народження	Інформація про батьків	Проходження служби	Наявність державних нагород	Примітка	
*** ***/01.01.2007	Батько: *** ***/ загинув в АТО в 2014 р.	80 ОДШБр. Командир дивізіону. Капітан	Орден «За мужність» 3 ст.		
*** ***/02.02.2007	Батько: *** ***/ в АТО 2015-2016 рр. Інвалід війни 2 гр.	Не знає. Гранатометник. Солдат.	немає	Мав бойове поранення.	
5) Список ліцеїстів, батьки яких переселенці.				+	+
(зразок)					
Довідкові дані про ліцеїстів, батьки яких переселенці					
Прізвище, ім'я, по батькові, дата народження	Інформація про батьків	Обставини переселення	Місце проживання		
*** ***/01.01.2007	Батько: *** ***/ 1985 р.н. – водій. Мати: *** ***/ 1985 р.н.- тимч. не працює	В 2014 р. переїхали з м. Донецьк після окупації Росією.	Львівська обл., м. Дрогобич вул. Радісна, 15.		
6) Група посиленого психологічного впливу (“Група ризику”) та причини.				+	+
(зразок)					
Дані про ліцеїстів, які віднесені до групи посиленої психологічної уваги					
Прізвище, ім'я, по батькові, дата народження	Інформація про батьків	Причини занесення до ГППУ	Супровід		
*** ***/01.01.2007	Батько: в 2017 покінчив життя самогубством. Мати: *** ***/ тимч. не працює	- перенесення психотравмуючих ситуацій: <i>детальний опис про обох сім'ю чи інша подія;</i> - за результатами психологічної діагностики: 4 група НПС; - труднощі, пов'язані з процесом адаптації: низький загальноосвітній рівень, навчання дається з великими труднощами, лінивий; - труднощі у формуванні міжособистісних стосунків, схильність до конфліктів, що викликає погіршення соціально-психологічного клімату в колективі; - систематичні порушення дисципліни, схильність до обману, пошуки шляхів ухилитись від навчання; - підвищена хворобливість, відсутність на навчанні через здоров'я, скарги на самопочуття (часто – симуляція); - схильність до невротичних та депресивних реакцій, замкнутий, піддається негативному впливу, непередбачувана поведінка; - негативна родинна генетика.	Занесений 10.10.2022		

<u>5.3. Дні народження ліцеїстів взводу по місяцях.</u>	+	-
<u>5.4. Список віце-сержантів взводу (роти) і демографічні дані на них.</u>	+	+
<u>5.5. Список Батьківського комітету взводу (роти).</u>	+	+
6. Педагогічний та виховний супровід ліцеїстів – папка на кожного ліцеїста взводу, де зберігаються:		
6.1 копії документів особової справи: - анкета про членів сім'ї (заповнюється одним із батьків); - заява-дозвіл ліцеїсту самотійно приїжджати додому (заповнюється одним із батьків); - анкета ліцеїста.; - копія свідоцтва про народження; - копія паспорта, витяг з єдиного демографічного реєстру; - копія картки платника податків; - результати психологічних обстежень ліцеїста.	+	-
6.2 лист бесід;	+	-
6.3 дисциплінарна картка;	+	-
6.4 характеристики ліцеїста за підсумками навчального року.	+	-
7. Документи навчального процесу.		
7.1.Оціночна відомість взводу за семестр (рік).	+	+
7.2. Зведена відомість обліку успішності взводу за семестр (рік).	+	+
7.3. Розклад консультацій та час їх проведення (зі списком відвідування).	+	+
7.4. Розклад спортивних секцій та час їх проведення (зі списком відвідування).	+	+
7.5. Розклад гуртків та час їх проведення (зі списком відвідування).	+	+
7.6. Схема розташування ліцеїстів взводу у спальних приміщеннях.	+	+
7.7. Відомість отримання підручників ліцеїстами взводу.	+	-

СПОРТИВНО-МАСОВА РОБОТА

ПОРЯДОК РОБОТИ ОФІЦЕРА-ВИХОВАТЕЛЯ З ОРГАНІЗАЦІЇ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ЛІЦЕЇСТІВ

Специфіка роботи нашого спеціалізованого освітнього закладу полягає в тому, щоб надати ліцеїсту не тільки знання з загальноосвітніх предметів, а ще й посилений фізичний розвиток, що закладено в самій назві закладу – ліцей з посиленою військово-фізичною підготовкою.

Серед головних завдань ліцею – підготовка фізично здорових, вольових осіб, спроможних долати труднощі військової служби.

Успішне вирішення завдань, що стоять перед фізичним розвитком ліцеїстів, залежить від багатьох чинників, найважливішим з яких є організація і проведення в навчальному підрозділі всіх форм фізичної підготовки.

Рішення цих завдань зобов'язує всіх вихователів, які навчають і виховують ліцеїстів, досконало володіти методикою їх фізичного розвитку.

Тому важливе значення у вирішенні цих питань відіграє діяльність не тільки вчителя фізичної культури, а також і діяльність вихователя з організації і проведення таких форм фізичної підготовки, як спортивно-масова робота, а також ранкова фізична зарядка. Звідси і головна задача для командирів-вихователів, які проводять заняття з різних форм фізичної підготовки – у найкоротший термін підвищити рівень їх загальної фізичної підготовленості, розвинути різнобічні рухливі і військово-прикладні навички, підвищити психологічну стійкість до дій, пов'язаних із великими фізичними навантаженнями.

Заняття зі спортивно - масової роботи спрямовані на удосконалення й розвиток фізичних якостей, виховання морально – вольових якостей та відповідального ставлення до власного здоров'я, формування навичок здорового способу життя та активного відпочинку.

Метою спортивно-масової роботи у ліцеї є:

- сприяння гармонійному розвитку особистості, активній громадській позиції та національно-патріотичному вихованню, профілактиці асоціальної поведінки;
- формування здоров'я шляхом залучення до здорового способу життя, де рухова активність є генеруючим чинником;
- удосконалення морфологічних та функціональних можливостей організму й забезпечення профілактики захворювань;
- забезпечення високого рівня працездатності в процесі освітньої діяльності;
- формування стійкого інтересу до використання рухової активності в процесі подальшої професійної діяльності та активного відпочинку;
- розширення досвіду занять різними видами рухової активності та привабливими видами спорту для оздоровчо-рекреаційних цілей;
- забезпечення фізичної підготовленості відповідно до встановлених нормативів.

Основними завданнями зі спортивно масової роботи є:

для ліцеїстів 1-го року навчання:

- розвиток сили та загальної витривалості;
- виховання сили волі, терпіння, упевненості у власних силах;
- формування навичок самоконтролю за фізичним станом;

для ліцеїстів 2-3- 4-го років навчання:

- розвиток сили, силової та загальної витривалості;
- виховання сили волі, завзяття, наполегливості;
- формування навичок самовдосконалення спортивної майстерності.

До засобів спортивно-масової роботи належать:

1. Робота спортивних секцій. Види секцій:

- а) з обраного виду спорту;
- б) спеціальної фізичної підготовки;
- в) загальної фізичної підготовки.

2. Проведення спортивних змагань. Види спортивних змагань:

- а) в межах ліцею (першості, кубки, спартакіади);
- б) поза межами ліцею (районні, міські, обласні, регіональні, всеукраїнські).

3. Проведення спортивних свят. Види спортивних свят:

- а) комплексні свята;
- б) свята за видами спорту;
- в) тематичні спортивні вечори;
- г) зустрічі.

Заняття зі спортивно-масової роботи проводяться під керівництвом вихователя у складі взводу на території ліцею, протягом 50-ти хвилин у формі навчально-тренувального комплексного заняття згідно з розпорядком дня та графіком використання навчально-матеріальної бази з фізичної культури та спорту.

Керівник занять повинен:

Знати:

- роль спортивно-масової роботи у формуванні здорової нації та особливостей її реалізації засобами розвитку фізичної підготовленості, в тому числі прикладної спрямованості;
- основні терміни й поняття з теорії і методики легкоатлетичної та силової підготовки, спортивних ігор;
- методику розвитку фізичних якостей у легкоатлетичній та силовій підготовці, спортивних іграх;
- методику визначення домашніх завдань, змісту самостійної роботи з легкоатлетичної та силової підготовки для ліцеїстів з різною фізичною підготовленістю;
- правила змагань з баскетболу, волейболу, футболу;
- методику суддівства ігрових видів спорту;
- правила безпеки на заняттях з легкоатлетичної та силової підготовки, спортивних ігор;
- санітарно-гігієнічні вимоги до занять з легкоатлетичної та силової підготовки, спортивними іграми.

Уміти:

- обирати місце для показу, пояснення та проведення вправ, розташовувати молодших командирів та ліцеїстів під час реалізації навчального матеріалу;
- підбирати загальнорозвиваючі, підготовчі, підвідні, спеціальні вправи, рухливі ігри, естафети для розвитку фізичних якостей;
- розподіляти і регулювати фізичні навантаження на конкретному занятті;
- проводити аналіз результатів заняття;
- проводити інструктаж віце-сержантського складу з питань організації і методики занять на навчальних місцях.

Володіти:

- культурою мовлення, свистком і жестикуляцією для подачі команд та розпоряджень, термінологією, що прийнята в спортивних іграх;
- методикою розвитку фізичних якостей у легкоатлетичній та силовій підготовках, спортивних іграх;
- методикою визначення домашніх завдань, змісту самостійної роботи з легкоатлетичної та силової підготовки, спортивних ігор для ліцеїстів з різною фізичною підготовленістю;
- методикою використання допоміжного та нестандартного обладнання на заняттях з легкоатлетичної та силової підготовки.

До проведення спортивно-масової роботи потрібна ретельна підготовка офіцера-вихователя, яка передбачає:

- ознайомлення зі змістом(варіантом) заняття;
 - засвоєння методичних рекомендацій за структурою проведення заняття, техніки виконання фізичних вправ, прийомів і дій, а також методів навчання;
 - ретельне обміркування організації та проведення заняття, підбір фізичних вправ для розвитку певних фізичних якостей;
 - за необхідності – визначення прийомів страхування та способів надання допомоги;
 - складання плану заняття;
 - проведення інструктажу помічників (віце-сержант або більш підготовлений ліцеїст);
- перевірку готовності місць проведення та необхідного спортивного приладдя та інвентаря.

Перед початком проведення спортивно-масової роботи командир навчального підрозділу ліцеїстів проводить шикування, доводить варіант спортивно-масової роботи або тему і мету заняття, уточнює стан здоров'я та самопочуття ліцеїстів (якщо виявляються ліцеїсти з ознаками недуги, вони скеровуються на огляд

до лікаря до медпрацівників ліцею). Найкраще підготовлені ліцеїсти, котрі входять до збірних команд ліцею з видів спорту і займаються під керівництвом керівників спортивних секцій виходять зі строю і вирушають до місць проведення тренувань. Інші ліцеїсти під керівництвом призначеного, або декількох відповідальних за проведення спортивно-масової роботи, залежно від завдань, вихователів вирушають до місць проведення заняття.

Тривалість і структура занять: 50 хв. (підготовча частина – 7-10 хв., основна – 30-35 хв., заключна – 2-3 хв.).

Під час заняття керівник повинен враховувати рівень фізичного розвитку, а також рівень рухових навичок ліцеїстів.

У підготовчу частину занять входять: організація ліцеїстів (шикування, прийом рапорту, оголошення теми й навчальних завдань заняття, перевірка присутніх і форми одягу, оголошення вимог з попередження травм і вимог безпеки), виконання вправ для підготовки організму ліцеїстів до майбутнього навантаження в основній частині заняття (розминка). Вправи підготовчої частини виконуються в такій послідовності: стройові прийоми на місці, вправи загального розвитку для плечового пояса в ходьбі, ходьба і біг різними способами, спеціальні стрибково-бігові вправи, загально-розвиваючі вправи на місці: потягування для м'язів рук і плечового пояса, тулуба, ніг, всього тіла, у парах.

Виконання вправ на місці та русі починається із вихідного положення, яке приймається за командою «Вихідне положення – ПРИЙНЯТИ». Вправа виконується за командою «Вправу – ПОЧИНАЙ». Для закінчення виконання вправи на місці замість останнього рахунку подається команда «СТІЙ», в русі – замість останніх двох рахунків «Вправу – ЗАКІНЧИТИ». Показ загальнорозвиваючих вправ, що виконуються на місці, керівник виконує стоячи обличчям (дзеркально) або боком до тих, хто навчається, а що виконуються у русі – назустріч строю. Прості та раніше вивчені загальнорозвиваючі вправи тільки називаються керівником занять, всі інші – демонструються.

Для підвищення щільності підготовчої частини раніше вивчені вправи виконуються потоком, одна за одною без пауз для відпочинку за командою «Потоком, вправу – ПОЧИНАЙ».

В основній частині заняття удосконалюються раніше вивчені вправи, виконуються вправи для розвитку фізичних якостей, вирішуються виховні завдання.

Основна частина занять проводиться на одному – трьох навчальних місцях з наступною їх зміною.

Виконання вправ на навчальних місцях організовується груповим чи фронтальним способом. При груповому способі взвод, після закінчення підготовчої частини, шикується в колону по два. Вказавши навчальні місця, керівник занять подає команду «Взвод, до місць занять кроком (бігом – РУШ)». За цією командою взвод найкоротшим шляхом виходить до місць занять, розташовується так, щоб вказані місця знаходилися ліворуч від строю і визначає крок на місці, потім, за загальною командою, зупиняється і повертається ліворуч. На заняттях з гімнастики керівник занять подає команду – «Гімнастичну стійку – ПРИЙНЯТИ», ліцеїсти відставляють праву ногу на півкроку вбік, руки з'єднують за спиною в замок.

Для виконання вправ віддаються необхідні розпорядження та команди, наприклад: «Перша шеренга – на страхування, друга шеренга – на вихідне положення, кроком РУШ. Виконати чотири підтягування; «до снаряду».

Команду для виконання можна подавати щоразу або визначити порядок виконання вправи «ПОТОКОМ». Для поточного виконання вправи подається команда «Взвод, потоком, дистанція п'ять (десять) кроків – ВПЕРЕД».

Керівники навчальних занять зобов'язані дотримуватися заходів безпеки, здійснювати всі заходи попередження травматизму під час фізичних тренувань. Це забезпечується:

- чіткою організацією і дотриманням плану та методики проведення занять;
- високою дисциплінованістю ліцеїстів, досконалим знанням прийомів страхування та самострахування; своєчасною підготовкою місць занять та інвентаря;
- систематичним контролем за фізичним станом ліцеїстів, дотриманням ними встановлених правил і заходів безпеки;
- перевіркою технічного стану снарядів (розтяжок, карабінів, стопорних пристроїв тощо) обладнання та інвентаря;
- підгоном взуття, надійною допомогою і страхуванням під час виконання вправ на снарядах;
- поступовим збільшенням фізичного навантаження, контролем за фізичним станом тих, хто займається;
- дотриманням правил змагань в спортивних іграх.

Основна частина заняття, як правило, проводиться у складі підрозділу груповим (фронтальним) або поточним способом. Вправи виконуються особисто, парами, за допомогою або круговим способом.

Для підвищення фізичного навантаження, під час виконання навчальних нормативів, проведення естафет застосовується змагальний метод.

Розвиток та вдосконалення фізичних якостей, формування рухових навичок здійснюється повторним методом багаторазового виконання вправ.

Комплексні тренування, ігри та естафети проводяться із застосуванням гімнастичних снарядів, спортивного обладнання та інвентаря тощо, поточним чи змагальним способом.

Спортивні ігри спочатку проводяться за спрощеними правилами, які передбачають нестандартні склади команд, розміри майданчиків тощо, а в міру оволодіння технічними прийомами та тактичними діями – за офіційними правилами з виду спорту.

До змісту кожного практичного заняття з ліцеїстами 2-3 року навчання рекомендується включати тренування комплексу рукопашного бою.

Після завершення виконання завдань в основній частині, обов'язковим елементом є проведення керівником заключної частини заняття .

Заключна частина заняття поєднує: виконання вправ для приведення організму в спокійний стан, прибирання місць занять, підбиття підсумків заняття.

Варіанти практичних занять зі спортивно-масової роботи у ліцеї

План заняття

для ліцеїстів 1-го року навчання

№	Назва вправи	Вихідне положення	Кількість повторень	Час, хв.	Методичні рекомендації
I	<u>Підготовча частина</u>				
1	<u>Шикування</u>			1	перевірка особового складу, оголошення теми, навчальних питань
2	<u>Ходьба 50-100 м, загально-розвиваючі вправи в русі:</u>			2	вправи проводяться способом «назвати – виконати» «в цілому»
	- оберти ліктями вперед та назад,	«кисті до плечей»	3-4		на 4 рахунки
	- зміна положень рук ривками	«пр. рука зверху, л. рука внизу»	5-6		на 4 рахунки
	- ходьба в положенні напівприсяду та в повному присяді.	«руки на поясі»			до 30 м.
3	<u>Легкий біг 400-500 м</u>			2-3	у складі взводу в колону по 3, в напрямку до місця, де проводяться загальнорозвиваючі вправи на місці, дистанція, інтервал – 1 крок
4	<u>Загальнорозвиваючі вправи на місці</u>			5	у складі взводу, в 3 шеренги, дистанція, інтервал – 2 кроки. Вправи проводяться способом «назвати – показати – виконати», «в цілому»
	оберти головою	«руки на поясі»	по 2-4 оберти в кожен сторону;		у праву, ліву сторони на 4 рахунки
	ривки руками з поворотами тулуба	«руки перед грудьми»	по 2 оберти в кожен сторону		у праву, ліву сторони на 4 рахунки
	нахили тулуба	«руки в «замок» над головою»	по 2 нахили в кожен сторону		у праву, ліву сторони на 4 рахунки
	оберти тазом(тулубом)	«руки на пояс»	по 4 оберти в кожен сторону		у праву, ліву сторони на 4 рахунки
	оберти колінами	«руки на коліна»	по 4 оберти в кожен сторону		у праву, ліву сторони на 1 рахунок
	повороти тулуба на 4-те присідання	«ноги у випад»	по 2 оберти в кожен сторону		на 4 рахунки

	Комплекс вільних вправ на 16 рахунків № 1 і 2 .	«стройова стійка»	по 2-3рази кожний комплекс		на 16 рахунків
II	<u>Основна частина 30-35 хв.</u>				
1	<u>Біг у середньому темпі</u>				
	вересень: відрізки 3х500 м жовтень: відрізки 4х500 м листопад-грудень: відрізки 2х1000 м січень-лютий: відрізки 1500+500 м лютий-березень: 2000 м квітень-травень: 3000 м			12 14 10-11 10-11 8-9 13-14	відпочинок між пробіганням відрізків –1,5- 2 хв. контроль ЧСС – при відновленні до 120 уд/хв. потрібно приступати до виконання наступного відрізка
2	<u>Силова підготовка на гімнастичних снарядах.</u>				спосіб організації – фронтальний, в 2 шеренги (ліцеїсти 1-ї шеренги виконують вправу, ліцеїсти 2-ї шеренги виконують страхування). Метод тренування: повторний.
	підтягування на перекладині різностороннім хватом		2 підходи по 4 рухи	2	слабо підготовлені ліцеїсти виконують підтягування, використовуючи жердини паралельних брусів з підтримкою партнером за ноги
	згинання тулуба на гімнастичній лаві з упором для ніг		10-15 рухів	2	положення рук на початковому етапі – довільне, з жовтня – у положенні – «за потилицю»
	згинання рук в упорі на брусах		2 підходи по 4 рухи	3	максимальне згинання і повністю випрямлення рук у ліктях
	підйом прямих ніг у положенні лежачи на похилій лаві		7-10 рухів	3	контроль ЧСС – при відновленні до 120 уд/хв. потрібно приступати до виконання наступної вправи
	підтягування на перекладині хватом знизу		2 підходи по 4 рухи	2	надання допомоги і страхування.
	прогинання тулуба у положенні лежачи на гімнастичній (похилій)лаві		5-10 рухів	3	ноги в колінах не згинати
	підтягування на перекладині звичайним хватом		2 підходи по 4-8 рухів	2	надання допомоги і страхування
III	<u>Заключна частина</u>				
	2-3 хв. відновлення ритму дихання, приведення організму у відносно спокійний стан, підбиття підсумків				
1	<u>Вправи на розслаблення м'язів у комбінації із глибоким диханням</u>				
	глибокий вдих на підйомі рук	«руки в «замок» над головою»	4 цикли		На рахунок 1-2 вдих, 3-4 видих
	ривки руками з поворотами тулуба	«руки перед грудьми»	по 2 оберти в кожну сторону		у праву, ліву сторони на 4 рахунки
	оберти кистями	«пальці рук в «замок» перед грудьми»	4 оберти в кожну сторону		у праву, ліву сторони на 4 рахунки
	вивертання кистей долонями назовні	«пальці рук в «замок» перед грудьми»	2 цикли		вперед, вгору на 4 рахунки
	нахили тулуба вперед	«руки на пояс, ноги на ширину плечей»	4 цикли		на 4 рахунки, по 2 нахили до кожної ноги

	розтягування у напівшпагаті	«ноги максимально розведені»	довільно		рівновагу підтримувати опираючись руками
--	-----------------------------	------------------------------	----------	--	--

План заняття

для ліцеїстів 2-3-го року навчання

№	Назва вправи	Вихідне положення	Кількість повторень	Час, хв.	Методичні рекомендації
I	<u>Підготовча частина</u>				
1	<u>Шикування</u>			1	перевірка особового складу, оголошення теми, навчальних питань
2	<u>Ходьба 50 – 100 м, загальнорозвиваючі вправи в русі</u>			2	вправи проводяться способом «назвати – виконати» «в цілому»
	- оберти руками вперед та назад,	«руки в сторони»	3-4 рази.		на 4 рахунки
	- ривки руками з поворотом тулуба і розведенням рук в сторони;	«руки перед грудьми зігнуті в ліктях долонями до низу»	4-5 разів		на 4 рахунки
	- ходьба випадами із поворотами тулуба.	«пальці – в «замок» перед грудьми»	до 10 разів		на 2 рахунки
	ходьба на пальцях, п'ятках, зовнішній та внутрішній стороні стопи.	«руки на пояс»	по 2-3 рази		на 4 рахунки
3	<u>Легкий біг 400-500 м</u>			2-3	у складі взводу в колону по 3, в напрямку до місця, де проводяться загальнорозвиваючі вправи на місці, дистанція, інтервал – 1 крок,
4	<u>Загальнорозвиваючі вправи на місці</u>			5	у складі взводу, в 3 шеренги, дистанція, інтервал – 2 кроки. Вправи проводяться способом «назвати – показати – виконати», «в цілому»
	оберти головою	«руки – на пояс»	по 2-4 оберти в кожен сторону		у праву, ліву сторони на 4 рахунки
	ривки руками з поворотами тулуба	«руки – перед грудьми»	по 2 оберти в кожен сторону		у праву, ліву сторони на 4 рахунки
	нахили тулуба	«руки – в «замок» над головою»	по 2 нахили в кожен сторону		у праву, ліву сторони на 4 рахунки
	оберти тазом(тулубом)	«руки – на пояс»	по 4 оберти в кожен сторону		у праву, ліву сторони на 4 рахунки
	махи ногами	«руки вперед – сторони долонями до низу»	по 4-5 разів		до правої, лівої руки на 2 рахунки
	повороти тулуба на 4-те присідання	«ноги – у випад»	по 2 повороти в		на 4 рахунки

			кожну сторону		
	комплекс рукопашного бою на 16 рахунків № 1 (без зброї).	«стройова стійка»	по 2 -3 рази		на 16 рахунків
II	Основна частина 30-35 хв.				
1	<u>Біг у середньому темпі</u>				
	вересень: відрізки 3х500 м жовтень: відрізки 4х500 м листопад-грудень: відрізки 2х1000 м січень-лютий: відрізки 1500+500 м лютий-березень: 2000 м квітень-травень: 3000 м			10 12 9-10 9-10 до 9 12-13	відпочинок між пробіганням відрізків – 1,5-2 хв. контроль ЧСС – при відновленні до 120 уд/хв. потрібно приступати до виконання наступного відрізка
2	<u>Силова підготовка на гімнастичних снарядах.</u>				спосіб організації – фронтальний, в 2 шеренги (ліцеїсти 1-ї шеренги виконують вправу, ліцеїсти 2-ї шеренги виконують страхування). Метод тренування: повторний.
	підтягування на перекладині різностороннім хватом		2 підходи по 5-6 рухів	2	слабо підготовлені ліцеїсти виконують підтягування, використовуючи низькі перекладини або жердини паралельних брусів з підтримкою партнером за ноги)
	згинання тулуба на гімнастичній лаві з упором для ніг		15-20 рухів	2	(положення рук – «за потилицю»)
	згинання рук в упорі на брусах		2 підходи по 7-8 рухів	3	руки в ліктях згинаються і розгинаються повністю.
	підйом прямих ніг у положенні лежачи на похилій лаві		10-15 рухів	2	контроль ЧСС – при відновленні до 120 уд/хв. потрібно приступати до виконання наступної вправи
	підтягування на перекладині хватом знизу		2 підходи по 6-8 рухів	2	слабо підготовлені ліцеїсти виконують підтягування, використовуючи низькі перекладини або жердини паралельних брусів з підтримкою партнером за ноги)
	прогинання тулуба у положенні лежачи на гімнастичній (похилій) лаві		10-15 рухів	2	ноги і руки піднімаються одночасно (на похилій дошці почергово, залежно від вихідного положення), ноги в колінах не згинати.
	підйом ніг до перекладини		8-10 підйомів	2	ноги піднімаються до торкання носками до грифа перекладини.
	підтягування на перекладині звичайним хватом		2 підходи по 6-10 рухів	3	слабо підготовлені ліцеїсти виконують підтягування, використовуючи низькі перекладини або жердини паралельних брусів з підтримкою партнером за ноги.
III	Заклучна частина 2-3 хв. відновлення ритму дихання, приведення організму у відносно спокійний стан, підбиття підсумків				

1	<u>Вправи на розслаблення м'язів у комбінації із глибоким диханням</u>				
	глибокий вдих на підйомі рук і видих на опусканні рук з нахилом тулуба	«руки вздовж тулуба»	4 цикли		руки піднімаються через бік під час вдиху і опускаються з нахилом тулуба під час видиху
	ривки руками з поворотами тулуба	«руки – перед грудьми»	по 2 повороти в кожен сторону		Праворуч, ліворуч на 4 рахунки
	нахили тулуба вперед	«руки – на пояс, ноги – нарізно»	4 цикли		на 4 рахунки, по 2 нахили до кожної ноги
	розтягування у напівшпагаті	«ноги максимально розведені»	довільно		рівновагу підтримувати опираючись руками
	махи ногами	тримаючись рукою за опору	10-12 махів		правою (лівою) ногою по чергово

Окреме місце в фізичному розвитку ліцеїстів займає **ранкова фізична зарядка**. Ранкова фізична зарядка проводиться з метою систематичного фізичного тренування ліцеїстів. Вона сприяє швидкому приведенню організму після сну в бадьорий стан і є обов'язковим елементом розпорядку дня, проводиться щодня (крім вихідних і святкових днів) через 10 хв. після підйому. Її тривалість становить 30 або 50 хвилин. За несприятливих погодних умов за вказівкою чергового ліцею зарядка може проводитися в провітрюваних приміщеннях.

Ранкову фізичну зарядку проводить у складі роти відповідальний офіцер-вихователь за чергою, встановленою командиром роти. Варіанти фізичної зарядки для кожного підрозділу визначені і розміщені на дошці документації у підрозділі, форма одягу для фізичної зарядки оголошується черговим ліцею залежно від температури повітря й сили вітру.

Фізична зарядка проводиться у вигляді комплексного тренування із застосуванням раніше вивчених на практичних заняттях фізичних вправ. Чергування варіантів фізичної зарядки здійснюється з урахуванням загальних і спеціальних завдань фізичної підготовки, матеріальної бази та особливостей фізичної підготовленості ліцеїстів.

Фізична зарядка проводиться упродовж 30 або 50 хвилин і включає підготовчу, основну й заключну частини (таб. 1). Плани проведення РФЗ наведені у таблиці 2.

Таблиця 1

Зміст ранкової фізичної зарядки

Підготовча частина 2-4 хв. або 4-6 хв.	Основна частина 24-26 хв. або 40-42 хв.	Заклучна частина 2-4 хв.
Ходьба, біг, загальнорозвиваючі вправи для м'язів рук, тулуба і ніг в русі, комплекси вільних вправ, вправи, що виконуються в парах	Спеціальні вправи, вправи на гімнастичних і спеціальних снарядах і тренажерах, вправи з вагою. Подолання окремих перешкод, виконання комплексів вільних вправ та рукопашного бою. Спеціальні бігові вправи. Прискорене пересування до 4 км, біг 1-3 км	Повільний біг, ходьба з вправами на відновлення дихання та розслаблення м'язів

Таблиця 2

ПЛАН

проведення ранкової фізичної зарядки

Підрозділи	Дні тижня					
	Понеділок	Вівторок	Середа	Четвер	П'ятниця	Субота
	Варіанти зарядок					
1 рота	1	2	3	1	2	3
2 рота	2	3	1	2	3	1
3 рота	3	1	2	3	1	2

Зміст варіантів зарядки

1 варіант (плац)

1. Ходьба, біг, загальнорозвиваючі вправи для м'язів рук, тулуба, ніг в русі і на місці, виконання 1, 2 КВВ (комплексів вільних вправ на 16 рахунків), або КРБ (комплекс рукопашного бою без зброї на 16 рахунків) – 20 хв.

2. Біг 1000 м в середньому темпі – 5 хв.

3. Повільний біг, ходьба з вправами на глибоке дихання і розслаблення м'язів – 5 хв.

2 варіант (навколо навчального і спального корпусів)

1. Ходьба, біг, загально-розвиваючі вправи для м'язів рук, тулуба і ніг в русі – 6 хв.

2. Швидкісне пробігання відрізків 50-100 м (2-3 рази), чергування ходьби з бігом (100 м ходьба – 400 м біг, виконувати 4 рази) – 20 хв.

3. Повільний біг, ходьба з вправами на глибоке дихання і для розслаблення м'язів – 4 хв.

3 варіант (стадіон, гімнастичний майданчик)

1. Ходьба, біг, загальнорозвиваючі вправи для м'язів рук, тулуба, ніг в русі – 6 хв.

2. Вправи на гімнастичних снарядах (перекладина, бруси, лавочка), виконувати в парах – 15 хв.

3. Біг 1000 м – 5 хв.

4. Повільний біг, ходьба з вправами на глибоке дихання і для розслаблення м'язів.

У перший місяць навчання під час фізичної зарядки проводяться загальнорозвиваючі, спеціальні вправи й вправи у парах. Закінчується фізична зарядка бігом 800-1000 м. У подальшому фізична зарядка включає вправи з різних розділів фізичної підготовки.

Спеціальні вправи включають енергійні повороти, нахили й обертання тулуба й голови, стрибки з поворотами, прості прийоми рукопашного бою. Вправи у парах включають нахили, повороти, присідання, перетягування один з одним.

Вправи на гімнастичних і спеціальних снарядах, тренажерах і з вагою виконуються для різних груп м'язів у помірному темпі з паузами для відпочинку по 20-30 с. Перешкоди долаються в повільному темпі й зі спрощеннями. Комплекси вільних вправ та рукопашного бою виконуються за загальною командою одночасно всіма ліцеїстами.

Спеціальні бігові вправи включають старт, прискорення 40-60 100 м, естафети. Спочатку проводиться тренування в змішаному пересуванні: біг на 600-1000 м чергується з ходьбою на 200-300 м (2-3 рази). Тренування в безперервному бігові починається з дистанції 2 км у кінці 1-го місяця навчання; у кінці 2-го місяця дистанція збільшується до 3 км.

Дистанція 1 км на фізичній зарядці долається на початку періоду навчання за 6-5 хвилин, у подальшому за 5-4 хв.; 1,5 км відповідно за 10-9 і 8 хв.; 2 км – 12-11 і 10-9 хв.; 3 км - за 18-16 і 16-15 хв.

Частота пульсу при проведенні фізичної зарядки не повинна перевищувати 160 ударів за хвилину.

У зимових умовах за низької температури фізична зарядка проводиться у швидкому темпі у виді чергування ходьби та бігу в поєднанні із загальнорозвиваючими й спеціальними вправами. Через небезпеку сильного охолодження фізична зарядка проводиться в куртках і включає ходьбу, яка чергується з помірним за швидкістю й тривалістю бігом.

При проведенні фізичної зарядки в приміщенні виконуються загальнорозвиваючі вправи на місці, на тренажерах, з гантелями, гириями. Фізична зарядка закінчується бігом і ходьбою на місці.

Ліцеїсти, звільнені від зарядки за станом здоров'я, виводяться на прогулянку в порядку, установленому начальником ліцею.

Таким чином, участь ліцеїстів у зазначених вище формах фізичної підготовки формує здоровий спосіб життя, який є передумовою для розвитку різних сторін життєдіяльності людини, досягнення ним активного довголіття і повноцінного виконання соціальних функцій, для активної участі у військовій, трудовій, суспільній, родинно-побутовій та інших формах життєдіяльності.

МЕТОДИКА РОБОТИ З ЛІЦЕЙСТАМИ, ЩО МАЮТЬ НЕЗАДОВІЛЬНИЙ РІВЕНЬ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ

Незважаючи на високі вимоги з фізичної підготовки під час вступних випробувань в ліцей, все ж якась частина абітурієнтів, які стають ліцейстами, мають початковий рівень фізичної підготовки. Завдання вчителів методичної комісії фізичної підготовки – забезпечити їм належний рівень розвитку фізичних та морально-вольових якостей як мінімум до категорії «добре». З цією метою застосовуються методики, які практикуються в теорії фізичного виховання та методичні напрацювання вчителів. Практикуємо такі види занять:

- календарно-тематичне планування для класу в цілому;

- фізична біографія ліцейста. У ній відображаються умови для занять до вступу, умови проживання, дотримання санітарно-гігієнічних норм, соціальні умови, відношення батьків до занять. Наявність цих складових дає нам можливість скласти індивідуальну програму фізичного розвитку ліцейста, давати йому завдання, відслідковувати виконання цього завдання і корегувати його.

Основним критерієм успіху ліцейста буде наявність мотивації до занять, бажання вдосконалювати свою фізичну підготовку не тільки під час планових уроків, а й під час консультацій та занять в спортивних гуртках.

У роботі з ліцейстами, що мають незадовільний рівень фізичної підготовки, необхідно організувати оптимальний педагогічний процес з фізичного виховання, який сприяв би покращенню фізичної форми, фізичному розвитку та фізичному вдосконаленню. Потрібно зацікавити, мотивувати ліцейстів до покращення рівня своєї фізичної підготовки – до покращення рівня розвитку сили, витривалості, швидкості та рівня розвитку функціональних можливостей серцево-судинної та дихальної систем.

До всіх ліцейстів з недостатнім рівнем фізичної підготовки потрібно застосовувати індивідуальний підхід, оскільки в кожного рівень розвитку фізичних якостей не однаковий. В одних відстає рівень розвитку сили, в інших – витривалості чи швидкості, а в когось на низькому рівні одночасно всі три зазначені фізичні якості.

Для оптимальної побудови тренувальної програми з покращення відстаючих фізичних якостей потрібна злагоджена робота офіцера-вихователя з вчителем фізичної культури. Вчитель фізичної культури допоможе скласти тренувальну програму, допоможе підібрати найоптимальніші і необхідні вправи для розвитку низьких за рівнем фізичних якостей.

Методика розвитку сили

Сила як рухова якість – це здатність людини долати опір або протидіяти йому за рахунок м'язових напружень. Опором може слугувати маса власного тіла, маса спортивного знаряддя, сила земного тяжіння, опір партнера тощо.

У ліцеї найважливішою вправою, що показує рівень розвитку сили є підтягування в висі на перекладині. Поряд з нею важливими є і інші силові вправи: згинання та розгинання рук в упорі лежачи та на брусах, вправи для м'язів черевного пресу, вправи з гирями, штангою та гантелями.

Методика навчання силовій вправі підтягування в висі на перекладині:

1. Підтягування в висі лежачи (австралійські підтягування).

Виконати 4 підходи по 10-15 разів; відпочинок між підходами: 2-3 хв.

Підтягування в висі лежачи потрібно робити виключно в силовому режимі, "чисто". Тулуб і ноги повинні утворювати пряму лінію і так їх зберігати по всій амплітуді руху. А в верхньому положенні 1–2 секунди попрацювати над дотягуванням до перекладини, відразу не опускатися.

2. Підтягування з допомогою.

Опис: один партнер чи два партнери допомагають підтягнутися. Докладають в допомозі стільки зусиль, скільки не вистачає тому, що підтягується (тобто не потрібно його сильно піднімати, повинен якісно працювати і сам).

Виконати 4 підходи по 5 разів; відпочинок між підходами: 2-3 хв.

Як різновид цієї вправи – підтягування з допомогою гімнастичної гуми для тренувань.

3. Повільне опускання з вису на перекладині на зігнутих руках (тренування в поступливому режимі).

Опис: Коли ліцеїст підтягується до перекладини – це долаючий режим, а коли опускається – поступливий режим. Ліцеїст приймає вихідне положення цієї вправи – вис на перекладині на зігнутих руках (підборіддя вище перекладини) або з допомогою партнера, або підстрибнувши і повільно по всій траєкторії руху сповільнено опускається.

Виконуємо 4 підходи по 5-8 разів; відпочинок між підходами: 2-3 хв.

Поступово за декілька тижнів тренувань потрібно дійти до такого навантаження, щоб змогти виконати 3 підходи по 15 разів. Після цього, як правило, ліцеїст вже зможе 1 раз підтягнутися.

Додатковими базовими вправами, щоб навчитися підтягуватися, є:

- тяга вертикального блоку по підборіддя і за голову (блок в тренажерному залі);
- тяга гантелі (гирі) в нахилі. Дуже важливо тримати спину рівно прогнутою.

Якщо ліцеїст вже зможе 1 раз правильно підтягнутися, то ефективною методикою буде підтягування по 1 разу з відпочинком 3 хв. стільки підходів, скільки зможе правильно підтягуватися. За цією методикою потрібно дійти до 10 підходів по 1 разу.

Коли зможе підтягуватися 2 рази, то потрібно дійти до шести – семи підходів по 2 рази з відпочинком між підходами 2-3 хв.

Коли зможе підтягнутися 3 рази, то потрібно дійти до п'яти підходів по 3 рази з відпочинком 2-3 хв.

Коли ліцеїст зможе підтягнутися 4 рази – переходити до тренувань за іншими методиками.

Методика розвитку витривалості

Фізична витривалість як рухова якість людини – це її здатність долати втому в процесі рухової діяльності. Витривалість є немовби зворотною стороною втоми. Більш витривалим є той, хто за інших рівних умов менше втомлюється, або втома в нього настає пізніше.

У ліцеї рівень розвитку витривалості контролюється і оцінюється за допомогою тесту на пробігання певної легкоатлетичної дистанції – від 1000 м до 3000 м в залежності від року навчання (класу).

Щоб розвинути витривалість в бігу на середні та довгі дистанції – потрібно бігати, і бігати довго та багато. Але з чітким індивідуальним дозуванням, даючи достатньо часу для відновлення організму, відпочинку.

Якщо рівень витривалості незадовільний – почати бігати в середньому темпі по 250 м, 4-6 відрізків. Відпочинок між біговими відрізками 2-3 хв. Дозованими відрізками набирати сумарну дистанцію 1000 м – 1500 м. Поступово збільшувати темп бігу і сумарну дистанцію до 2000 м.

Далі перейти до пробігання довшої дистанції – 500 м, 3-4 відрізка. Відпочинок між біговими відрізками 2-3 хв.

Наступним етапом розвитку витривалості є біг в середньому темпі 1000 м, 2-3 відрізки. Відпочинок між біговими відрізками 3-5 хв. Після засвоєння в середньому темпі, ускладнити дану вправу бігом в темпі вище середнього.

Поступово перейти до бігу в середньому темпі 2000 м, 1-2 відрізки.

При розвитку витривалості з незадовільного рівня важливо поступово збільшувати довжину дистанції і темп бігу. Якщо пробігання в середньому темпі є заважким, то починати з бігу в повільному темпі і поступово його пришвидшувати.

Також дуже ефективною при розвитку витривалості є система інтервального тренування фартлек (гра швидкостей):

Біг: 15 с. в максимальному темпі (або близькому до максимального) – 45 с.. повільний темп – 15 с; максимальний темп – 45 с; повільний і т. д. до 4-х відрізків по 15 с в максимальному темпі і 4 відрізки в повільному темпі, сумарно – 5 хв.

Це один підхід. Пробігти таких 2-3 підходи.

Якщо б і дане дозування було заважке, можна його зменшити до бігу 10 с в максимальному (вище середнього) темпі і 30 с в повільному темпі.

Поступово потрібно збільшити навантаження до:

біг: 20 с в максимальному темпі (або близькому до максимального) – 1 хв, повільний темп – 20 с, максимальний темп – 1 хв, повільний і т. д. до 6-ти відрізків по 20 с. в максимальному темпі і 6 відрізків у повільному темпі, сумарно – 8 хв.

Дана методика чудово розвиває витривалість, є цікавою, ліцеїстам не доведеться одноманітно і монотонно довго бігти. Ефективно розвиваються функціональні можливості серцево-судинної та дихальної систем, збільшуються показники максимального споживання кисню.

Методика розвитку швидкості

Швидкість є комплексною руховою якістю, яка проявляється через швидкість рухових реакцій, швидкість виконання рухів, частоту (темп) рухів та швидкий початок рухів.

Спеціальні бігові та стрибкові вправи (для розминки перед швидкісною роботою):

- стрибки приставними кроками правим боком;
- стрибки приставними кроками лівим боком;
- біг схресними кроками правим боком;
- біг схресними кроками лівим боком;
- біг з закиданням гомілок;
- біг з високим підніманням стегна;
- стрибки на двох ногах;
- стрибки на правій нозі;
- стрибки на лівій нозі;
- біг стрибками з ноги на ногу (“оленячий” біг);
- прискорення.

Спеціальні бігові вправи для покращення техніки бігу:

біг з високим підніманням стегна 3 підх. х 30 м (відпочинок між підходами – 1 хв.);

біг з закиданням гомілок 3 підх. х 30 м (відпочинок між підходами – 1 хв.);

біг стрибками з ноги на ногу (“оленячий” біг) 3 підх. х 30 м (відпочинок між підходами – 1 хв.).

Для розвитку швидкості є ефективним пробігання відрізків різної дистанції:

- 30-60 м з ходу;
- 30-60 м з місця (з низького або високого старту);
- 100 м;
- 150 м;
- 200 м.

Ефективно виконувати прискорення 10 відрізків по 20 м з наступним режимом відпочинку: відпочинок після 1-го відрізка 10 с, після 2-го – 20 с, після 3-го – 10 с, після 4-го – 20 с і т. д.

Для розвитку стрибучості та швидкісно-силової роботи ніг дуже ефективні різноманітні стрибки:

стрибки в висоту на підвищення 30-40 см, 3-4 підх. х 10-15 разів.

опис: з присяду вистрибнути на підвищення передньою частиною стопи (або всією стопою), повністю випрямитися вгору – і назад зістрибнути, амортизуючи приземлення згинанням ніг.

стрибки у висоту на підвищення 10-20 см, 3-4 підх. х 20-30 разів (так стрибати в швидкому темпі, ніде не зупиняючись);

стрибки в довжину з місця 3-4 підх. по 5 стрибків (стрибнути в довжину один раз – повністю зупинитися – і так 5 стрибків).

І власне методика роботи з ліцеїстами, що мають незадовільний рівень фізичної підготовки

Ліцеїстам, що мають слабкий рівень фізичної підготовленості, окрім уроків фізичної культури потрібно два-три рази в тиждень проводити додаткові тренування під час спортивно-масової роботи з метою попрацювати в першу чергу над тією фізичною якістю, що відстає. А якщо ліцеїст з певної причини пропустив додаткове заняття, то потрібно його провести у вихідний день.

Ліцеїст, що відвідав всі уроки фізичної культури і двічі чи тричі на тиждень спеціалізовано попрацював над своїми слабкими фізичними якостями, у вихідний день повинен відпочити, щоб відновилися м'язи, зв'язки, сухожилля та енергетичні ресурси організму.

Під час ранкової зарядки у день додаткового тренування невстигаючі ліцеїсти повинні виконувати всі завдання разом із іншими. А у день, вільний від додаткового тренування під час ранкової зарядки

попрацювати над технікою виконання двох-трьох вправ із описаних вище методик розвитку сили, витривалості та швидкості.

Методика роботи з невідстаючими під час тренування на стадіоні та гімнастичному містечку

Понеділок або вівторок

1. Розминка. Біг 500 м (темп середній), ЗРВ (загальнорозвиваючі вправи, комплекс додано).

2. Підтягування у висі лежачи (австралійські підтягування)

3-4 підходи по 10-15 разів, відпочинок між підходами 2 хв.

Або:

Підтягування з допомогою.

Опис: один партнер чи два партнери допомагають підтягнутися. Докладають в допомозі стільки зусиль, скільки не вистачає тому, що підтягується (тобто не потрібно його сильно піднімати, повинен якісно працювати і сам).

Виконати 4 підходи х 5 разів; відпочинок між підходами: 2 хв.

Як різновид цієї вправи – підтягування з допомогою гімнастичної гуми для тренувань.

3. Повільне опускання з положення упору на брусах (тренування в поступливому режимі).

Опис: ліцеїст приймає вихідне положення – упор на брусах або з допомогою партнера, або підстрибнувши, і повільно по всій траєкторії руху сповільнено опускається.

3 підходи по 5-7 рази, відпочинок між підходами 90-120 с.

4. Згинання та розгинання рук в упорі лежачи (віджимання)

3 підходи по 15-20 разів, відпочинок між підходами 90 с.

5. Спеціальні бігові вправи (дистанція 20-30 м, кожен вправу виконуємо по 3 рази, відпочинок між вправами 1 хв.):

а) біг з високим підніманням стегна;

б) біг з закиданням гомілок;

в) біг стрибками з ноги на ногу (“олений біг”).

6. Біг 60 м з високого старту, 2 підходи, відпочинок між підходами 90 с.

7. Тренування м'язів черевного пресу. Піднімання тулуба з положення лежачи

3 підходи по 15-20 разів, відпочинок між вправами 60-90 с.

Середа або четвер

1. Розминка. Біг 500 м (темп середній), ЗРВ.

2. Підтягування з допомогою.

Опис: один партнер чи два партнери допомагають підтягнутися. Докладають в допомозі стільки зусиль, скільки не вистачає тому, що підтягується (тобто не потрібно його сильно піднімати, повинен якісно працювати і сам).

4 підходи х 5 разів; відпочинок між підходами 2 хв.

Як різновид цієї вправи – підтягування з допомогою гімнастичної гуми для тренувань.

Або:

Повільне опускання з вису на перекладині на зігнутих руках (тренування в поступливому режимі).

4 підходи по 5-8 разів; відпочинок між підходами 2 хв.

3. Підтягування у висі лежачи (австралійські підтягування)

3-4 підходи по 10-15 разів, відпочинок між підходами 2 хв.

4. Піднімання ніг до кута 90 градусів у висі на перекладині

3 підходи по 8-12 разів, відпочинок між підходами – 90 с.

5. Віджимання (руки широко) 2 підходи по 12-20 разів, відпочинок між підходами 90 с.

6. Віджимання (руки вузько) 2 підходами по 15 разів, відпочинок між підходами 90 с.

7. Біг 30 м. 5 підходів, відпочинок між п. 1 хв.

8. Біг 500 м. 2 – 3 підходи, відпочинок між п. 2 – 3 хв.

П'ятниця або субота

1. Розминка. Біг 500 м, ЗРВ.

2. Спеціальні бігові вправи (дистанція 20-30 м, кожен вправу виконуємо по 3 рази, відпочинок між вправами 1 хв.):

а) біг з високим підніманням стегна;

б) біг з закиданням гомілок;

в) біг стрибками з ноги на ногу (“олений біг”).

3. Біг 100 м. 2 підходи, відпочинок між підходами 3 хв.

4. Випади вперед 3 п. х 20-30 р., відпочинок між підходами 60-90 с:
(з положення основна стійка (о.с.) – випад вперед правою – о.с. – випад лівою – о.с., повторюємо 20-30 разів).
5. Присідання (класичні) 3 підходи х 30 рази, відпочинок між підходами 90 с.
6. Повільне опускання з положення упору на брусах (тренування в поступливому режимі):
3 підходи по 5-7 разів, відпочинок між підходами – 90-120 с.
7. Відтискання (руки на ширині плечей) 3 підходи х 15-25 разів, відпочинок між підходами 90-120 с.
8. Тренування пресу. Піднімання тулуба з положення лежачи
3 підх. по 15-20 разів, відпочинок між підходами 60-90 с.

Методика роботи з невстигаючими під час тренування у спортзалі чи іншому приміщенні

Понеділок або вівторок

1. Розминка. Біг, ЗРВ.
2. Підтягування з допомогою.

Опис: один партнер чи два партнера допомагають підтягнутися. Докладають в допомозі стільки зусиль, скільки не вистачає тому, що підтягується (тобто не потрібно його сильно піднімати, повинен якісно працювати і сам), 4 підходи х 5 разів; відпочинок між підходами 2 хв.

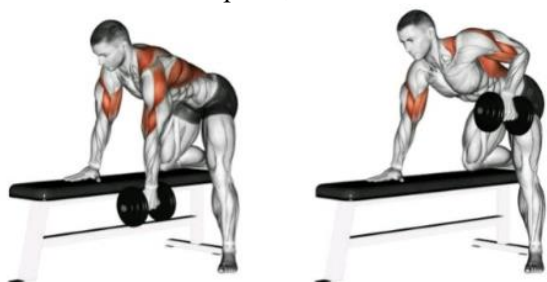
Як різновид цієї вправи – підтягування з допомогою гімнастичної гуми для тренувань.

Або:

Повільне опускання з вису на перекладині на зігнутих руках (тренування в поступливому режимі), 4 підходи по 5-8 разів; відпочинок між підходами 2 хв.

3. Тяга гантелі (гирі) в нахилі. Дуже важливо тримати спину рівно прогнутою.

3 підходи х 10-15 разів, відпочинок між підходами 90-120 с.

4. Відтискання (руки на ширині плечей) 3 підходи х 15-25 разів, відпочинок між підходами 90-120 с.

5. Гіперекстензія лежачи (тулубом) 3 підходи х 10-15 разів.

Опис: лягти на килимок, лицем до землі, руки вздовж тулуба (бажано щоб хтось потримав ноги) – підняти тулуб – повернутись в вихідне положення.

6. Степ-ходьба 2 підходи х 80 разів (в одному підході вихід і схід – права 20 + ліва 20 + права 20 + ліва 20 = 80 разів)

Іншими словами:

Кожен підйом та спуск складається з наступних дій (висота сходинки 40-50 см):

- підйом однієї ноги на сходинку всією ступею;
- стати двома ногами на сходинку і прийняти вертикальне положення;
- опустити на підлогу ногу, з якої починалося сходження;
- опустити другу ногу на підлогу.

І так 20 разів вихід і схід правою, далі вихід і схід лівою, і т. д.

7. Біг з високим підніманням стегна на місці 3 підходи х 20 с., відпочинок між підходами 90 с.
8. Випади вперед 3 підходи х 20-30 разів, відпочинок між підходами 60-90 с.
(з положення основна стійка (о.с.) – випад вперед правою – о.с. – випад лівою – о.с., повторюємо 20-30 р.).
9. Тренування пресу. Піднімання тулуба з положення лежачи, 3 підходи по 15-20 разів, відпочинок між підходами 60-90 с.

Середа або четвер

1. Розминка. Біг, ЗРВ.
2. Вправа «Бурпі» 4 підходи х 10 разів, відпочинок між підходами 90 с.

3. Відтискання (стандартні):

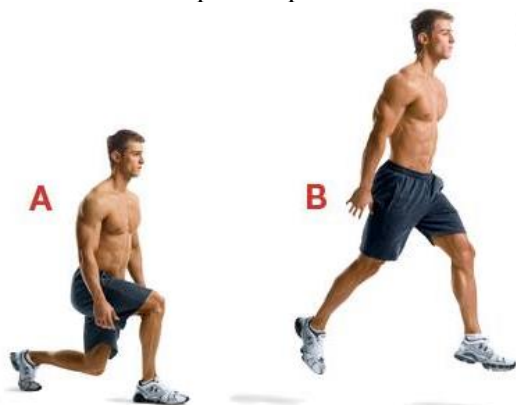
- 1-й п. (перший підхід) x 5 разів;
- 2-й x 10;
- 3-й x 15;
- 4-й x 20;
- 5-й x 15;
- 6-й x 10;
- 7-й x 5.

Кому така програма заважка – виконати до 15 разів і вниз. Кому занадто легка – виконати до 25 разів.

4. Біг з високим підніманням стегна на місці 3 x 20 с, відпочинок між підходами 90 с.

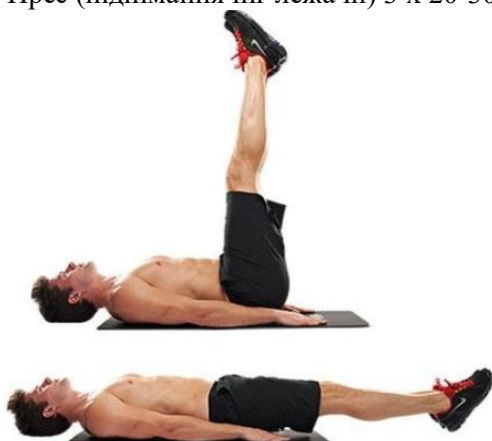
5. Вправа розніжка. 3 x 30 разів, відпочинок між підходами 60-90 с.

Опис: випад вперед і стрибком на кожний рахунок зміна положення ніг.

6. Присідання (класичні) 3 x 30 разів, відпочинок між підходами 90 с.

7. Прес (піднімання ніг лежачи) 3 x 20-30 разів, відпочинок між підходами 90 с.

П'ятниця або субота

1. Розминка. Біг, ЗРВ.

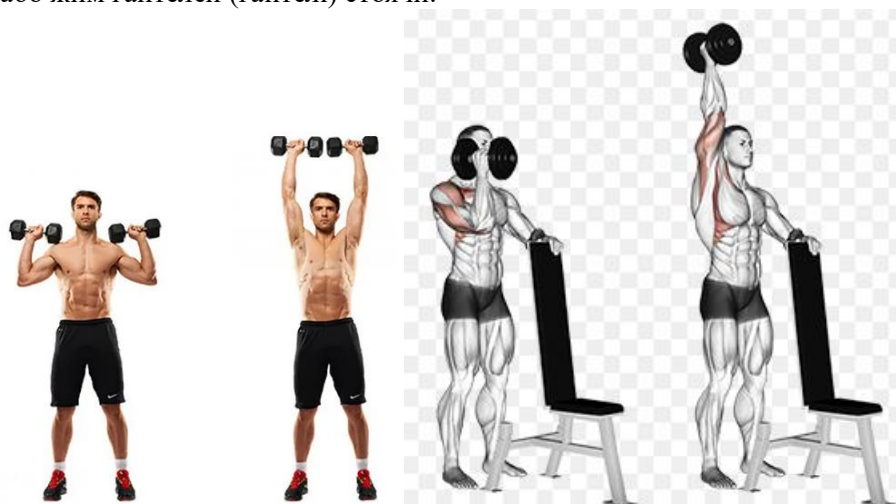
2. Комплекс розвитку функціональних можливостей “Спецназ”:

Ці 5 вправ виконуємо без відпочинку одна за одною з дозуванням від 20 до 40 секунд.

1) Підтягування в висі лежачи (австралійські підтягування)

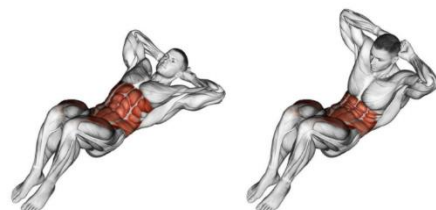
або жим гантелей (гантелі) стоячи.

2) Присідання (класичні).

3) Прес (піднімання тулуба).

4) Відтискання (класичні).

5) Вправа пружинка.

Опис: прийняти упор лежачи і стрибком переміщуватися: упор присівши (ноги підтягуємо до грудей) – упор лежачи.

5 вправ – одна серія. Виконати 2-3 серії. Відпочинок між серіями – 2-5 хв.

Або:

2. Тренування за протоколом Табата (високоінтенсивне функціональне тренування на все тіло):

Опис: всі наступні 8 вправ виконуємо по 20 секунд з відпочинком між вправами – 20-30 с. Це одна серія. Виконуємо таких 3 серії. Відпочинок між серіями 3-5 хв.

1) Вибухові присідання з плеском над головою.

Опис: присісти й торкнутися долонями підлоги – швидко встати щоб п'ятки злегка відірвалися від землі й плеснути над головою в долоні.

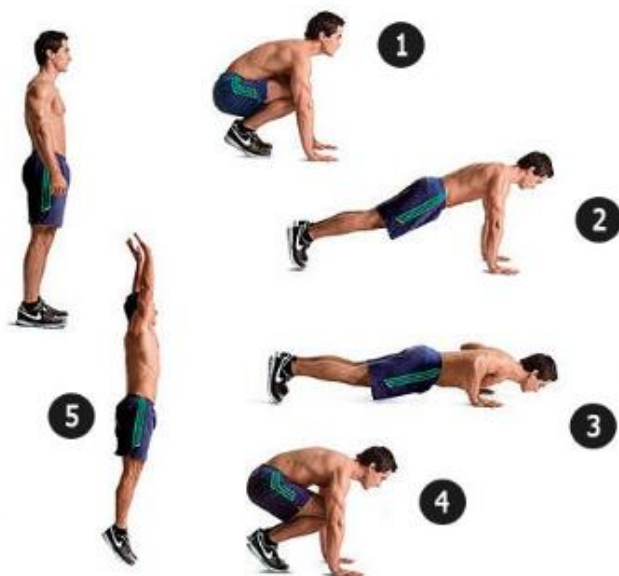
2) Вправа «Пружинка».

Опис: прийняти упор лежачи і стрибком переміщуватися: упор присівши (ноги підтягуємо до грудей) – упор лежачи.

3) Біг з високим підніманням стегна на місці.

4) Вправа «Бурпі».

5) Вправа «Розніжка».

Опис: випад вперед і стрибком на кожний рахунок зміна положення ніг.

6) Прес «Велосипед».

Опис: лягти на спину, руки за головою в замку, ноги зігнути в колінах та підняти від землі, одночасно імітуючи крутіння педалей велосипеда скручуємо тулуб і ліктем дістаємо до коліна.

7) Відтискання.

8) Вистрибування з низького присяду.

Або:

2. Колове тренування: (30 с. робота – 1 хв. відпочинок). Виконати 2-3 кола.

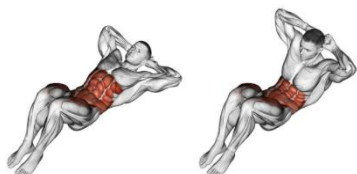
1) Прес (піднімання ніг лежачи).

2) Біг з високим підніманням стегна на місці.

3) Прес (піднімання тулуба з положення лежачи в сидяче).

4) Присідання (класичні).

5) Гіперекстензія тулубом.

6) Відтискання в упорі ззаду (зворотні відтискання).

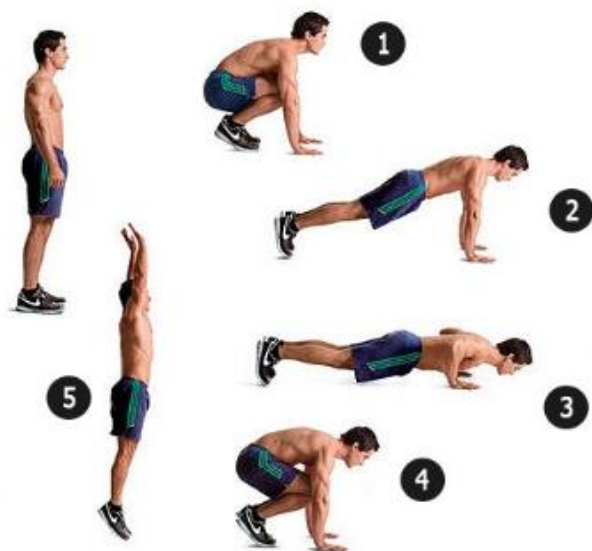
7) Біг із закиданням гомілок на місці.

8) Відтискання (класичні).

9) Вправа «Бурпі».

Методика роботи з невстигаючими під час тренування у тренажерному залі

Понеділок або вівторок

1. Розминка. ЗРВ.
2. Тяга вертикального блоку до грудей 4 x 10-12, відпочинок між підходами 90-120 с.
3. Тяга гантелі (гірі) в нахилі 3 x 10-15, відпочинок між підходами 2 хв.

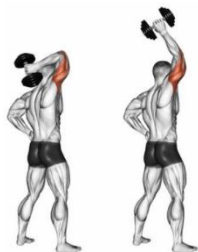

4. Жим штанги лежачи 3 x 8-12, відпочинок між підходами 2 хв.

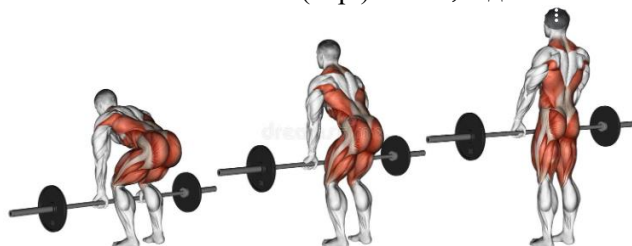
5. Згинання-розгинання рук з гантелями стоячи (підйом на біцепс) 3-4 x 10-15, відпочинок між підходами 2 хв.

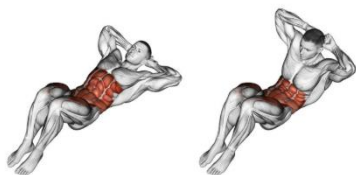
6. Згинання-розгинання руки з гантеллю стоячи (для трицепсу) 3 x 10-12, відпочинок між підходами 2 хв.

7. Станова тяга штанги (гірі) 3 x 15, відпочинок між підходами 2 хв.

8. Прес (піднімання тулуба з положення лежачи в сидяче) 3 x 20, відпочинок між підходами 90 с.

Середа або четвер

1. Розминка. ЗРВ.

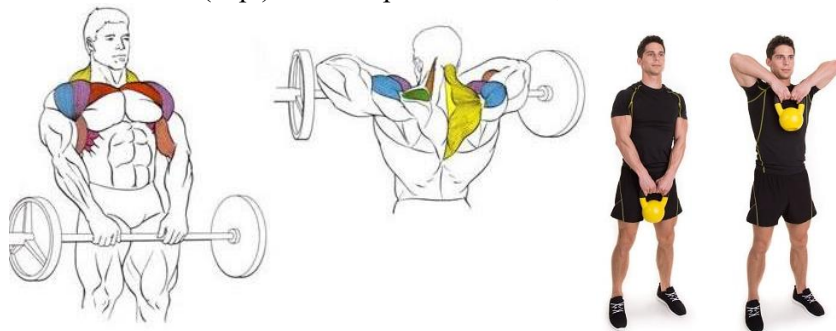
2. Тяга вертикального блоку за голову 3 x 10-12, відпочинок між підходами 90-120 с.

3. Тяга вертикального блоку до грудей хватом знизу (руки вужче плечей) 3 x 8-10, відпочинок між підходами 90-120 с.

4. Жим гантелі стоячи 3 x 8-12, відпочинок між підходами 90-120 с.

5. Тяга штанги (гирі) до підборіддя 3 x 8-12, відпочинок між підходами 90-120 с.

6. Махи гантелями в сторони 3 x 8-10, відпочинок між підходами 90-120 с.

7. Присідання зі штангою (гирею) 3 x 10, відпочинок між підходами 2 хв.

П'ятниця або субота

1. Розминка. ЗРВ.

2. Підрив гирі двома руками 3 x 10-20, відпочинок між підходами 90-120 с.

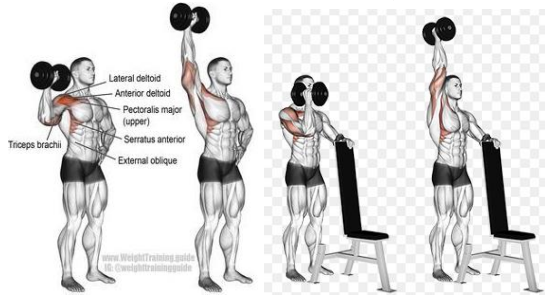

3. Підрив гирі однією рукою 3 x 10-16, відпочинок між підходами 90-120 с.

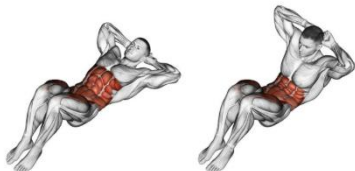
4. Тяга вертикального блоку до грудей 4 x 10-12, відпочинок між підходами 90-120 с.

5. Жим гантелі стоячи 3 x 8-12, відпочинок між підходами 90-120 с.

6. Жим штанги лежачи 3 x 8-12, відпочинок між підходами 2 хв.

7. Прес (піднімання тулуба з положення лежачи в сидяче) 3 x 20, відпочинок між підходами 90 с.

Комплекс ЗРВ (загально розвиваючих вправ)

В.п. – вихідне положення.

О.с. – основна стійка (стійка струнко).

Усі вправи виконуємо по 6-8 разів.

Вправа 1. В.п. стійка: ноги нарізно. Нахили голови:

1-2 вперед;

3-4 назад;

5-6 праворуч;

7-8 ліворуч.

Вправа 2. В.п. стійка: ноги нарізно, права рука вгорі. Поперемінні ривки руками назад:

1-2 права рука вгорі;

3-4 ліва рука вгорі.

Вправа 3. В.п. стійка: ноги нарізно, руки вгору. Колові оберти руками:

1-4 вперед;

5-8 назад.

Вправа 4. В.п. стійка: ноги нарізно, руки вперед, кисті в замку. Повороти тулуба:

1-2 поворот праворуч;

3-4 поворот ліворуч.

Вправа 5. В.п. стійка: ноги нарізно, ліва рука вгорі. Нахили тулуба в сторони:

1-2 праворуч;

3-4 ліворуч.

Вправа 6. В.п. стійка: ноги нарізно. Нахили тулуба вперед-назад:

1-2 нахили тулуба вперед;

3-4 нахили назад, руки вгору.

Вправа 7. В.п. стійка: ноги нарізно широко, нахил вперед, руки в сторони. Вправа «млин» 20 разів.

Вправа 8. Присідання 15 разів.

Вправа 9. В.п. О.с. Випади з погойдуванням:

1-2 випад правою;

3-4 випад лівою.

Вправа 10. В.п. Присід на праву, ліва пряма. Низькі переміщення з ноги на ногу:

1-2 з правої на ліву;

3-4 навпаки.

Вправа 11. В.п. стійка: ноги якомога ширше. Нахили вперед, намагаючись дістати ліктями до землі:

1-3 нахили вперед;

4 вирівнялись і відхилитися назад.

Вправа 12. В.п. стійка: ноги нарізно, руки вперед. Махи ногами 20 разів:

1 мах правою ногою до лівої руки;

2 мах лівою до правої руки.

Вправа 13. Підскоки. 10 разів на правій, 10 разів на лівій, 10 разів на двох.

**СИСТЕМА РОБОТИ ОФІЦЕРА-ВИХОВАТЕЛЯ ЗІ СТВОРЕННЯ
БЕЗПЕЧНИХ УМОВ НАВЧАННЯ ТА ПРОЖИВАННЯ ЛІЦЕІСТІВ**

Створення безпечних умов навчання та проживання ліцеїстів визначено в Національній стратегії розбудови безпечного і здорового освітнього середовища у новій українській школі (Указ Президента №195/2020 від 25.05.2020 року)

Згідно з керівними документами, освітнє середовище – це характеристика життя всередині освітнього закладу, система впливів і умов формування особистості, а також система можливостей для розвитку особистості, які містяться у соціальному та просторово-предметному оточенні.

А безпечне освітнє середовище – це наявність у ньому безпечних умов навчання та праці, комфортної міжособистісної взаємодії, яка сприяє емоційному благополуччю ліцеїстів, педагогів, батьків, відсутність будь-яких проявів насильства та достатня кількість ресурсів для їх запобігання, а також дотримання прав і норм фізичної, психологічної, інформаційної та соціальної безпеки кожного учасника навчально-виховного процесу.

Офіцер-вихователю як учасник освітнього процесу повинен бути зацікавленим в створенні максимально безпечного освітнього середовища, здатного забезпечити належні і безпечні умови навчання, виховання, розвитку ліцеїстів.

На безпечне освітнє середовище впливає:

1. Якість міжособистісних відносин-позитивні фактори: (довіра, доброзичливість, схвалення, толерантність); негативні фактори: (агресивність, конфліктність, ворожість, маніпуляції).

2. Захищеність в освітньому середовищі – оцінка відсутності насильства у всіх його видах, формах для всіх учасників освітнього процесу.

Найчастіше жертвами насильства стають певні категорії ліцеїстів. Зокрема, ліцеїсти, які мають фізичні недоліки, особливості зовнішності та (або) поведінки, порівняно низький інтелект і труднощі в навчанні, страждають від хвороб, відчувають страх перед ліцеєм, мають погані соціальні навички або не мають досвіду життя в колективі (так звані «домашні діти») тощо.

Для того щоб унеможливити насильство, та створити безпечне освітнє середовище, офіцер-вихователю повинен мати уявлення не тільки про те що вважається насильством але й про те як мінімізувати ризики та небезпеки. Цей напрямок буде детально розглянуто в розділі «Робота офіцера-вихователя щодо профілактики булінгу та шкідливих звичок»

3. Комфортність в освітньому середовищі – ефективний психологічний супровід ліцеїстів з метою недопущення загроз психічному здоров'ю особистості. Цей напрямок детально розглядається в розділі «Робота офіцера вихователя щодо психологічного супроводу ліцеїстів».

4. Задоволеність освітнім середовищем – задоволення базових потреб ліцеїста (допомога та підтримка, розвиток здібностей і можливостей, збереження та підвищення самооцінки ліцеїстів).

Офіцер-вихователю (вихователю) повинен створити необхідні умови для навчання, успішної соціалізації та гармонійного розвитку ліцеїстів із наголосом на питання захисту життя і здоров'я.

Сюди входить створення середовища для фізичного здоров'я ліцеїстів:

- належні санітарно-гігієнічні умови, в тому числі й організація вчасного та якісного прибирання спальних приміщень та класу самопідготовки для забезпечення;
- комфортних умов проживання ліцеїстів;
- належний рівень пожежної та електробезпеки;
- навчання ліцеїстів з питань безпечної поведінки в різних життєвих ситуаціях;
- тренування ліцеїстів щодо злагоджених дій в екстремальних і надзвичайних ситуаціях;
- проведення ранкової фізичної зарядки;
- пропагування здорового способу життя;
- забезпечення та постійний контроль за якістю харчування ліцеїстів;
- безпечність території і приміщень ліцею контролює комісія перевірки стану готовності навчальних приміщень та спортивних споруд до навчального року;
- проведення різноманітних виховних заходів щодо запобігання різним видам фізичного насильства;
- проведення Тижнів безпеки життєдіяльності, тижнів безпеки дорожнього руху, місячника цивільного захисту.

Для створення належних- безпечних умов офіцер-вихователю також проводить:

- щоденне опитування ліцеїстів щодо наявності скарг на здоров'я;
- щоденний візуальний огляд ліцеїстів на наявність симптомів захворювань ;

- своєчасне скерування ліцеїстів на огляд до медичного пункту ліцею;
- у випадку потреби в невідкладній медичній допомозі (негайно);
- у випадку амбулаторного лікування (у визначений час розпорядком дня).

Дії офіцера-вихователя у випадку виявлення захворювання :

- доповідь командирі роти;
- комунікація з батьками ліцеїста та лікарем ліцею щодо організації лікування;
- супровід ліцеїста на період лікування до повного одужання.

З метою недопущення та профілактики травматизму **офіцер-вихователь проводить інструктажі:**

- ✓ інструктаж з питань безпеки життєдіяльності: вступний інструктаж (на початку навчального року, під час зарахування до навчального закладу);
- ✓ первинний інструктаж (на початку навчального року перед початком занять у взводі (2 і вище року навчання));
- ✓ перед початком канікул, перед виконанням кожного завдання, пов'язаного з використанням різних матеріалів, інструментів, приладів, на початку уроку, заняття);
- ✓ позаплановий інструктаж (у випадку порушення вимог нормативно правових актів, що може призвести чи призвело до травм аварій, пожеж тощо, при зміні умов виконання навчальних завдань, у разі нещасного випадку за межами навчального закладу (зокрема, під час канікул));
- ✓ цільовий інструктаж (під час організації позакласних заходів (турніри, екскурсії, туристичні походи, спортивні змагання, тощо), під час проведення громадських, позакласних робіт (прибирання території, приміщень, тощо)).

Після проведення інструктажу заповнюється відповідна документація.

У створенні безпечного середовища немалу роль відіграє пропагування засад здорового способу життя, та формування гігієнічних навичок.

В умовах сьогодення також необхідно звернути увагу на поведінку та дії ліцеїстів під час епідемій хвороб (згідно з окремими рекомендаціями), дій під час воєнного стану (дії під час повітряної тривоги та мінно-вибухової небезпеки) згідно з окремими інструкціями.

Особливу увагу офіцер-вихователь (вихователь) звертає на забезпечення інформаційної безпеки ліцеїстів. Для цього:

- здійснює роз'яснювальну роботу (тематичні бесіди, Тиждень безпечного інтернету);
- проводить заходи щодо запобігання кібернасильству (кіберзалякуванню) недопущення розповсюдження брехні та неправдивих чуток у соціальних мережах;
- роз'яснювальна робота офіцером-вихователем проводиться також з батьками (опікунами) ліцеїстів про забезпечення інформаційної безпеки.

Робота над створенням безпечного освітнього середовища не повинна припинятися після досягнення певного результату. Це є безперервний процес реагування на нові виклики життя ,пошук нових можливостей, ресурсів, генерування нових ідей і правил.

Необхідно також, щоб всі учасники цього процесу (педагоги, батьки, ліцеїсти) усвідомлювали спільну відповідальність, набували вмінь, мали бажання та добру волю до такої співпраці.

РОБОТА ОФІЦЕРА-ВИХОВАТЕЛЯ (ВИХОВАТЕЛЯ) ІЗ ПРОФІЛАКТИКИ ШКІДЛИВИХ ЗВИЧОК

Кризові явища в сучасному українському суспільстві призводять до виникнення різноманітних соціальних проблем, серед яких особливе занепокоєння викликає зростання і серед молодого покоління негативних шкідливих звичок. Насамперед це явище обумовлено такими причинами: сімейні чвари, намагання дистанціюватися від реальності, тиск тютюнової та алкогольної реклами, розширення спектру наркотичних засобів та мереж їх розповсюдження, відсутність критичного ставлення до вживання шкідливих речовин тощо.

Виходячи з цього, питання профілактики шкідливих звичок є актуальне та обов'язкове до виконання для командира навчального взводу-офіцера вихователя (вихователя).

Звички – це закономірність дій, які повторюють протягом довгого часу. **Шкідливі звички** – це дії, які несуть у собі потенційну загрозу для здоров'я, психологічного стану, навколишнього середовища.

Найпоширенішими шкідливими звичками є:

- паління;
- вживання алкоголю;
- наркоманія;
- любов до шкідливої їжі;
- ігроманія;
- лихослів'я.

За останній період звички негативного спрямування доповнились новими, які виникли в результаті прогресу сучасного суспільства, так звані проблеми сучасності:

- постійне використання смартфонів, від яких деякі діти не відходять, що призводить до падіння успішності. Через залежність від гаджетів підліток позбавляє себе багатьох можливостей;
- залежність від батьків, коли підліток не здатний приймати самостійні рішення. Статистика показує, що такі діти більше схильні до вживання алкоголю, наркотиків і паління;
- ігрова і телевізійна залежність. Іноді для дитини віртуальний світ більш привабливий і цікавий, що негативно відбивається на його соціальному житті.

До основних причин поширення цих шкідливих звичок належать:

1. Відсутність організованого проведення вільного часу.
2. Прагнення до самовираження (утвердити своє власне «Я», виділити себе із загальної маси чи показати власну індивідуальність).
3. Психологічні проблеми (непорозуміння з батьками, неблагополучні домашні та сімейні обставини, проблеми в школі, стосунки з дівчиною чи хлопцем та ін.), позбутися яких, вважає молодь, можна за допомогою алкоголю, тютюну, наркотиків.
4. Тютюнопаління, прийом алкоголю чи наркотичних речовин як стимуляторів на дискотеках, для відчуття вибуху емоцій, входження в певний стан і переживання таких відчуттів, яких важко досягти в інший спосіб.
5. Агітація з боку знайомих чи друзів, які палять, вживають алкоголь або ж мають досвід вживання наркотиків.
6. Реклама й пропаганда в засобах масової інформації.
7. Недостатня поінформованість щодо наслідків вживання наркотичних речовин.

Напрямки роботи офіцера-вихователя (вихователя), щодо профілактики шкідливих звичок:

- особистий приклад;
- проведення навчальних та просвітницьких бесід;
- формування здорового клімату в колективі;
- створення активної життєвої позиції;
- коригування норм поведінки;
- активне дозвілля і здоровий спосіб життя.

Найпростішим і ефективним способом є правильна подача інформації про шкідливість і наслідки шкідливих звичок. Негативне ставлення до шкідливих звичок вчителі, офіцери – вихователі, вихователі повинні передавати ліцеїстам наступними формами:

1. Бесіда.
2. Давати ліцеїстам самим робити вибір, нагадуючи про наслідки.
3. Фільми про наслідки шкідливих звичок, з наступним обговоренням.

4. Відео та наочні посібники.
5. Заняття з фахівцями медицини.
6. Групові дискусії «Що я можу вдіяти».
7. Написання проєктних робіт «Листи моєму однолітку, який вживає...».

Вправа «Конверт SOS».

Ця вправа спрямована на залучення батьків до вирішення проблем, які не можливо вирішити лише з офіцером-вихователем (вихователем), класним керівником. Учні формують свої питання, прохання, проблеми на окремих листах, які складаються в конверт. Ці проблеми виносяться на розгляд батьків, з метою надання допомоги, знаходження правильних рішень. Це допоможе не лише дітям знайти вихід із важкої для них ситуації, але й батьки краще зрозуміють проблеми, які з'являються у ліцеїстів.

Як стримуючий та виховний фактор, окремо слід нагадати ліцеїстам деякі положення Статуту ліцею, **що стосуються заборон ліцеїстам, зокрема:**

Пункт 6.23. Ліцеїстам забороняється:

- вживати, приносити на територію ліцею чи зберігати алкогольні напої, тютюнові вироби, запалюючі засоби, наркотичні та психотропні речовини;
- висловлюватись нецензурно.

Нагадати про те, яка буде відповідальність внаслідок цих дій згідно з Правилами внутрішнього порядку та поведінки ліцеїстів:

1.10. Ліцеїсти несуть також моральну відповідальність перед своїми товаришами, колективом ліцею та Українським народом за невиконання чи порушення Урочистої клятви ліцеїста, норм загальнолюдської моралі та ключових цінностей ліцею. Механізмом притягнення до моральної відповідальності є розгляд та принципова оцінка вчинків ліцеїстів у індивідуальному спілкуванні, у найближчому колі товаришів, а також на загальних зборах навчального взводу, навчальної роти, раді сержантів чи інших зібраннях.

6.7. До ліцеїстів можуть застосовуватись такі стягнення:

- зауваження;
- догана;
- сувора догана;
- позбавлення нагрудного значка «Перший серед рівних» або паракордового браслета «Крутянин».
- позбавлення навчального звання «старший ліцеїст», «молодший віце-сержант», «віце-сержант», «старший віце-сержант», «головний віце-сержант»;
- усунення від виконання обов'язків молодшого командира.

А також головне стягнення – виключення (відрахування).

Індивідуально-виховну профілактику з ліцеїстами, які залежні від шкідливої звички слід проводити за таким алгоритмом:

1. Розслідувати причини її виникнення.
2. Проведення бесід та анкетувань з психологом ліцею.
3. Якщо звичка суперечить нормам ліцею, довести до ліцеїста правила внутрішнього порядку та поведінки ліцеїста.
4. Якщо звичка суперечить Статуту ліцею, довести відповідальність за порушення.
5. Застосувати заходи педагогічного впливу.

Одним із способів боротьби є **залучення групи ліцеїстів**, які вже позбулися такої звички. Юнак починає відчувати відповідальність не тільки перед вихователем, але й перед своїми товаришами.

Успіх у боротьбі зі шкідливими звичками значною мірою залежить від правильного виховання підростаючого покоління. Ліцеїстам слід доступно роз'яснювати суть проблеми. І виховувати негативне ставлення до паління, вживання спиртних напоїв та наркотики

Не менш важливим етапом у боротьбі зі шкідливими звичками є виховна робота з ліцеїстами, створенню безпечних умов для життя й здорового розвитку ліцеїста, формування навичок здорового способу життя. Саме перед ліцеєм постає нагальна потреба допомогти молодим людям уникати вживання тютюну, алкоголю та інших психоактивних речовин та відчувати переваги здорового способу життя.

Завданнями цільової програми профілактики є:

- ознайомити ліцеїстів з небезпечними наслідками тютюнокуріння, алкоголізму, наркоманії, токсикоманії (адміністрація та медичні працівники);

- переконати ліцеїстів, що того, хто обирає здоровий спосіб життя, суспільство поважає більше курців, тих, хто вживає алкоголь чи наркотичні речовини;
- довести, що тютюнокуріння, вживання алкоголю чи наркотиків не сприяють досягненню дорослості;
- навчити підлітків опиратися тиску оточення щодо шкідливих звичок;
- навчити самостійно приймати раціональне рішення щодо вживання тютюну, алкоголю, наркотичних речовин та робити вільний вибір, будучи повністю поінформованим.

При проведенні профілактичної роботи недопустимі:

- використання тактики залякування (підлітки абстрагуються від тих страхів, про які ми їм розповідаємо і вважають, що вони їх не стосуються);
- перекручування і перебільшення негативних наслідків уживання тютюну, алкоголю, наркотичних речовин;
- надання недостовірної інформації, оскільки підлітки сьогодні досить добре поінформовані.

Необхідно робити акцент на пропаганді здорового способу життя, на формуванні життєвих навичок, обов'язкових для того, щоб протистояти бажанню спробувати алкоголь, тютюн, наркотики в момент стресу, ізоляції чи життєвих невдач.

Таким чином, найголовніше в боротьбі зі шкідливими звичками – це їхня профілактика. Стан здоров'я дітей є однією з пріоритетних проблем суспільства, зокрема сім'ї та школи. Робота щодо профілактики шкідливих звичок – це один із головних напрямків роботи офіцера-вихователя (вихователя). Адже головна цінність суспільства – життя і здоров'я людини.

ВИКОНАННЯ ЕЛЕМЕНТІВ ПОВСЯКДЕННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

РОБОТА ОФІЦЕРА-ВИХОВАТЕЛЯ ІЗ ПІДТРИМАННЯ ВНУТРІШНЬОГО ПОРЯДКУ В ПІДРОЗДІЛІ

Внутрішній порядок – це суворе дотримання правил розміщення, повсякденної діяльності, побуту ліцеїстів та стажування їх у виконанні обов’язків осіб добового наряду.

Внутрішній порядок у підрозділах ліцеїстів досягається:

- глибоким розумінням, свідомим і неухильним виконанням обов’язків ліцеїста, визначених Статутом ліцею і Правилами внутрішнього порядку та поведінки ліцеїстів;
- зразковим стажуванням у виконанні обов’язків осіб добового наряду;
- неухильним виконанням розпорядку дня;
- дотриманням правил експлуатації технічних та інших матеріальних засобів, створенням у взводі належних умов для навчання і проживання ліцеїстів, що відповідають вимогам законодавства України;
- цілеспрямованим вихованням і самовихованням ліцеїстів, поєднанням високої вимогливості офіцерів - вихователів з постійною турботою про підлеглих щодо дотримання їх прав, задоволення потреб і зміцнення здоров’я;
- дотриманням правил пожежної безпеки і безпеки життєдіяльності, санітарного регламенту і вимог протиепідемічних заходів;
- забезпеченням підрозділів ліцеїстів необхідним інвентарем та засобами для підтримання порядку і чистоти на закріпленій території і в приміщеннях, навчанням ліцеїстів, основам самообслуговування, особистим прикладом у дотриманні внутрішнього порядку.

Робота вихователя щодо підтримання внутрішнього порядку в підрозділі розпочинається із вивчення вимог щодо внутрішнього порядку в ліцеї, які визначені у Правилах внутрішнього порядку та поведінки ліцеїстів (Розділ II. Внутрішній порядок (санітарний регламент і положення пансіон). *Витяги подаються в Додатку ____*. Також необхідно у своїй діяльності керуватись Методичними рекомендаціями щодо утримання приміщень та місць несення служби у Львівському ліцеї з посиленою військово-фізичною підготовкою імені Героїв Крут.

Під час навчання підлеглих щодо наведення та підтримання внутрішнього порядку вихователь повинен дотримуватися наступної послідовності: розказати вимоги, показати зразки, тренувати ліцеїстів у наведенні та дотриманні внутрішнього порядку.

Пропонується такий алгоритм роботи офіцера-вихователя.

1. Вивчити та уявити вимоги щодо внутрішнього порядку в ліцеї (Правила внутрішнього порядку та поведінки ліцеїстів (Розділ II. Внутрішній порядок (санітарний регламент і положення пансіон, Методичні рекомендації щодо утримання приміщень та місць несення служби у Львівському ліцеї з посиленою військово-фізичною підготовкою імені Героїв Крут.).

2. Підготувати як зразок:

- ліжко (заправка, бірки, рушники);
- тумбочку (внутрішній порядок та умови зберігання майна);
- стілець (заправка форми одягу і положення взуття);
- клас самостійної підготовки (бірки на столах, стільчиках, шафах для книжок, порядок та місце зберігання одягу).

3. Провести заняття щодо утримання ліжка, тумбочки і приміщення (опис, схеми, термометр, картини і інш.).

4. Провести заняття по наведенню порядку (порядок прибирань та графік прибиральників). Обов’язки прибиральника **Додаток ____**.

5. Щоденно контролювати наведення порядку в приміщеннях взводу і визначати краще приміщення.

МЕТОДИКА ПРОВЕДЕННЯ РАНКОВИХ ТА ВЕЧІРНИХ ЗАХОДІВ

1. Методика проведення підйому ліцеїстів та організація ранкової фізичної зарядки.

Специфіка ліцею передбачає стажування ліцеїстів на посадах осіб добового наряду, тому ранкові заходи у ліцеї командир навчального взводу – офіцер-виховател (виховател) розпочинає з підйому стажерів чергового роти і днювальних за 30 хвилин до загального підйому. Даний захід регламентований частиною 5 Статуту Внутрішньої служби Збройних Сил України та розпорядком дня ліцею.

За 10 хвилин до загального підйому черговий роти проводить підйом заступників командирів взводів і головного сержанта роти, які шикуються у визначеному місці. Офіцер доводить до вказаної категорії, форму одягу на фізичну зарядку, за яким номером варіанту проводиться фізична зарядка і місце шиккування ліцеїстів. Слід зауважити, що невід'ємною частиною проведення ранкової фізичної зарядки є біг. Оптимальним часом для нього ранок, коли повітря ще свіже, чисте, не забруднене великою кількістю викидів шкідливих газів, міським брудом і пилом.

У встановлений час (за командою «ПІДЙОМ») здійснює підйом роти ліцеїстів. У взводах керують заступники командирів взводів, загальне керівництво здійснює головний сержант роти. Важливим елементом підйому ліцеїстів з ліжок, є відкидання простирадл та ковдри до ніг. Даний елемент дає змогу якісно провітрити білизну після сну. Ліцеїсти після заходу в туалет виходять шикуватись для проведення ранкової фізичної зарядки. У приміщеннях залишаються прибиральники спальних приміщень, призначені вчора, які під керівництвом чергового роти приступають до виконання своїх обов'язків.

Прибиральники закріпленої території отримують інвентар і самостійно слідують на територію виконувати поставлені завдання заступником командира взводу вчора для прибирання поверхневого сміття. Як правило, прибиральники призначаються з числа ліцеїстів звільнених лікарем ліцею від фізичних навантажень.

Командир навчального взводу-офіцер-виховател (виховател) несе персональну відповідальність за правильність, чіткість виконання та проведення ранкового заходу з дотриманням вимог, щодо недопущення травматизму. Разом з тим слідкує, виправляє та надає рекомендації сержантському складу щодо правильності виконання вправ. Слід зазначити, що учні, які є слабшими та потребують додаткових фізичних навантажень, займаються під наглядом офіцера роти (головного сержанта роти). Ліцеїсти займаються одним з трьох варіантів ранкової фізичної зарядки не заважаючи один одному та зберігаючи послідовність. Зарядка проводиться повзводно, під керівництвом заступників командирів взводів, протягом 30 хвилин (за рішенням начальника ліцею термін проведення зарядки в теплу пору року може бути продовжено). При несприятливих погодних умовах (дощ, сильний мороз, сильний вітер) ранкова фізична зарядка, за рішенням чергового ліцею не проводиться. Натомість проводиться самостійна підготовка по класах.

Ранковий туалет проводиться протягом 25 хвилин після закінчення ранкової фізичної зарядки. У цей час ліцеїсти вмиваються, заправляють постіль, наводять порядок (за собою) в спальних приміщеннях та класах самостійної підготовки та готуються до ранкового огляду.

2. Методика проведення ранкового огляду.

У всіх військових установах, так і в ліцеї проводиться розподіл часу.

Розподіл часу в ліцеї протягом доби здійснюється розпорядком дня, який регламентує виконання основних навчальних заходів, повсякденну діяльність та побут ліцеїстів.

Невід'ємною частиною розпорядку дня є ранковий огляд, який закладає ліцеїсту протягом доби основи правильного, дбайливого носіння форми одягу та відповідальності за підготовку до уроків.

Під час проведення ранкового огляду, командир навчального взводу – офіцер-виховател (виховател) у своїй діяльності керується ст. 204-209, розділу 5 Статуту Внутрішньої служби Збройних Сил України, ст.ст. 3.6-3.7, розділу 3 Правил внутрішнього порядку та поведінки ліцеїстів та розпорядком дня.

Командир навчального взводу – офіцер-виховател (виховател) особисто контролює, як черговий роти подає команду «Рота, для ранкового огляду – СТАВАЙ», заступники командирів взводів та командири відділень шикують свої взводи у визначеному місці повзводно (разом з тим командир взводу визначає місце шиккування в залежності від пори року та погодних умов). Черговий роти доповідає головному сержантові роти або особі, яка його заміщує, про готовність роти до огляду. За командою головного сержанта роти заступники командирів взводів і командири відділень проводять ранковий огляд.

Офіцер вибірково проводить огляд ліцеїстів у кожному взводі, вказує на недоліки та вказує сержантському складу, на що слід звернути більш, детальну увагу, а саме: наявність особового складу, загальний зовнішній вигляд (форма поправлена, підігнана під розмір учня), коротка охайна зачіска, правильність заправки та закріплення зачіпок на ногавицях, (шкарпетки чорного або темно-зеленого кольору), наявність та правильність розташування розпізнавальних знаків, справність обмундирування, наявність зошитів та підручників, додержання правил особистої гігієни (хустинка, антисептик), а також

проводить опитування щодо скарги на стан здоров'я. Офіцер зобов'язаний нагадати про правильність носіння форми одягу та недопущень порушень носіння, разом з тим прищеплюючи навички ліцеїсту до порядку.

Під час ранкового огляду офіцер-вихователь слідкує за правильністю проведення даного заходу сержантським складом та формою доповіді головному сержанту роти.

Якщо на ранковому огляді присутній командир навчальної роти, головний сержант роти доповідає командирі роти про результати огляду.

Після ранкового огляду ліцеїсти повзводно слідуєть в їдальню, займають визначені місця і приступають до прийому їжі. Після цього самостійно йдуть на заняття.

3. Методика проведення вечірньої перевірки.

Вечірня перевірка у ліцеї – це невід'ємна частина розпорядку дня, яка надає можливість забезпечити максимальний контроль наявності ліцеїстів та визначити підготовленість до відпочинку. Цей захід регламентований частиною 5 Статуту Внутрішньої служби Збройних Сил України, ст. 3.8 розділу 3 Правил внутрішнього порядку та поведінки ліцеїстів та розпорядком дня ліцею.

Після вечері в ліцеїстів розпочинається час для особистих потреб, коли вони: телефонують батькам та рідним, закінчують виконувати навчальні завдання, перуть особисті речі, займаються особистими справами.

Чіткий контроль офіцером щодо проведення цього заходу та всіх його елементів забезпечує розуміння ліцеїстами важливості відпочинку та підготовки до наступного дня.

Таким, чином, у присутності командира взводу – офіцера-вихователя (вихователя) за командою чергового роти «Рота, на вечірню перевірку – СТАВАЙ ПО ВЗВОДАХ!», заступники командирів взводів та командири відділень шикують свої взводи (підрозділи) для перевірки особового складу у спальних приміщеннях. Ліцеїсти під час проведення вечірньої перевірки шикуються у визначеному місці. Форма одягу на шиккування встановлюється черговим ліцею.

Заступники командирів взводів (або особа, яка його заміщає), віддавши команду «СТРУНКО», розпочинає вечірню повірку, на початку якої називає ім'я та прізвища ліцеїстів.

Після проведення перевірки особового складу, заступники командирів взводів, доповідають головному сержанту роти про наявність особового складу та подають команду «ВІЛЬНО». Під час проведення вечірньої перевірки офіцер (вибірково):

- доводить ліцеїстам графік стажування у виконанні обов'язків добового наряду на наступний день;
- доводить графік прибирання приміщень під час проведення ранкової фізичної зарядки;
- встановлює час для вечірнього туалету відповідно до розпорядку дня.

У встановлений розпорядком дня час командир навчального взводу – офіцер-вихователь (вихователь) контролює правильність та вчасність виконання команд про підготовку до відбою, проведення самого відбою, вимикання чергового освітлення стажерами у добовому наряді та вмикання чергового освітлення та відчиняє запасний вхід у пансіон

Після проведення відбою протягом 10 хв. перевіряються правильність та охайність заправки обмундирування тишини та порядок у спальних приміщеннях.

Таким чином: підйом, ранкова фізична зарядка, ранковий огляд, вечірня перевірка, як елемент розпорядку дня має велике значення для прищеплення ліцеїстам дисципліни і організованості, формування таких особистісних якостей, як зібраність і пунктуальність.

МЕТОДИКА РОБОТИ ОФІЦЕРА-ВИХОВАТЕЛЯ ІЗ КОНТРОЛЮ ПРИЙОМУ ЇЖІ ЛІЦЕЇСТАМИ

Відповідно до розпорядку дня, в ліцеї визначено час та порядок прийому їжі ліцеїстами. В закладі відпрацьована система роботи посадових осіб щодо організації та контролю прийому їжі вихованцями. Контроль за виконанням розпорядку дня, прийомом їжі ліцеїстами, дотримання ними встановлених правил покладається саме на офіцерів-вихователів (вихователів).

Алгоритм роботи офіцера-вихователя (вихователя) із контролю прийому їжі ліцеїстами:

- у визначений розпорядком дня час, за 5-10 хвилин до прийому їжі пошукувати навчальну роту (навчальний взвод) для перевірки наявності особового складу;
- прийняти доповідь від заступників командирів взводів про наявність особового складу;
- перевірити, чи всі ліцеїсти дотрималися гігієни рук перед прийомом їжі;
- прийняти доповідь від стажера – чергового навчальної роти про накриття їжі на столи та дозвіл чергового ліцею на прийом їжі. З'ясувати чи є зауваження під час накриття їжі;
- нагадати ліцеїстам про дисципліну пересування і розсадку на визначені місця в їдальні;
- заходити в їдальню на чолі підрозділу та проконтролювати, щоб всім вистачило місць та порцій;
- контролювати правила культури поведінки в ліцеїстів їдальні (див. нижче);
- контролювати правила поведінки ліцеїстів за столом;
- контролювати дотримання культури прийому їжі;
- контролювати прибирання посуду з столів після прийому їжі;
- контролювати, щоб з їдальні не виносили їжу;
- контролювати, щоб з їдальні не виходили в той час, коли заходить інший навчальний підрозділ.

З метою чіткого виконання вимог щодо порядку прийому їжі офіцер-вихователь повинен:

- довести до ліцеїстів порядок організації прийому їжі та правила поведінки під час прийому їжі;
- провести показові заняття щодо порядку прийому їжі, розміщення в приміщенні їдальні, правила користування столовими приборами, поведінки в їдальні та інші;
- провести методичне заняття з командирами відділень та заступниками командирів взводів із порядку виконання вимог та систем контролю під час пересування в їдальню, під час прийомів їжі, а також про виконання обов'язків командира взводу за його відсутності;
- довести порядок роботи стажера днювального, який залучається до надання допомоги у накриванні їжі на столи;
- систематичний контроль за дотриманням виконання вимог особового складу під час прийому їжі.

ПРАВИЛА ПОВЕДІНКИ В ЇДАЛЬНІ

1. Входить в їдальню у складі підрозділу під керівництвом головного віце-сержанта роти (заступника командира взводу) у визначений розпорядком дня час з дозволу чергового ліцею.
2. Під час обіду в їдальні належить дотримуватися хороших манер і поводитися пристойно.
3. Не біжіть і не поспішайте зайняти місце за столом першими, не розштовхуйте інших ліцеїстів.
4. Пересуваючись по їдальні, дивіться під ноги, щоб не послизнутися і не впасти.
5. Перед тим як сісти за стіл, не забувайте ретельно вимити руки.
6. Будьте обережні, користуючись виделкою, щоб не поранити себе або оточуючих.
7. Намагайтеся не пролити на себе або сусідів гарячий суп або чай.
8. Сидіть за столом прямо, не кладіть ногу на ногу, не штовхайте сусідів і не кладіть лікті на стіл.
9. Під час прийому їжі дотримуйтеся тиші: не розмовляйте голосно, не чавкайте, не дуйте на гарячі страви, не стукайте виделками та ложками по тарілках і чашках.
10. Слід пам'ятати, що їдальня – це місце для прийому їжі, а не для розмов: розмовляти і сміятися, коли в роті їжа, небезпечно для життя!
11. Правильно користуйтеся столовими приладами: не забувайте, які страви їдять ложкою, а які – виделкою з ножом.
12. Якщо ви забруднилися, скористайтесь серветкою або носовою хусткою.
13. Дотримуйтеся чистоти: коли що-небудь впало на підлогу, слід підняти і викинути в корзину для сміття.
14. З повагою ставтеся до хліба то до всіх інших продуктів харчування.
15. Дозволяється вживати їжу і напої, придбані чи отримані тільки в їдальні.
16. Не критикуйте ті страви, які працівники їдальні приготували для вас; не привертайте увагу, якщо вам щось здається несмачним. Свої зауваження зможете подати за встановленим порядком.

17. Не забувайте після їжі прибрати за собою посуд.
18. Будьте ввічливими: побажайте «смачного» вашим колегам, подякуйте працівникам їдальні.
19. Дбайливо ставтеся до майна їдальні.
20. Забороняється приходити в їдальню у верхньому одязі та їсти у головних уборах.
21. Забороняється виносити їжу з їдальні.

ПОРЯДОК РОБОТИ ОФІЦЕРА-ВИХОВАТЕЛЯ ІЗ ОРГАНІЗАЦІЇ ВИХІДНИХ (СВЯТКОВИХ) ДНІВ, ЗВІЛЬНЕННЯ ЛІЦЕЇСТІВ ЗА МЕЖІ ЗАКЛАДУ

Інтенсивність освітнього процесу в ліцеї, цілодобове перебування на території навчального закладу, посилений режим розпорядку дня, особливості підвищеного фізичного навантаження ліцеїстів відбивається на фізичному та психологічному здоров'ї кожного з них. Тому важливе значення має організація їхнього відпочинку, зміна режиму діяльності, надання можливостей для планування своїх власних потреб.

Продумана організація та проведення заходів передвихідних та вихідних днів дає можливість реалізувати ці потреби.

Вимоги щодо створення умов для повноцінного розвитку особистості ліцеїста, врахування потреб, інтересів і запитів *регламентуються* Конституцією України, законом України «Про повну загальну середню освіту», Статутом ліцею, Правилами внутрішнього порядку та поведінки ліцеїстів.

Завданням організації дозвілля ліцеїстів є в першу чергу, задоволення культурних потреб і інтересів особового складу, створення умов для найбільш повної їх реалізації, спортивний розвиток та відпочинок ліцеїстів. Інакше, ці цікаві заходи, будуть сприйматися як ще один фактор примусу, і замість того, щоб знімати нервові напруження, будуть тільки поглиблювати його, породжуючи невдоволення.

Система організації вихідних та святкових днів в ліцеї.

До четверга командири навчальних взводів – офіцери-вихователі (вихователі) подають свої пропозиції командирам навчальних рот щодо заходів, які доцільно провести у взводі на період вихідних днів, інформацію щодо ліцеїстів, які плануються у звільнення, по ліцеїстах які отримали оцінки початкового рівня з предметів навчання та фізичної підготовки і відвідають додаткові заняття, з яких предметів, система контролю.

В четвер, заступник начальника ліцею з виховної роботи обговорює заходи з організації вихідних днів з командирами навчальних рот – старшими офіцерами-вихователями, з урахуванням запланованих заходів у масштабах ліцею, пропозицій щодо заходів які плануються в ротах та взводах, побажань особового складу, отриманих ними психолого-фізичних навантажень, уточнення кількості ліцеїстів, які будуть перебувати у звільненні за місцем проживання.

Підготовлений таким чином узагальнений план вихідного дня у **п'ятницю** подається на затвердження начальнику ліцею.

Командири навчальних рот – старші офіцери-вихователі, з урахуванням загального плану ліцею, відпрацьовують план свого підрозділу та подають в **п'ятницю** на затвердження начальнику ліцею свій план вихідного дня з конкретизацією заходів, які будуть проводитись в масштабі роти та взводах.

Форма плану може бути різною, але вона обов'язково повинна включати найменування проведених заходів, місце і час їх проведення, сили і засоби, відповідальних організаторів (примірний зразок плану вихідного дня – додається).

Після затвердження командирами навчальних рот оголошують план вихідного дня офіцерам-вихователям (вихователям), його вивішують у роті на видному місці.

Офіцер-виховatelj (виховatelj) після ознайомлення з планом **планує забезпечення проведення запланованих заходів** у взводі, що включає:

- в якій формі будуть проводитись заходи у взводі;
- визначення місця та часу проведення;
- хто відповідальний за проведення конкретного заходу;

Не завжди у неділю офіцер-виховatelj перебуває в ліцеї. Тому важливо узгодити питання хто буде проводити (організовувати), контролювати той чи інший захід: призначений сержант, об'єднана група з іншим взводом, де є виховatelj, чи інша особа.

- скільки особового складу взводу буде залучатись до запланованих заходів;
- скільки і хто конкретно залучається до додаткових занять, місце їх проведення, організація їх проведення та забезпечення;
- матеріальні ресурси, які будуть використовуватись (м'ячі, комп'ютери, пейнтбольне спорядження тощо);
- інструктаж відповідальних виконавців. Доведення до них методики проведення, заходів безпеки, порядку контролю за ліцеїстами.

В передвихідний та вихідний день офіцер-виховatelj, або призначена особа **організовує проведення заходів** передвихідного та вихідного днів.

У суботній день виховatelj:

- о 16.00 перевіряє та інструктує особовий склад, який вибуває у звільнення за місцем проживання, доводить до ліцеїстів, які отримали оцінки початкового рівня з предметів навчання і які (коли і в який час) повинні прибути в ліцей на додаткові заняття;
- до всього особового складу доводить план проведення вихідного дня, відповідальних за проведення;
- інструктує відповідальних виконавців (старших на додаткових заняттях, старших під час проведення спортивних масових заходів, старших під час колективного звільнення в місто тощо) щодо порядку проведення заходу, вимог дотримання заходів безпеки, порядку контролю за особовим складом;
- для особового складу, який залишається в ліцеї, як правило, плануються ігрові види спорту (волейбол, футбол, баскетбол), заняття на тренажерних майданчиках, інтелектуальні настільні ігри (шахмати, шашки, кросворди тощо), перегляд телевізійних передач, фільмів, читання книг.

В неділю, крім заходів, які сплановані в масштабі ліцею вихователем планується:

- надання можливості ліцеїстам взяти участь в недільній Божественній Літургії в капличці ліцею;
- додаткові заняття для ліцеїстів, які за підсумками тижня отримали бали початкового рівня з предметів навчання; час і місце проведення визначає вихователю;
- спортивно-масові заходи: ігрові види спорту, вправи на швидкість, витривалість;
- колективне та індивідуальне звільнення особового складу в місто. Список, місце проведення організованого звільнення, відповідальні особи погоджуються з командиром навчальних рот напередодні вихідного дня;
- культурологічні заходи: зустрічі з випускниками, цікавими людьми, тематичні ранки, вікторини, бесіди, диспути, обговорення фільмів, книг, художні читання;

У післяобідній час доцільно передбачати перегляд фільмів, інтелектуальні настільні ігри (шахи, шашки, кросворди тощо), надання можливості самостійної підготовки до наступного дня, підготовки одягу, відпочинку особового складу.

Важливо для вихователя підбити підсумки проведення вихідного дня (окремо з призначеними відповідальними та з всім особовим складом.) При цьому доцільно проаналізувати якість проведених заходів, роль організаторів, основні зауваження та недоліки які мали місце, зробити висновки для подальшої організації подібних заходів у вихідні дні.

Таким чином, продумана, цілеспрямована організація вихідних днів для ліцеїстів – важливий компонент створення для них позитивної психоемоційної мотивації, створення умов для зняття психофізичного навантаження після напруженого тижневого навчального процесу, задоволення духовних, творчих та культурно-мистецьких потреб ліцеїстів.

Ефективність запланованих заходів в значній мірі залежить від ставлення вихователя до врахування потреб підлеглих, планування, підготовки та проведення заходів вихідного дня.

ІСТОРІЯ БОЮ ПІД КРУТАМИ

Ліцей з 1992 року носить почесне ім'я Героїв Крут, а наші вихованці – є спадкоємцями традиції участі молоді у захисті своєї держави. Тому кожен із педагогів, які працюють із ліцеїстами, повинен знати в загальних рисах обставини подвигу крутян.

Бій під Крутами – епізод радянсько-української війни 1917-1921 років.

Після Жовтневого перевороту у Росії більшовики на чолі з Володимиром Леніним поставили собі за мету захопити Україну, без якої не уявляли існування більшовицької Росії, як нової імперії. Крім того, лідери більшовиків розглядали Україну як колонію, яка могла забезпечувати метрополію хлібом, цукром, вугіллям тощо.

Більшовики спробували захопити владу в Україні. Спочатку намагалися використати спосіб переобрання, але програли вибори. Після цього пішли шляхом збройних заколотів. Проте, всі їхні спроби також закінчилися програшами. З грудня того ж року біля північно-східних кордонів Української Народної Республіки стали концентруватися червоні війська, які почали поступовий наступ із кількох напрямків.

Російсько-українська війна мала всі ознаки «гібридної війни». Петроградський Раднарком офіційно заперечував участь РСФРР у війні, ведучи її від імені харківського Народного секретаріату. На території Росії відбувалося формування збройних загонів (перші ешелони прибули до Харкова за тиждень до проголошення ультиматуму), із-за «поребрика» постачалася зброя і військове спорядження. Військові дії проти УНР супроводжувалися потужною «інформаційною війною», метою якої було посіяти зневіру і розчарування в українців, знищити їхню здатність до спротиву. Крім того, російська пропаганда намагалася витворити в українському суспільстві образ «не своєї, чужої війни». Мовляв пересічних громадян це не стосується, нема війни між «братніми» російським та українським народами, а відбувається протистояння за владу між харківським Народним секретаріатом та «буржуазною» київською Центральною Радою. І цей аргумент часто спрацював: численні підрозділи ще старої російської армії, які формально «українізувалися», були названі іменами видатних українських діячів та гетьманів під впливом російської пропаганди заявляли про свій «нейтралітет» або навіть переходили на бік росіян.

Тодішній український уряд не приділив належної уваги розбудові власних збройних сил та через недосвідченість допускав багато помилок. Тому реально до бою за УНР проти російських більшовиків стало всього близько 20 тисяч бійців. Але й ті були розкидані по всій країні. Усі інші військові формування були демобілізовані, заявили про нейтралітет, чи піддалися пропаганді або опинилися без забезпечення та перейшли на сторону більшовиків.

Наприкінці 1917 року Радянська Росія вже захопила і контролювала частину сучасної Харківщини, Луганщини і Донеччини. Також більшовицькі частини займали район Жмеринки на правобережжі, всередині Української Республіки. Загалом на початок війни російсько-більшовицькі сили виставлені проти УНР нараховували 110 000 багнетів. В умовах відсутності компетентного військового міністра більшовики з різних напрямків захоплювали місто за містом.

Більшовицькі війська вели наступ у напрямку Києва в основному через Полтаву. А залізнична лінія «Київ-Москва», де і є станція Крути, розглядалась більшовиками, як допоміжна. Там наступали невеликі загони більшовицьких матросів. Тому військове керівництво України ухвалило рішення, що основні українські військові сили мають піти також під Полтаву.

Тактика більшовиків полягала в просуванні лініями залізниць і встановленні контролю над великими промисловими й транспортними центрами. Ради розраховували на допомогу робітничих загонів пролетаріату в цих містах. Деякі частини УНР в Ніжині та Чернігові оголосили повний нейтралітет і вільно пропускали через свої пункти червоні частини.

У цей час у Києві розпочалося спрямоване проти Української Центральної Ради повстання на заводі «Арсенал», тому частина збройних сил УНР були перекинуті на придушення цього антиукраїнського виступу.

За таких обставин, на прикриття Києва з боку Чернігівської залізниці був направлений збірний загін київських українських добровольців. Українські сили під командуванням сотника Аверкія Гончаренка нараховували близько 1000 осіб та склалися з старшин та курсантів старших курсів 1-ої Київської військової школи ім. Б. Хмельницького, що мали бойовий досвід, набутий на фронтах Першої світової війни, 115-130 осіб першої сотні Студентського куреня та були озброєні 16 кулеметами та залізничною платформою з гарматою. До них приєдналися добровольці з Вільного козацтва («Курінь смерті»).

Їм протистояли від 3 до 6 тис. більшовицьких військ. Командування військами УНР прекрасно розуміло, що такими нечисленними силами не вдасться закрити пролом на Чернігівській залізниці. Їх завданням стало тільки затримати наступ.

29 січня ці українські частини прибули на станцію Крути (між Бахмачем і Ніжином), де вже наступного ранку, 30 січня, зустріли червоні війська. Із українських підрозділів найменш боєздатною була Студентська сотня: частина гімназистів і студентів не мали військового вишколу. Але вони були повні рішучості перепинити шлях на Київ.

Під час кількогодинного бою українські захисники завдали ворогові великих втрат – не менше 300 вбитих. Під вечір бій закінчився організованим відступом українських частин на потязі, руйнуючи за собою мости. При цьому, ймовірно, українські війська, відступаючи, забрали з собою тіла своїх товаришів та поранених (поховань в районі місця бою не виявлено). Втрати українців становили за різними даними від 80 до 100 загиблих.

Одна чота студентів і гімназистів в темряві збилася з напрямку відступу та потрапила у полон до більшовиків. Розлючені великими втратами «червоні» катували і стратили студентів. Гімназист Григорій Піпський перед розстрілом почав співати Гімн «Ще не вмерла України», інші студенти його підтримали. Тіла страчених були поховані місцевим священиком на кладовищі с. Печі. Пізніше їх було з почестями перепоховано на Аскольдовій могилі у Києві.

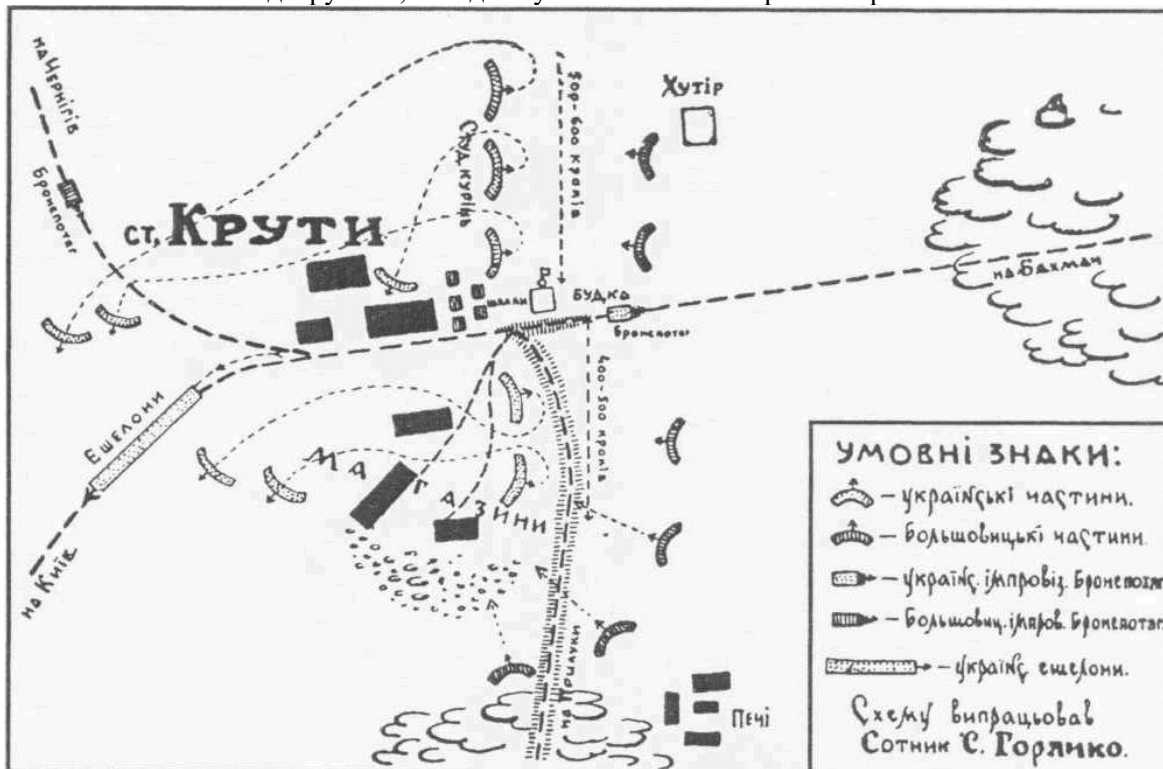
Завдяки бою під Крутами оборонці української державності стримали російські війська на чотири дні. Ця затримка ворога дала змогу українській делегації укласти Брест-Литовський мирний договір, який, фактично, визнав незалежність України на міжнародній арені.

Проте сам по собі бій під Крутами був одним із епізодів війни і не міг стримати весь наступ російсько-більшовицьких військ. Але наступні тижні і місяці перетворилися для учасників бою цілою низкою бойових сутичок з ворогом. Тому навіть сама дата бою була визначена на основі спогадів, написаних через багато років і виявилася помилковою. Тому довгі роки було прийнято вважати, що бій проходив 29 січня (насправді історики встановили, що 30.01.1918 року).

Трагічне сприйняття того бою почалося з березня 1918 року, коли тільки з'явилася перша інформація про події під Крутами. До того ж багато тодішніх політиків використовували і викривляли цю інформацію в своїх інтересах. Тому замість успішного та переможного виконання бойового завдання, бій під Крутами став сприйматися як трагедія і даремна загибель недосвідченої молоді.

Зараз ми вшановуємо героїзм та мужність воїнів-крутян, які перед лицем переважаючих сил ворога гідно виконали свій обов'язок і врятували Українську державу. У цьому їхній подвиг та їхній зразок для наслідування нам, нащадкам.

Схема бою під Крутами, складена учасником бою Сергієм Горячком.

ВИТЯГ ІЗ ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО ОСВІТУ» (ПОТОЧНА РЕДАКЦІЯ)**Стаття 5.** Державна політика у сфері освіти

1. Освіта є державним пріоритетом, що забезпечує інноваційний, соціально-економічний і культурний розвиток суспільства. Фінансування освіти є інвестицією в людський потенціал, сталий розвиток суспільства і держави.

Стаття 6. Засади державної політики у сфері освіти та принципи освітньої діяльності

1. Засадами державної політики у сфері освіти та принципами освітньої діяльності є:

- людиноцентризм;
 - верховенство права;
 - забезпечення якості освіти та якості освітньої діяльності;
 - забезпечення рівного доступу до освіти без дискримінації за будь-якими ознаками, у тому числі за ознакою інвалідності;
 - розвиток інклюзивного освітнього середовища, у тому числі у закладах освіти, найбільш доступних і наближених до місця проживання осіб з особливими освітніми потребами;
 - забезпечення універсального дизайну та розумного пристосування;
 - науковий характер освіти;
 - різноманітність освіти;
 - цілісність і наступність системи освіти;
 - прозорість і публічність прийняття та виконання управлінських рішень;
 - відповідальність і підзвітність органів управління освітою та закладів освіти, інших суб'єктів освітньої діяльності перед суспільством;
 - інституційне відокремлення функцій контролю (нагляду) та функцій забезпечення діяльності закладів освіти;
 - інтеграція з ринком праці;
 - нерозривний зв'язок із світовою та національною історією, культурою, національними традиціями;
 - свобода у виборі видів, форм і темпу здобуття освіти, освітньої програми, закладу освіти, інших суб'єктів освітньої діяльності;
 - академічна доброчесність;
 - академічна свобода;
 - фінансова, академічна, кадрова та організаційна автономія закладів освіти у межах, визначених законом;
 - гуманізм;
 - демократизм;
 - єдність навчання, виховання та розвитку;
 - виховання патріотизму, поваги до культурних цінностей Українського народу, його історико-культурного надбання і традицій;
 - формування усвідомленої потреби в дотриманні Конституції та законів України, нетерпимості до їх порушення;
 - формування поваги до прав і свобод людини, нетерпимості до приниження її честі та гідності, фізичного або психологічного насильства, а також до дискримінації за будь-якими ознаками;
 - формування громадянської культури та культури демократії;
 - формування культури здорового способу життя, екологічної культури і дбайливого ставлення до довкілля;
 - невтручання політичних партій в освітній процес;
 - невтручання релігійних організацій в освітній процес (крім випадків, визначених цим Законом);
 - різнобічність та збалансованість інформації щодо політичних, світоглядних та релігійних питань;
 - державно-громадське управління;
 - державно-громадське партнерство;
 - державно-приватне партнерство;
 - сприяння навчанню впродовж життя;
 - інтеграція у міжнародний освітній та науковий простір;
 - нетерпимість до проявів корупції та хабарництва;
 - доступність для кожного громадянина всіх форм і типів освітніх послуг, що надаються державою.
2. Освіта в Україні має будуватися за принципом рівних можливостей для всіх.

Стаття 7. Мова освіти

1. Мовою освітнього процесу в закладах освіти є державна мова.

УЧАСНИКИ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

Стаття 52. Категорії учасників освітнього процесу

1. Учасниками освітнього процесу є:

здобувачі освіти;

педагогічні, науково-педагогічні та наукові працівники;

батьки здобувачів освіти;

фізичні особи, які провадять освітню діяльність;

інші особи, передбачені спеціальними законами та залучені до освітнього процесу у порядку, що встановлюється закладом освіти.

Стаття 53. Права та обов'язки здобувачів освіти

1. Здобувачі освіти мають право на:

навчання впродовж життя та академічну мобільність;

індивідуальну освітню траєкторію, що реалізується, зокрема, через вільний вибір видів, форм і темпу здобуття освіти, закладів освіти і запропонованих ними освітніх програм, навчальних дисциплін та рівня їх складності, методів і засобів навчання;

якісні освітні послуги;

справедливе та об'єктивне оцінювання результатів навчання;

відзначення успіхів у своїй діяльності;

свободу творчої, спортивної, оздоровчої, культурної, просвітницької, наукової і науково-технічної діяльності тощо;

безпечні та нешкідливі умови навчання, утримання і праці;

повагу людської гідності;

захист під час освітнього процесу від приниження честі та гідності, будь-яких форм насильства та експлуатації, булінгу (цькування), дискримінації за будь-якою ознакою, пропаганди та агітації, що завдають шкоди здоров'ю здобувача освіти;

отримання соціальних та психолого-педагогічних послуг як особа, яка постраждала від булінгу (цькування), стала його свідком або вчинила булінг (цькування);

користування бібліотекою, навчальною, науковою, виробничою, культурною, спортивною, побутовою, оздоровчою інфраструктурою закладу освіти та послугами його структурних підрозділів у порядку, встановленому закладом освіти відповідно до спеціальних законів;

доступ до інформаційних ресурсів і комунікацій, що використовуються в освітньому процесі та науковій діяльності;

забезпечення стипендіями у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України;

трудова діяльність у позанавчальний час;

збереження місця навчання на період проходження строкової військової служби, військової служби за призовом під час мобілізації, на особливий період, військової служби за призовом осіб із числа резервістів в особливий період;

особисту або через своїх законних представників участь у громадському самоврядуванні та управлінні закладом освіти;

інші необхідні умови для здобуття освіти, у тому числі для осіб з особливими освітніми потребами та із соціально незахищених верств населення.

2. На час виробничого навчання і практики здобувачам освіти забезпечуються робочі місця, безпечні та нешкідливі умови праці відповідно до освітніх програм і угод між закладами освіти та підприємствами, установами, організаціями, що надають місця для проходження виробничого навчання і практики. Під час проходження виробничого навчання і практики забороняється використовувати працю здобувачів освіти для цілей, не передбачених освітньою програмою.

3. Здобувачі освіти зобов'язані:

виконувати вимоги освітньої програми (індивідуального навчального плану за його наявності), дотримуючись принципу академічної доброчесності, та досягти результатів навчання, передбачених стандартом освіти для відповідного рівня освіти;

поважати гідність, права, свободи та законні інтереси всіх учасників освітнього процесу, дотримуватися етичних норм;

відповідально та дбайливо ставитися до власного здоров'я, здоров'я оточуючих, довкілля;

дотримуватися установчих документів, правил внутрішнього розпорядку закладу освіти, а також умов договору про надання освітніх послуг (за його наявності);

повідомляти керівництво закладу освіти про факти булінгу (цькування) стосовно здобувачів освіти, педагогічних, науково-педагогічних, наукових працівників, інших осіб, які залучаються до освітнього процесу, свідком яких вони були особисто або про які отримали достовірну інформацію від інших осіб.

4. Здобувачі освіти мають також інші права та обов'язки, передбачені законодавством та установчими документами закладу освіти.

5. Залучення здобувачів освіти під час освітнього процесу до виконання робіт чи до участі у заходах, не пов'язаних з реалізацією освітньої програми, забороняється, крім випадків, передбачених рішенням Кабінету Міністрів України.

Стаття 54. Права та обов'язки педагогічних, науково-педагогічних і наукових працівників, інших осіб, які залучаються до освітнього процесу

1. Педагогічні, науково-педагогічні та наукові працівники мають право на:

академічну свободу, включаючи свободу викладання, свободу від втручання в педагогічну, науково-педагогічну та наукову діяльність, вільний вибір форм, методів і засобів навчання, що відповідають освітній програмі;

педагогічну ініціативу;

розроблення та впровадження авторських навчальних програм, проектів, освітніх методик і технологій, методів і засобів, насамперед методик компетентнісного навчання;

користування бібліотекою, навчальною, науковою, виробничою, культурною, спортивною, побутовою, оздоровчою інфраструктурою закладу освіти та послугами його структурних підрозділів у порядку, встановленому закладом освіти відповідно до спеціальних законів;

підвищення кваліфікації, перепідготовку;

вільний вибір освітніх програм, форм навчання, закладів освіти, установ і організацій, інших суб'єктів освітньої діяльності, що здійснюють підвищення кваліфікації та перепідготовку педагогічних працівників;

доступ до інформаційних ресурсів і комунікацій, що використовуються в освітньому процесі та науковій діяльності;

відзначення успіхів у своїй професійній діяльності;

справедливе та об'єктивне оцінювання своєї професійної діяльності;

захист професійної честі та гідності;

індивідуальну освітню (наукову, творчу, мистецьку та іншу) діяльність за межами закладу освіти;

творчу відпустку строком до одного року не більше одного разу на 10 років із зарахуванням до стажу роботи;

забезпечення житлом у першочерговому порядку, пільгові кредити для індивідуального і кооперативного будівництва;

забезпечення службовим житлом з усіма комунальними зручностями у порядку, передбаченому законодавством;

безпечні і нешкідливі умови праці;

подовжену оплачувану відпустку;

участь у громадському самоврядуванні закладу освіти;

участь у роботі колегіальних органів управління закладу освіти;

захист під час освітнього процесу від будь-яких форм насильства та експлуатації, у тому числі булінгу (цькування), дискримінації за будь-якою ознакою, від пропаганди та агітації, що завдають шкоди здоров'ю.

2. Педагогічні, науково-педагогічні та наукові працівники зобов'язані:

постійно підвищувати свій професійний і загальнокультурний рівні та педагогічну майстерність;

виконувати освітню програму для досягнення здобувачами освіти передбачених нею результатів навчання;

сприяти розвитку здібностей здобувачів освіти, формуванню навичок здорового способу життя, дбати про їхнє фізичне і психічне здоров'я;

дотримуватися академічної доброчесності та забезпечувати її дотримання здобувачами освіти в освітньому процесі та науковій діяльності;

дотримуватися педагогічної етики;

поважати гідність, права, свободи і законні інтереси всіх учасників освітнього процесу;

настановленням і особистим прикладом утверджувати повагу до суспільної моралі та суспільних цінностей, зокрема правди, справедливості, патріотизму, гуманізму, толерантності, працелюбства;

формувати у здобувачів освіти усвідомлення необхідності додержуватися Конституції та законів України, захищати суверенітет і територіальну цілісність України;

виховувати у здобувачів освіти повагу до державної мови та державних символів України, національних, історичних, культурних цінностей України, дбайливе ставлення до історико-культурного надбання України та навколишнього природного середовища;

формувати у здобувачів освіти прагнення до взаєморозуміння, миру, злагоди між усіма народами, етнічними, національними, релігійними групами;

захищати здобувачів освіти під час освітнього процесу від будь-яких форм фізичного та психологічного насильства, приниження честі та гідності, дискримінації за будь-якою ознакою, пропаганди та агітації, що завдають шкоди здоров'ю здобувача освіти, запобігати вживанню ними та іншими особами на території закладів освіти алкогольних напоїв, наркотичних засобів, іншим шкідливим звичкам;

додержуватися установчих документів та правил внутрішнього розпорядку закладу освіти, виконувати свої посадові обов'язки;

повідомляти керівництво закладу освіти про факти булінгу (цькування) стосовно здобувачів освіти, педагогічних, науково-педагогічних, наукових працівників, інших осіб, які залучаються до освітнього процесу, свідком якого вони були особисто або інформацію про які отримали від інших осіб, вживати невідкладних заходів для припинення булінгу (цькування).

3. Педагогічні, науково-педагогічні та наукові працівники мають також інші права та обов'язки, передбачені законодавством, колективним договором, трудовим договором та/або установчими документами закладу освіти.

4. Права та обов'язки інших осіб, які залучаються до освітнього процесу, визначаються законодавством, відповідними договорами та/або установчими документами закладу освіти.

5. Особливості прав та обов'язків педагогічних, науково-педагогічних і наукових працівників, інших осіб, які залучаються до освітнього процесу, закладів спеціалізованої освіти військового спрямування визначаються спеціальними законами.

6. Відволікання педагогічних, науково-педагогічних і наукових працівників від виконання професійних обов'язків не допускається, крім випадків, передбачених законодавством.

7. Особи, винні в порушенні цієї статті, несуть відповідальність згідно з законом.

Стаття 55. Права та обов'язки батьків здобувачів освіти

1. Виховання в сім'ї є першоосновою розвитку дитини як особистості. Батьки мають рівні права та обов'язки щодо освіти і розвитку дитини.

2. Батьки здобувачів освіти мають право:

захищати відповідно до законодавства права та законні інтереси здобувачів освіти;

звертатися до закладів освіти, органів управління освітою з питань освіти;

обирати заклад освіти, освітню програму, вид і форму здобуття дітьми відповідної освіти;

брати участь у громадському самоврядуванні закладу освіти, зокрема обирати і бути обраними до органів громадського самоврядування закладу освіти;

завчасно отримувати інформацію про всі заплановані у закладі освіти та позапланові педагогічні, психологічні, медичні, соціологічні заходи, дослідження, обстеження, педагогічні експерименти та надавати згоду на участь у них дитини;

брати участь у розробленні індивідуальної програми розвитку дитини та/або індивідуального навчального плану;

отримувати інформацію про діяльність закладу освіти, у тому числі щодо надання соціальних та психолого-педагогічних послуг особам, які постраждали від булінгу (цькування), стали його свідками або вчинили булінг (цькування), про результати навчання своїх дітей (дітей, законними представниками яких вони є) і результати оцінювання якості освіти у закладі освіти та його освітньої діяльності;

подавати керівництву або засновнику закладу освіти заяву про випадки булінгу (цькування) стосовно дитини або будь-якого іншого учасника освітнього процесу;

вимагати повного та неупередженого розслідування випадків булінгу (цькування) стосовно дитини або будь-якого іншого учасника освітнього процесу.

3. Батьки здобувачів освіти зобов'язані:

виховувати у дітей повагу до гідності, прав, свобод і законних інтересів людини, законів та етичних норм, відповідальне ставлення до власного здоров'я, здоров'я оточуючих і довкілля;

сприяти виконанню дитиною освітньої програми та досягненню дитиною передбачених нею результатів навчання;

поважати гідність, права, свободи і законні інтереси дитини та інших учасників освітнього процесу;

дбати про фізичне і психічне здоров'я дитини, сприяти розвитку її здібностей, формувати навички здорового способу життя;

формувати у дитини культуру діалогу, культуру життя у взаєморозумінні, мирі та злагоді між усіма народами, етнічними, національними, релігійними групами, представниками різних політичних і релігійних поглядів та культурних традицій, різного соціального походження, сімейного та майнового стану;

настановленням і особистим прикладом утверджувати повагу до суспільної моралі та суспільних цінностей, зокрема правди, справедливості, патріотизму, гуманізму, толерантності, працелюбства;

формувати у дітей усвідомлення необхідності додержуватися Конституції та законів України, захищати суверенітет і територіальну цілісність України;

виховувати у дитини повагу до державної мови та державних символів України, національних, історичних, культурних цінностей України, дбайливе ставлення до історико-культурного надбання України; дотримуватися установчих документів, правил внутрішнього розпорядку закладу освіти, а також умов договору про надання освітніх послуг (за наявності);

сприяти керівництву закладу освіти у проведенні розслідування щодо випадків булінгу (цькування); виконувати рішення та рекомендації комісії з розгляду випадків булінгу (цькування) в закладі освіти.

4. Держава надає батькам здобувачів освіти допомогу у виконанні ними своїх обов'язків, захищає права сім'ї.

Органи державної влади та органи місцевого самоврядування мають поважати право батьків виховувати своїх дітей відповідно до власних релігійних і філософських переконань, а суб'єкти освітньої діяльності мають враховувати відповідні переконання під час організації та реалізації освітнього процесу, що не повинно порушувати права, свободи та законні інтереси інших учасників освітнього процесу.

5. Інші права та обов'язки батьків здобувачів освіти можуть встановлюватися законодавством, установчими документами закладу освіти і договором про надання освітніх послуг (за наявності).

Додаток 3

ВИТЯГ ІЗ ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО ПОВНУ ЗАГАЛЬНУ СЕРЕДНЮ ОСВІТУ» (ПОТОЧНА РЕДАКЦІЯ)

Стаття 15. Виховний процес

1. Виховний процес є невід'ємною складовою освітнього процесу у закладах освіти і має ґрунтуватися на загальнолюдських цінностях, культурних цінностях Українського народу, цінностях громадянського (вільного демократичного) суспільства, принципах верховенства права, дотримання прав і свобод людини і громадянина, принципах, визначених Законом України "Про освіту", та спрямовуватися на формування:

відповідальних та чесних громадян, які здатні до свідомого суспільного вибору та спрямування своєї діяльності на користь іншим людям і суспільству;

поваги до гідності, прав, свобод, законних інтересів людини і громадянина; нетерпимості до приниження честі та гідності людини, фізичного або психологічного насильства, а також до дискримінації за будь-якою ознакою;

патріотизму, поваги до державної мови та державних символів України, поваги та дбайливого ставлення до національних, історичних, культурних цінностей, нематеріальної культурної спадщини Українського народу, усвідомленого обов'язку захищати у разі потреби суверенітет і територіальну цілісність України;

усвідомленої потреби в дотриманні Конституції та законів України, нетерпимості до їх порушення, проявів корупції та порушень академічної доброчесності;

громадянської культури та культури демократії;

культури та навичок здорового способу життя, екологічної культури і дбайливого ставлення до довкілля;

прагнення до утвердження довіри, взаєморозуміння, миру, злагоди між усіма народами, етнічними, національними, релігійними групами;

почуттів доброти, милосердя, толерантності, турботи, справедливості, шанобливого ставлення до сім'ї, відповідальності за свої дії;

культури свободи та самодисципліни, відповідальності за своє життя, сміливості та реалізації творчого потенціалу як невід'ємних складників становлення особистості.

2. Єдність навчання, виховання і розвитку учнів забезпечується спільними зусиллями всіх учасників освітнього процесу.

Стаття 25. Права, обов'язки та відповідальність батьків учнів

1. Батьки учнів мають права та обов'язки у сфері загальної середньої освіти, передбачені цим Законом, Законом України "Про освіту" та іншими законами України.

Батьки учнів мають право бути присутніми на навчальних заняттях своїх дітей за попереднім погодженням з керівником закладу освіти.

2. На батьків учнів [...]покладається відповідальність за здобуття ними повної загальної середньої освіти.

Стаття 28. Учніське самоврядування

1. У закладах освіти може діяти учнівське самоврядування з метою формування та розвитку громадянських, управлінських і соціальних компетентностей учнів, пов'язаних з ідеями демократії, справедливості, рівності, прав людини, добробуту, здорового способу життя тощо.

2. Учніське самоврядування може діяти на рівні класу, пансіону (за наявності) та іншого структурного підрозділу закладу освіти.

Органи учнівського самоврядування утворюються за ініціативою учнів та можуть бути одноособовими, колегіальними, а також можуть мати різноманітні форми і назви.

Органи учнівського самоврядування мають право, але не зобов'язані вести протоколи чи будь-які інші документи щодо своєї діяльності.

6. Органи учнівського самоврядування мають право:

брати участь в обговоренні питань удосконалення освітнього процесу, науково-дослідної роботи, організації дозвілля, оздоровлення, побуту та харчування;

проводити за погодженням з керівником закладу освіти організаційні, просвітницькі, наукові, спортивні, оздоровчі та інші заходи та/або ініціювати їх проведення перед керівництвом закладу освіти;

брати участь у заходах (процесах) із забезпечення якості освіти відповідно до процедур внутрішньої системи забезпечення якості освіти;

захищати права та інтереси учнів, які здобувають освіту у цьому закладі освіти;

вносити пропозиції та/або брати участь у розробленні та/або обговоренні плану роботи закладу освіти, змісту освітніх і навчальних програм;

через своїх представників брати участь у засіданнях педагогічної ради з усіх питань, що стосуються організації та реалізації освітнього процесу.

9. Рішення органу учнівського самоврядування виконується учнями на добровільних засадах.

Стаття 30. Батьківське самоврядування закладу освіти

1. У закладах освіти може діяти батьківське самоврядування. Батьківське самоврядування здійснюється батьками учнів як безпосередньо, так і через органи батьківського самоврядування, з метою захисту прав та інтересів учнів, організації їх дозвілля та оздоровлення, громадського нагляду (контролю) в межах повноважень, визначених цим Законом та статутом закладу освіти.

2. Батьки мають право утворювати різні органи батьківського самоврядування (в межах класу, закладу освіти, за інтересами тощо).

Стаття 48. Атестація педагогічних працівників

1. Атестація педагогічних працівників здійснюється відповідно до Закону України "Про освіту" з урахуванням цього Закону та в порядку, затвердженому центральним органом виконавчої влади у сфері освіти і науки.

Атестація педагогічних працівників закладів спеціалізованої освіти, які забезпечують здобуття фахових компетентностей спеціалізованої освіти, здійснюється відповідно до положень, затверджених центральними органами виконавчої влади, що забезпечують формування та реалізують державну політику у відповідній сфері.

2. За результатами атестації визначається відповідність педагогічного працівника займаній посаді, присвоюється або підтверджується кваліфікаційна категорія та може бути присвоєне педагогічне звання. Перелік кваліфікаційних категорій і педагогічних звань педагогічних працівників визначається Кабінетом Міністрів України.

Додаток 4

ВИТЯГ ІЗ ПОЛОЖЕННЯ ПРО ВІЙСЬКОВИЙ (ВІЙСЬКОВО-МОРСЬКИЙ, ВІЙСЬКОВО-СПОРТИВНИЙ) ЛІЦЕЙ, ЛІЦЕЙ ІЗ ПОСИЛЕНОЮ ВІЙСЬКОВО-ФІЗИЧНОЮ ПІДГОТОВКОЮ

3. Основними завданнями ліцею є:

забезпечення права громадян на доступність і безоплатність здобуття повної загальної середньої освіти; формування в ліцеїстів компетентностей, визначених відповідними державними стандартами, розвиток їх здібностей, наукового світогляду;

виконання вимог стандартів освіти, підготовка ліцеїстів для подальшого вступу до вищих військових навчальних закладів та військових навчальних підрозділів закладів вищої освіти і подальшого проходження служби у секторі безпеки і оборони;

формування прагнення до оволодіння військовими знаннями, уміннями та навичками, відповідного рівня військово-прикладної фізичної підготовки;

формування у ліцеїстів усвідомлення необхідності додержуватися Конституції та законів України, захисту суверенітету і територіальної цілісності України;

утвердження поваги до суспільної моралі та суспільних цінностей, зокрема правди, справедливості, патріотизму, гуманізму, толерантності, працелюбства;

виховання у ліцеїстів поваги до державної мови та державних символів України, національних, історичних, культурних цінностей України, дбайливого ставлення до історико-культурного надбання України та навколишнього природного середовища;

формування у ліцеїстів прагнення до взаєморозуміння, миру, злагоди між усіма народами, етнічними, національними, релігійними групами;

забезпечення поглибленої допрофесійної підготовки військового спрямування, необхідної для подальшого їх вступу і навчання у вищих військових навчальних закладах, військових навчальних підрозділах закладів вищої освіти, закладів фахової передвищої військової освіти.

4. Ліцей у своїй діяльності керується конституцією України, Законами України «Про повну загальну середню освіту» «Про військовий обов'язок військову службу», актами Президента України, Кабінету Міністрів України, іншими нормативно-правовими актами та міжнародними договорами України, укладеними в установленому законом порядку, цим Положенням і власним статутом.

60. Виховання ліцеїстів у ліцеї здійснюється під час проведення уроків, у процесі позаурочної, позашкільної роботи та повсякденної діяльності.

Додаток 5

**ВИТЯГ ІЗ НАКАЗУ МІНІСТРА ОБОРОНИ УКРАЇНИ
«ПОРЯДОК ЗАРАХУВАННЯ, ВІДРАХУВАННЯ ТА ПЕРЕВЕДЕННЯ ОСІБ ДО ВІЙСЬКОВИХ
ЛІЦЕЙ, ЛІЦЕЇВ ІЗ ПОСИЛЕНОЮ ВІЙСЬКОВО-ФІЗИЧНОЮ ПІДГОТОВКОЮ»
ВІД 28.07.2021 РОКУ №220**

III. Переведення ліцеїстів

6. За рішенням педагогічної ради та відповідно до наказу начальника ліцею до іншого закладу освіти переводяться ліцеїсти:

які за підсумками навчання в першому семестрі отримали початковий рівень результатів навчання (1,2,3 бали) з трьох та більше навчальних предметів (крім дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, та дітей учасників бойових дій, один з батьків (або обидва) яких загинули (пропали безвісти), померли внаслідок поранення, контузії, каліцтва або захворювання, одержаних під час безпосередньої участі в АТО, забезпеченні її проведення, перебуваючи безпосередньо в районах бойових дій, під час безпосередньої участі у здійсненні заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, перебуваючи безпосередньо в районах та у період здійснення зазначених заходів.

які систематично порушували дисципліну або вчинили порушення дисципліни та правил внутрішнього розпорядку, встановленого в ліцеї (перелік порушень визначається правилами внутрішнього розпорядку ліцею)

IV. Відрахування ліцеїстів

1. Із ліцею за рішенням педагогічної ради відраховуються ліцеїсти:

- а) які здобули повну загальну середню освіту та отримали відповідний документ про освіту;
- б) які переводяться до іншого ліцею або іншого закладу освіти;
- в) які вибувають на постійне місце проживання за межі України.

2. Про відрахування ліцеїстів з числа дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, ліцей, з якого переводиться (відраховується) ліцеїст, не пізніше наступного робочого дня з дня видання наказу повідомляє відповідний орган опіки і піклування.

3. За рішення педагогічної ради та відповідно до наказу начальника ліцею відраховуються ліцеїсти:

- які за підсумками річного оцінювання отримали початковий рівень результатів навчання (1, 2, 3 бали) хоча б з одного навчального предмета;
- які не пройшли щорічний медичний огляд;
- чоловічої статі, які досягли 14-річного віку і не надали необхідні документи для приписки до територіальних центрів комплектування та соціальної підтримки.

4. Питання щодо відрахування ліцеїста розглядаються педагогічною радою ліцею у присутності хоча б одного з його батьків. Про можливе відрахування батьки ліцеїста та органи управління у сфері освіти за

місцем проживання ліцеїста повинні бути письмово проінформовані у двотижневий сирок до дня засідання педагогічної ради щодо можливого відрахування.

У разі неприбуття батьків ліцеїста на засідання педагогічної ради питання відрахування ліцеїста розглядається у присутності представника органу опіки і піклування за місцезнаходженням ліцею. Рішення педагогічної ради повідомляється батькам ліцеїста письмово протягом трьох днів після засідання/

5. Рішення про відрахування дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, приймається лише за згодою відповідальних органів опіки та піклування.

Додаток 6

ВИТЯГ ІЗ СТАТУТУ ЛЬВІВСЬКОГО ЛІЦЕЮ З ПОСИЛЕНОЮ ВІЙСЬКОВО-ФІЗИЧНОЮ ПІДГОТОВКОЮ ІМЕНІ ГЕРОЇВ КРУТ

2. ЗАВДАННЯ ТА МЕТА ДІЯЛЬНОСТІ

2.1. Основними завданнями ліцею є:

забезпечення права громадян на доступність і безоплатність здобуття повної загальної середньої освіти;

формування в ліцеїстів компетентностей, визначених відповідними державними стандартами, розвиток їх здібностей, наукового світогляду;

виконання вимог стандартів освіти, підготовка ліцеїстів для подальшого вступу до вищих військових навчальних закладів та військових навчальних підрозділів закладів вищої освіти і подальшого проходження служби у секторі безпеки і оборони;

формування прагнення до оволодіння військовими знаннями, вміннями та навичками, відповідного рівня військово-прикладної фізичної підготовки;

формування у ліцеїстів усвідомлення необхідності додержуватися Конституції та законів України, захисту суверенітету і територіальної цілісності України;

утвердження поваги до суспільної моралі та суспільних цінностей, зокрема правди, справедливості, патріотизму, гуманізму, толерантності, працелюбства;

виховання у ліцеїстів поваги до державної мови та державних символів України, національних, історичних, культурних цінностей України, дбайливого ставлення до історико-культурного надбання України та навколишнього природного середовища;

формування у ліцеїстів прагнення до взаєморозуміння, миру, злагоди між усіма народами, етнічними, національними, релігійними групами;

забезпечення поглибленої допрофесійної підготовки військового спрямування, необхідної для подальшого їх вступу і навчання у вищих військових закладах освіти, військових навчальних підрозділах закладів вищої освіти, закладів фахової передвищої військової освіти.

4.17. Виховання ліцеїстів у ліцеї здійснюється під час проведення уроків, у процесі позаурочної, позашкільної роботи та повсякденної діяльності.

4.24. Освітній процес включає:

підготовку і проведення уроків та факультативних занять з навчальних дисциплін, передбачених освітньою програмою ліцею;

проведення індивідуальних та групових консультацій, додаткових занять та керівництво самостійною підготовкою ліцеїстів у позаурочний час;

проведення виховної, культурно-просвітницької, спортивно-оздоровчої роботи, організацію змістовного дозвілля і відпочинку;

методичну роботу, фахову підготовку і підвищення кваліфікації педагогічних працівників;

заходи з розвитку навчально-матеріальної бази, покращення організаційного та матеріально-технічного забезпечення освітнього процесу.

4.28. Військове виховання ліцеїстів здійснюється у процесі виконання ними Статутів Збройних Сил України (в частині, що не суперечать законодавству про права дитини) і розпорядку дня, шляхом ознайомлення з життям та бойовим навчанням Збройних Сил України, інших військових формувань, створених відповідно до чинного законодавства України, набуття ліцеїстами теоретичних знань і практичних

навичок з допризовної, допрофесійної підготовки. При цьому враховується необхідність підготовки ліцеїстів до виконання Статутів Збройних Сил України.

4.29. У вихованні та навчанні ліцеїстів використовуються різноманітні форми та методи проведення класних і позакласних занять, що забезпечують виховання у них високих моральних і вольових якостей, постійної готовності до захисту Батьківщини, розвиток розумових здібностей, вироблення навичок самостійної роботи, уміння використовувати отримані знання на практиці.

4.44. Виховна робота в ліцеї базується на:
вихованні в шкільному та сімейному колективах;
всебічному розвитку особистості учнів;
вихованні морально-етичних якостей;
стимулюванні розвитку спортивних та творчих задатків;
вихованні екологічної свідомості ліцеїстів;
вихованні громадянської гідності;
стимулювання громадянської активності.

4.45. Національно-патріотичне виховання в ліцеї базується на прикладах мужності та героїзму українських воїнів протягом усіх періодів історії України, особливо – на прикладах дій українських воїнів під час проведення Антитерористичної операції на сході України та Операції об'єднаних сил.

4.47. Основною структурною ланкою ліцею є навчальна рота (курс).

6.13. Командир навчальної роти – старший офіцер-вихователь (старший вихователь)

Командир навчальної роти – старший офіцер-вихователь (старший вихователь) здійснює роботу з військово-професійної орієнтації ліцеїстів, вивчає індивідуальні якості ліцеїстів своєї роти, керує освітнім процесом в роті та проводить навчально-методичну роботу з офіцерами-вихователями (командирами взводів), відповідає за допризовну та фізичну підготовку ліцеїстів, моральний стан і дисципліну особового складу роти, точне виконання ними розпорядку дня, правил поведінки та носіння встановленої форми (однострою), правильне використання та збереження навчальної зброї, військового майна роти та ведення ротного господарства, веде відповідну документацію.

6.14. Командир навчального взводу – офіцер-вихователь (вихователь) безпосередньо підпорядковується командирі навчальної роти – старшому офіцеру-вихователю

Командир навчального взводу – офіцер-вихователь (вихователь) проводить заняття з допризовної підготовки юнаків і відповідає за навчання та виховання, моральний стан, дисципліну ліцеїстів свого навчального взводу, за стан їх здоров'я, фізичний розвиток, всебічно вивчає індивідуальні якості ліцеїстів свого навчального взводу, керує самостійними заняттями ліцеїстів (самопідготовкою), формує військово-професійну орієнтацію на подальше навчання у вищих навчальних закладах єдиної системи військової освіти. Командир взводу бере активну участь у роботі педагогічної ради роти.

Додаток 7

ВИТЯГ із СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ЛЬВІВСЬКОГО ЛІЦЕЮ З ПОСИЛЕНОЮ ВІЙСЬКОВО-ФІЗИЧНОЮ ПІДГОТОВКОЮ ІМЕНІ ГЕРОЇВ КРУТ НА 2020-2025 РОКИ

Гасло ліцею:

Тут юність вчиться перемагати!

Це гасло закликає ліцеїстів формувати у собі лідерські якості нового покоління захисників України, здатність перемагати труднощі в навчанні, у протистоянні різноманітним викликам, захищати себе, своїх рідних і близьких, свій народ від небезпек і ворогів, а також здобувати перемогу над собою, проявляти силу волі і дисциплінованість, учитися узгоджувати свої інтереси з інтересами суспільства і держави.

Місія ліцею:

Якісно навчати і виховувати представників українського юнацтва, здатних знайти і реалізувати своє покликання, щоб зробити світ кращим, поєднуючи особисту успішність із відданим служінням на благо безпеки і процвітання України.

Ключові цінності:

Ключовими цінностями ліцею є:

Честь – ліцеїсти виховуються на принципах і прикладах військової честі, загальнолюдської гідності та засадах академічної доброчесності, приклад яких повинні давати їм працівники ліцею.

Завзяття – поєднання наполегливості у прагненні рухатися до мети, долаючи невдачі й перешкоди, та захоплення своєю справою, що сприймається як покликання.

Розвиток – об'єднує навчання, виховання, самовиховання і саморозвиток як основні процеси, які відбуваються з ліцеїстами в стінах закладу, а також налаштованість самого закладу не зупинятися у вдосконаленні освітнього процесу, навчально-матеріальної бази, професійного і методичного рівня кожного члена колективу.

Лідерство – ключова якість особистості, яка формується в результаті розвитку характеру кожного ліцеїста, а також лідерство педагогів у своїй сфері діяльності та лідерство закладу який прагне бути провідним і зразковим, першим серед рівних в Україні.

Патріотизм – весь процес навчання і виховання ліцеїстів спрямований на формування особистості майбутнього захисника України, якого відзначає глибока любов до свого народу і рідної землі - України, готовність йти заради неї на самопожертву.

МЕТА ДІЯЛЬНОСТІ ЛІЦЕЮ

Мета діяльності ліцею полягає в створенні умов для розвитку особистості ліцеїста, його самореалізації у виборі майбутньої військової професії, здатності до ефективного навчання протягом життя, у формуванні готовності до виконання громадянського і конституційного обов'язку щодо захисту суверенітету і територіальної цілісності України.

КЛЮЧОВІ СТРАТЕГІЧНІ ЗАВДАННЯ ЛІЦЕЮ

Ключовими стратегічними завданнями ліцею є:

- забезпечення високої якості освіти та якості освітньої діяльності;
- інтеграція виховання характеру, високих моральних і лідерських якостей в кожен елемент життєдіяльності ліцею;
- створення на території та в приміщеннях ліцею сучасних комфортних і безпечних умов перебування, праці та навчання для всіх учасників освітнього процесу;
- забезпечення провідної ролі ліцею серед закладів спеціалізованої середньої освіти військового профілю в Україні та визнання як гідного представника вітчизняної військової школи серед аналогічних закладів Європи і світу.

КРОКИ РЕАЛІЗАЦІЇ КЛЮЧОВИХ СТРАТЕГІЧНИХ ЗАВДАНЬ:

I. Забезпечення високої якості освіти та якості освітньої діяльності

II. Інтеграція виховання характеру, високих моральних і лідерських якостей в освітній процес та життєдіяльність ліцею

- Забезпечити створення в ліцеї виховного середовища, у якому формується патріотична, політично не заангажована, по-європейськи вільна, національно визначена, професійно спроможна, усебічно розвинена і компетентна особистість.
- Підтримувати атмосферу довіри, доброзичливості, взаємодопомоги і взаємної підтримки при виникненні труднощів у навчанні та повсякденному житті.
- Організувати виховання ліцеїстів на засадах честі, особистої гідності, готовності до служіння своєму народові і державі, відповідальності за свої дії.
- Сприяти гуманізації відносин між учнями, вчителями, батьками (опікунами), перетворення їх у партнерські;
- Розвивати партнерство з батьками та опікунами як учасниками освітнього процесу, через сприяння їм у створенні та діяльності органів громадського самоврядування, забезпечення співпраці з метою конструктивного впливу на освітній та виховний процеси в ліцеї.
- Формувати ставлення до ліцеїстів на засадах поваги, надання ліцеїстам можливостей для розвитку їх природних нахилів, здібностей і обдарованості, творчого мислення.
- Активізувати діяльність самоврядування ліцеїстів та віце-сержантів як важливого демократичного механізму забезпечення їх прав та формування відповідальності.
- Засобами фізичного виховання, спортивно-масової та просвітницької роботи, а також особистим

прикладом педагогічних працівників забезпечувати підготовку фізично розвинених, здорових, вольових особистостей, спроможних у подальшому переносити труднощі військової служби, вести і пропагувати здоровий спосіб життя.

- Забезпечувати розвиток творчих здібностей учнів через щорічну організацію олімпіад, турнірів, спортивних змагань, мистецьких конкурсів.

- На основі вивчення та врахування потреб, інтересів і запитів ліцеїстів організувати активну діяльність мережі гуртків, секцій, клубів за інтересами, факультативів, Здійснювати щорічний самоаналіз ефективності виховання, постійне оновлення форм, методів, прийомів виховної роботи з ліцеїстами.

III. Створення на території та в приміщеннях ліцею сучасних комфортних і безпечних умов перебування, високотехнологічної праці та навчання для всіх учасників освітнього процесу

IV. Забезпечення провідної ролі ліцею серед закладів спеціалізованої середньої освіти військового профілю в Україні та визнання як гідного представника вітчизняної військової школи серед аналогічних закладів Європи і світу

Додаток 8

ПОСАДОВА ІНСТРУКЦІЯ КОМАНДИРА НАВЧАЛЬНОЇ РОТИ – СТАРШОГО ОФІЦЕРА-ВИХОВАТЕЛЯ 1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1. Посада командира навчальної роти – старшого офіцера-вихователя належить до категорії «керівники».

2. Посаду командира навчальної роти – старшого офіцера-вихователя можуть обіймати особи з числа офіцерського складу, які мають вищу освіту ступеня не нижче магістра, досвід військової служби на посадах офіцерського складу не менше восьми років, вільно володіють державною мовою, фізичний і психічний стан яких дозволяє провадити професійну діяльність. Посада командира навчальної роти — старшого офіцера-вихователя може бути заміщена згідно з вимогами законодавства цивільною особою, яка вільно володіє державною мовою, має вищу освіту ступеня не нижче магістра та стаж роботи не менше восьми років, фізичний і психічний стан якої дозволяє провадити професійну діяльність.

3. Призначення на посаду командира навчальної роти – старшого офіцера-вихователя здійснюється наказом начальника ліцею.

4. Командир навчальної роти – старший офіцер-вихователь безпосередньо підпорядковується начальнику ліцею і є прямим начальником для усіх офіцерів-вихователів, вихователів, помічників вихователів та ліцеїстів роти.

5. У своїй діяльності командир навчальної роти – старший офіцер-вихователь керується:

- нормативно-правовими актами і методичними матеріалами з питань організації освітнього процесу;
- Статутами Збройних Сил України в частині, що його стосується;
- Статутом ліцею;
- правилами внутрішнього розпорядку для працівників ліцею;
- правилами внутрішнього порядку і поведінки для ліцеїстів;
- наказами та розпорядженнями начальника ліцею;
- цією посадовою інструкцією.

6. Командир навчальної роти – старший офіцер-вихователь повинен знати:

- закони України, постанови і рішення Уряду України та регіональних органів управління освітою з питань освітньої діяльності та повсякденної діяльності;
- конвенцію ООН про права дитини;
- основи трудового законодавства України;
- основи педагогіки та психології;
- правила охорони життя і здоров'я ліцеїстів;
- форми складання звітної документації;
- правила та норми охорони праці, техніки безпеки і протипожежного захисту;
- основи долікарської медичної допомоги.

2. ЗАВДАННЯ ТА ОБОВ'ЯЗКИ

2.1. Командир навчальної роти – старший офіцер-вихователь відповідає за допризовну та фізичну підготовку ліцеїстів, моральний стан і дисципліну особового складу роти, точне виконання ними розпорядку дня, правил поведінки та носіння встановленої форми (однострою), правильне використання та збереження навчальної зброї, військового майна роти та ведення ротного господарства, здійснює роботу з військово-

професійної орієнтації ліцеїстів, вивчає індивідуальні якості ліцеїстів своєї роти, керує освітнім процесом в роті та проводить навчально-методичну роботу з командирами навчальних взводів - офіцерами-вихователями, веде відповідну документацію.

2.2. Командир навчальної роти – старший офіцер-виховatelj зобов'язаний:

2.2.1. знати та неухильно виконувати вимоги керівних документів щодо організації освітнього процесу та повсякденної життєдіяльності у ліцеї, а також накази і розпорядження керівництва ліцею;

2.2.2. здійснювати відбір та подавати пропозиції начальнику ліцею щодо призначення на посади молодших командирів, кращих за організаторськими здібностями, поведінкою та навчанням ліцеїстів роти;

2.2.3. планувати освітню діяльність та виховну роботу у роті згідно з освітньою програмою ліцею, розкладом занять і планом основних заходів у ліцеї;

2.2.4. організовувати та особисто проводити заняття з командирами навчальних взводів – офіцерами-вихователями, молодшими командирами та підрозділами роти;

2.2.5. планувати та організовувати самостійну підготовку ліцеїстів роти, консультації та інші види занять;

2.2.6. перевіряти стан успішності ліцеїстів роти, їх практичні навички з військової підготовки;

2.2.7. постійно вдосконалювати свої знання за фахом і методичні навички, подавати підлеглим приклад зразкового виконання військового обов'язку, розумної ініціативи, творчого ставлення до справи, високої культури та моралі;

2.2.8. з повагою ставитись до підлеглих, дбати про виховання командирів, ліцеїстів та згуртовувати колектив;

2.2.9. знати прізвище, ім'я, родинний стан, навчальні та психологічні якості кожного підлеглого, вести з ними індивідуальну виховну роботу;

2.2.10. керувати роботою педагогічної ради роти, готувати та виносити на її обговорення конкретні питання успішності ліцеїстів та їх дисциплінованості;

2.2.11. постійно співпрацювати з батьками роти та батьківською радою підрозділу;

2.2.12. організовувати дозвілля для ліцеїстів роти та заходи культурно-виховної та просвітницької роботи;

2.2.13. виховувати в ліцеїстів роти любов до військової служби, готовність до захисту України, повагу до ліцею, Збройних Сил України та інших збройних формувань, формувати у ліцеїстів дбайливе ставлення до майна ліцею;

2.2.14. турбуватися про підлеглих, знати їхні потреби та запити та оперативно їх вирішувати;

2.2.15. контролювати дотримання підлеглими заходів безпеки під час проведення занять та робіт;

2.2.16. організовувати правильне розміщення ліцеїстів, підтримувати внутрішній порядок та дисципліну в роті;

2.2.17. здійснювати підготовку ліцеїстів, які залучаються до стажування у виконанні обов'язків осіб добового наряду, контролювати і керувати їх стажуванням;

2.2.18. проводити огляд та інструктаж ліцеїстів під час відбуття їх у відпустку, відрядження та контролювати їх повернення;

2.2.19. періодично бути присутнім на ранковому підйомі та вечірній перевірці у роті;

2.2.20. вести облік навчання ліцеїстів роти, завжди знати чисельність ліцеїстів;

2.2.21. щомісячно підводити підсумки стану навчання, дисципліни та внутрішнього порядку;

2.2.22. своєчасно забезпечувати ліцеїстів належним постачанням, дбати про побут своїх підлеглих, їхнє здоров'я, стежити за дотриманням ними правил особистої гігієни й забезпечувати умови для їх виконання;

2.2.23. стежити за дотриманням підлеглими правил встановленої форми (однострою), правильним носінням спорядження та взуття, зовнішнім виглядом;

2.2.24. керувати господарством роти, організовувати своєчасне одержання, правильну експлуатацію, збереження, ремонт інвентаря для прибирання, речового, технічного та іншого майна роти, перевіряти не менше одного разу на місяць їх наявність, стан та облік;

2.2.25. підтримувати в належному стані та вдосконалювати навчально-матеріальну базу підрозділу, стежити за утриманням та правильною експлуатацією приміщень роти, за чистотою території, закріпленою за ротою, а також проведення протипожежних заходів у роті;

2.2.26. звіряти раз на місяць дані ротного обліку ліцеїстів, матеріальних засобів з обліковими даними ліцею;

2.2.27. доповідати начальнику ліцею про стан справ у роті, про проведені заходи та проблемні питання;

2.2.28. забезпечувати навчання підлеглих вихователів та ліцеїстів з питань безпеки життєдіяльності з наступною перевіркою їх знань із цих питань;

2.2.29. негайно повідомляти за підлеглістю про кожний нещасний випадок, що трапився з ліцеїстами роти.

3. ПРАВА

3.1. На командира навчальної роти – старшого офіцера-вихователя – розповсюджуються права, передбачені Конституцією України, законодавством України з питань соціального захисту та іншими нормативно-правовими актами.

Крім того, командир навчальної роти – старший офіцер-виховatelj – має право:

3.1.1. ознайомлюватися з проектами рішень, що стосуються його діяльності;

3.1.2. вносити на розгляд пропозиції щодо вдосконалення роботи, пов'язаної з обов'язками, передбаченими цією інструкцією;

3.1.3. у межах своєї компетенції повідомляти начальнику ліцею та його заступникам про всі виявлені недоліки та вносити пропозиції щодо їх усунення;

3.1.4. вимагати та отримувати особисто у керівників структурних підрозділів та фахівців інформацію та документи, необхідні для виконання його посадових обов'язків.

4. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ

4.1. За невиконання або неналежне виконання своїх посадових обов'язків, що передбачені цією посадовою інструкцією та іншими нормативно-правовими актами України, за правопорушення, скоєні під час здійснення своєї службової діяльності, за завдання матеріальної шкоди, порушення правил внутрішнього розпорядку, правил з охорони праці командир навчальної роти – старший офіцер-виховatelj несе відповідальність у межах, визначених чинним законодавством України.

5. ВЗАЄМОВІДНОСИНИ (ЗВ'ЯЗКИ) ЗА ПОСАДОЮ

Командир навчальної роти – старший офіцер-виховatelj:

5.1. з урахуванням плану роботи ліцею, освітньої програми ліцею, розкладу занять та плану-календаря на місяць планує свою роботу на місяць. План роботи затверджується начальником ліцею;

5.2. отримує від начальника ліцею та його заступників розпорядження та інформацію нормативно-правового та організаційного-методичного характеру, знайомиться з відповідними документами;

5.3. систематично доповідає начальнику ліцею та його заступникам про стан навчання, виховання, дисципліни ліцеїстів, обмінюється інформацією з педагогічними працівниками ліцею з питань, які входять у його компетенцію.

5.4. постійно взаємодіє з педагогічними працівниками, фахівцями адміністративно-господарчої та медичної служб, з ліцеїстами та їх батьками (законними представниками) з питань навчання, виховання та охорони здоров'я.

Додаток 9

ПОСАДОВА ІНСТРУКЦІЯ КОМАНДИРА НАВЧАЛЬНОГО ВЗВОДУ – ОФІЦЕРА-ВИХОВАТЕЛЯ

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1. Посада командира навчального взводу – офіцера-вихователя належить до категорії «керівники».

Командир навчального взводу – офіцер-виховatelj безпосередньо підпорядковується командирі навчальної роти – старшому офіцеру-вихователю і призначається на посаду з числа громадян України, які мають вищу освіту ступеня не нижче бакалавра, вільно володіють державною мовою, стан фізичного і психічного здоров'я яких не перешкоджає виконанню професійних обов'язків, які мають досвід проходження військової служби на посадах офіцерського складу не менше трьох років.

2. Командир навчального взводу – офіцер-виховatelj є прямим начальником для помічника вихователя та усіх ліцеїстів взводу.

3. У своїй діяльності командир навчального взводу – офіцер-виховatelj керується:

- нормативно-правовими актами і методичними матеріалами з питань організації освітнього процесу;
- Статутами Збройних Сил України в частині, що його стосується;
- Статутом ліцею;
- правилами внутрішнього розпорядку для працівників ліцею;
- правилами внутрішнього порядку і поведінки для ліцеїстів;
- наказами та розпорядженнями начальника ліцею;
- цією посадовою інструкцією.

4. Командир навчального взводу – офіцер-виховatelj повинен знати:

- закони України, постанови і рішення Уряду України та регіональних органів управління освітою, з питань освітньої діяльності та повсякденної діяльності;

- конвенцію ООН про права дитини;
- основи трудового законодавства України;
- основи педагогіки та психології;
- правила охорони життя і здоров'я ліцеїстів;
- форми складання звітної документації;
- правила та норми охорони праці, техніки безпеки і протипожежного захисту;
- основи домедичної допомоги.

2. ПОСАДОВІ ОБОВ'ЯЗКИ

2.1. Командир навчального взводу – офіцер-вихователю проводить заняття з допризовної підготовки юнаків і відповідає за навчання та виховання, моральний стан, дисципліну ліцеїстів свого навчального взводу, за стан їх здоров'я, фізичний розвиток, всебічно вивчає індивідуальні якості ліцеїстів свого навчального взводу, керує самостійними заняттями ліцеїстів (самопідготовкою), формує військово-професійну орієнтацію на подальше навчання у вищих навчальних закладах єдиної системи військової освіти.

Командир навчального взводу бере активну участь у роботі педагогічної ради роти.

2.2. Командир навчального взводу – офіцер-вихователю зобов'язаний:

2.2.1. знати та неухильно виконувати вимоги керівних документів щодо організації освітньої діяльності, виховної роботи та повсякденної життєдіяльності у ліцеях з посиленою військово-фізичною підготовкою, а також накази і розпорядження керівництва ліцею;

2.2.2. всебічно вивчати і знати особисті якості ліцеїстів свого взводу, їх поточну успішність навчання, систематично проводити з ними індивідуально-виховну роботу;

2.2.3. особисто проводити факультативні заняття з ліцеїстами взводу з допризовної підготовки юнаків, інших видів військової підготовки (у тому числі спеціальної);

2.2.4. планувати і керувати самостійною підготовкою ліцеїстів, організовувати проведення з ними консультацій і додаткових занять;

2.2.5. контролювати і вести облік успішності у взводі, не менше двох разів на тиждень бути присутнім на уроках взводу;

2.2.6. організовувати взаємодію з вчителями з питань навчання і виховання ліцеїстів, проведення позакласної роботи;

2.2.7. систематично проводити профорієнтаційну роботу з ліцеїстами, вдосконалювати їх навички з військової підготовки;

2.2.8. особисто знати батьків ліцеїстів, підтримувати з ними зв'язки, організовувати співпрацю;

2.2.9. щотижня аналізувати стан навчання, правил поведінки і внутрішнього порядку у взводі, підводити підсумки з ліцеїстами;

2.2.10. постійно вдосконалювати свої фахові й методичні навички, подавати підлеглим приклад зразкового виконання військового обов'язку, розумної ініціативи, творчого ставлення до справи, високої культури та моралі;

2.2.11. з повагою ставитися до підлеглих ліцеїстів, дбати про їх виховання та згуртування колективу;

2.2.12. виховувати в особового складу взводу любов до військової служби, майбутнього фаху, дбайливе ставлення до майна взводу;

2.2.13. неухильно стежити за дотриманням дисципліни у взводі, не допускати будь-яких форм фізичного або психічного насильства (булінгу) та інших порушень правил взаємовідносин ліцеїстів у взводі;

2.2.14. слідкувати за зовнішнім виглядом ліцеїстів, дотриманням ними правил особистої гігієни, правил носіння уніформи та спорядження;

2.2.15. турбуватися про підлеглих, знати та піклуватися про задоволення їхніх потреб, дбати про здоров'я ліцеїстів, уживати заходів для його зміцнення, постійно вдосконалювати їх фізичну тренуваність;

2.2.16. своєчасно доповідати командирові навчальної роти – старшому офіцеру-вихователю про проблеми і потреби підлеглих ліцеїстів, застосовані до них заохочення і стягнення;

2.2.17. періодично бути присутнім на ранковому підйомі та вечірній перевірці у взводі;

2.2.18. стежити за наявністю та правильною експлуатацією, збереженням речового й іншого майна у взводі, не менше одного разу на тиждень проводити огляд і перевірку їх наявності;

2.2.19. стежити за дотриманням заходів безпеки на заняттях, стрільбах, навчаннях і під час роботи;

2.2.20. забезпечувати навчання підлеглих ліцеїстів з питань безпеки життєдіяльності з наступною перевіркою їх знань з цих питань;

2.2.21. негайно повідомляти за підлеглистю про кожний нещасний випадок, що трапився з ліцеїстом.

3. ПРАВА

3.1. На командира навчального взводу – офіцера-вихователя розповсюджуються права, передбачені Конституцією України, законодавством України з питань соціального захисту та іншими нормативно-правовими актами.

Крім того, командир навчального взводу – офіцер-вихователь має право:

3.1.1. ознайомлюватися з проектами рішень, що стосуються його діяльності;

3.1.2. вносити на розгляд пропозиції щодо вдосконалення роботи, пов'язаної з обов'язками, що передбачені цією інструкцією;

3.1.3. у межах своєї компетенції повідомляти за підлеглістю про всі виявлені недоліки та вносити пропозиції щодо їх усунення;

3.1.4. вимагати та отримувати особисто у керівників структурних підрозділів та фахівців інформацію та документи, необхідні для виконання його посадових обов'язків.

4. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ

4.1. За невиконання або неналежне виконання своїх посадових обов'язків, що передбачені цією посадовою інструкцією та іншими нормативно-правовими актами України, за правопорушення, скоєні під час здійснення своєї службової діяльності, за завдання матеріальної шкоди, порушення правил внутрішнього розпорядку, правил з охорони праці командир навчального взводу – офіцер-вихователь несе відповідальність у межах, визначених чинним законодавством України.

5. ВЗАЄМОВІДНОСИНИ (ЗВ'ЯЗКИ) ЗА ПОСАДОЮ

Командир навчального взводу – офіцер-вихователь:

5.1. планує свою роботу на місяць з урахуванням плану роботи ліцею, освітньої програми, розкладу занять та плану-календаря на місяць. План роботи затверджується командиром навчальної роти – старшим офіцером-вихователем;

5.2. отримує від командира навчальної роти – старшого офіцера-вихователя розпорядження та інформацію нормативно-правового та організаційного-методичного характеру, знайомиться з відповідними документами;

5.3. систематично доповідає командирі навчальної роти – старшому офіцеру-вихователю про стан навчання, виховання, дисципліни ліцеїстів, обмінюється інформацією з педагогічними працівниками ліцею з питань, які входять у його компетенцію.

5.4. постійно взаємодіє з педагогічними працівниками, фахівцями адміністративно-господарчої та медичної служб, з ліцеїстами та їх батьками (законними представниками) з питань навчання, виховання та охорони здоров'я ліцеїстів.

Додаток 10

ПОСАДОВА ІНСТРУКЦІЯ ВИХОВАТЕЛЯ

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1. Посада вихователя належить до категорії "фахівці".

2. Посаду вихователя можуть обіймати, як правило, офіцери, які звільнені з військової служби, мають вищу освіту та досвід служби на офіцерських посадах, а також інші особи, що мають вищу освіту, достатні педагогічні навички та спроможні здійснювати освітній процес і виховання ліцеїстів.

3. Призначення на посаду вихователя здійснюється наказом начальника ліцею.

4. Вихователь підпорядковується командирі навчальної роти – старшому офіцеру-вихователю (старшому вихователю) і є прямим начальником для помічника вихователя та усіх ліцеїстів взводу.

5. У своїй діяльності вихователь керується:

- нормативно-правовими актами і методичними матеріалами з питань організації освітнього процесу;
- Статутом ліцею;
- правилами внутрішнього розпорядку для працівників ліцею;
- правилами внутрішнього порядку і поведінки для ліцеїстів;
- наказами та розпорядженнями начальника ліцею;
- цією посадовою інструкцією.

6. Вихователь повинен знати:

- закони України, постанови і рішення Уряду України та регіональних органів управління освітою, з питань освітньої діяльності та повсякденної діяльності;
- конвенцію ООН про права дитини;
- основи трудового законодавства України;

- основи педагогіки та психології;
- правила охорони життя і здоров'я ліцеїстів;
- форми складання звітної документації;
- правила та норми охорони праці, техніки безпеки і протипожежного захисту;
- основи домедичної допомоги.

2. ПОСАДОВІ ОБОВ'ЯЗКИ

2.1. Вихователь проводить заняття з допризовної підготовки юнаків і відповідає за навчання та виховання, моральний стан, дисципліну ліцеїстів свого навчального взводу, за стан їх здоров'я, фізичний розвиток, всебічно вивчає індивідуальні якості ліцеїстів свого навчального взводу, керує самостійними заняттями ліцеїстів (самопідготовкою), формує військово-професійну орієнтацію на подальше навчання у вищих навчальних закладах єдиної системи військової освіти.

Вихователь бере активну участь у роботі педагогічної ради роти.

2.2. Вихователь зобов'язаний:

2.2.1. знати та неухильно виконувати вимоги керівних документів щодо організації освітньої діяльності, виховної роботи та повсякденної життєдіяльності у ліцеях з посиленою військово-фізичною підготовкою, а також накази і розпорядження керівництва ліцею;

2.2.2. всебічно вивчати і знати особисті якості ліцеїстів свого навчального взводу, їх поточну успішність навчання, систематично проводити з ними індивідуально-виховну роботу;

2.2.3. особисто проводити факультативні заняття з ліцеїстами навчального взводу з допризовної підготовки юнаків, інших видів військової підготовки (у тому числі спеціальної), стежити за дотриманням ліцеїстами дисципліни, внутрішнього порядку, правильним несенням служби при стажуванні в наряді;

2.2.4. планувати і керувати самостійною підготовкою ліцеїстів, організовувати проведення з ними консультацій і додаткових занять;

2.2.5. контролювати і вести облік успішності у навчальному взводі, не менше двох разів на тиждень бути присутнім на уроках навчального взводу;

2.2.6. організовувати взаємодію з вчителями з питань навчання і виховання ліцеїстів, проведення позакласної роботи;

2.2.7. систематично проводити профорієнтаційну роботу з ліцеїстами, вдосконалювати їх навички з військової підготовки;

2.2.8. особисто знати батьків ліцеїстів, підтримувати з ними зв'язки, організовувати співпрацю;

2.2.9. щотижня аналізувати стан навчання, правила поведінки і внутрішнього порядку у навчальному взводі, підводити підсумки з ліцеїстами;

2.2.10. постійно вдосконалювати свої фахові й методичні навички, подавати підлеглим приклад зразкового виконання посадових обов'язків, розумної ініціативи, творчого ставлення до справи, високої культури та моралі;

2.2.11. з повагою ставитися до підлеглих ліцеїстів, дбати про їх виховання та згуртування колективу;

2.2.12. виховувати в особового складу навчального взводу любов до військової служби, майбутнього фаху, дбайливе ставлення до майна навчального взводу;

2.2.13. неухильно стежити за дотриманням дисципліни у навчальному взводі, не допускати будь-яких форм фізичного або психічного насильства (булінгу) та інших порушень правил взаємовідносин ліцеїстів у навчальному взводі;

2.2.14. слідкувати за зовнішнім виглядом ліцеїстів, дотриманням ними правил особистої гігієни, правил носіння уніформи та спорядження;

2.2.15. турбуватися про підлеглих, знати та піклуватися про задоволення їхніх потреб, дбати про здоров'я ліцеїстів, уживати заходів для його зміцнення, постійно вдосконалювати їх фізичну тренуваність;

2.2.16. своєчасно доповідати командирові навчальної роти – старшому офіцеру-вихователю (старшому вихователю) про проблеми і потреби підлеглих ліцеїстів, застосовані до них заохочення і стягнення;

2.2.17. періодично бути присутнім на ранковому підйомі та вечірній перевірці у навчальному взводі;

2.2.18. стежити за наявністю та правильною експлуатацією, збереженням речового й іншого майна у навчальному взводі, не менше одного разу на тиждень проводити огляд і перевірку їх наявності;

2.2.19. стежити за дотриманням заходів безпеки на заняттях, стрільбах, навчаннях і під час роботи;

2.2.20. забезпечувати навчання підлеглих ліцеїстів з питань безпеки життєдіяльності з наступною перевіркою їх знань з цих питань;

2.2.21. негайно повідомляти за підлеглистю про кожний нещасний випадок, що трапився з ліцеїстом.

3. ПРАВА

3.1. На вихователя розповсюджуються права, передбачені Конституцією України, законодавством України з питань соціального захисту та іншими нормативно-правовими актами.

Крім того, вихователь має право:

3.1.1. ознайомлюватися з проектами рішень, що стосуються його діяльності;

3.1.2. вносити на розгляд пропозиції щодо вдосконалення роботи, пов'язаної з обов'язками, що передбачені цією інструкцією;

3.1.3. у межах своєї компетенції повідомляти за підлеглістю про всі виявлені недоліки та вносити пропозиції щодо їх усунення;

3.1.4. вимагати та отримувати особисто у керівників структурних підрозділів та фахівців інформацію та документи, необхідні для виконання його посадових обов'язків.

4. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ

4.1. За невиконання або неналежне виконання своїх посадових обов'язків, що передбачені цією посадовою інструкцією та іншими нормативно-правовими актами України, за правопорушення, скоєні під час здійснення своєї службової діяльності, за завдання матеріальної шкоди, порушення правил внутрішнього розпорядку, правил з охорони праці вихователь несе відповідальність у межах, визначених чинним законодавством України.

5. ВЗАЄМОВІДНОСИНИ (ЗВ'ЯЗКИ) ЗА ПОСАДОЮ

Вихователь :

5.1. планує свою роботу на місяць з урахуванням плану роботи ліцею, освітньої програми, розкладу занять та плану-календаря на місяць. План роботи затверджується командиром навчальної роти – старшим офіцером-вихователем (старшим вихователем);

5.2. отримує від командира навчальної роти – старшого офіцера-вихователя (старшого вихователя) розпорядження та інформацію нормативно-правового та організаційного-методичного характеру, знайомиться з відповідними документами;

5.3. систематично доповідає командирі навчальної роти – старшому офіцеру-вихователю (старшому вихователю) про стан навчання, виховання, дисципліни ліцеїстів, обмінюється інформацією з педагогічними працівниками ліцею з питань, які входять у його компетенцію.

5.4. постійно взаємодіє з педагогічними працівниками, фахівцями адміністративно-господарчої та медичної служб, з ліцеїстами та їх батьками (законними представниками) з питань навчання, виховання та охорони здоров'я ліцеїстів.

Додаток 11

ПОСАДОВА ІНСТРУКЦІЯ ПОМІЧНИКА ВИХОВАТЕЛЯ 1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Посада помічника вихователя відноситься до категорії «працівники». Посаду помічника вихователя можуть обіймати особи, які мають середню освіту, достатні педагогічні навички та спроможні виконувати посадові обов'язки.

1.2. Призначення на посаду помічника вихователя здійснюється наказом начальника ліцею.

1.3. Помічник вихователя підпорядковується командирі навчальної роти – старшому офіцеру – вихователю, командирі навчального взводу – офіцеру-вихователю (вихователю) і є прямим начальником для усіх ліцеїстів свого навчального взводу.

1.4. В своїй діяльності помічник вихователя керується:

- нормативно-правовими актами і методичними матеріалами з питань організації освітнього процесу;
- Статутом ліцею;
- правилами внутрішнього розпорядку для працівників ліцею;
- правилами внутрішнього порядку і поведінки для ліцеїстів;
- наказами та розпорядженнями начальника ліцею;
- цією посадовою інструкцією.

1.5. Помічник вихователя повинен знати:

- закони України, постанови і рішення Уряду України та регіональних органів управління освітою, з питань освітньої діяльності та повсякденної діяльності;
- конвенцію ООН про права дитини;
- основи трудового законодавства України;
- основи педагогіки та психології;
- правила охорони життя і здоров'я ліцеїстів;
- форми складання звітної документації;
- правила та норми охорони праці, техніки безпеки і протипожежного захисту;

- основи домедичної допомоги.

2. ПОСАДОВІ ОBOB'ЯЗКИ

2.1. Помічник вихователя відповідає за навчання та виховання, моральний та психологічний стан, дисципліну ліцеїстів свого навчального взводу, підтримання внутрішнього порядку, правильну експлуатацію майна взводу, за стан здоров'я ліцеїстів, їх фізичний розвиток, а також за успішне виконання завдань, поставлених перед навчальним взводом.

2.2. Помічник вихователя зобов'язаний:

2.2.1. всебічно вивчати і знати кожного ліцеїста навчального взводу, вікові та індивідуальні особливості, успіхи та недоліки у навчанні і поведінці, стан здоров'я, особливості характеру, запити ліцеїстів;

2.2.2. виконувати обов'язки з забезпечення виконання ліцеїстами заходів розпорядку дня;

2.2.3. стежити за дотриманням ліцеїстами дисципліни, внутрішнього порядку, правильним несенням служби при стажуванні в наряді;

2.2.4. у вечірній час знаходитись у спальному приміщенні, перевіряти освітлення, особливу увагу звертати на наявність освітлення в туалетах, умивальниках з метою попередження травматизму серед ліцеїстів;

2.2.5. надавати особливу увагу та допомогу ліцеїстам, які перебувають у стані психологічної збудженості чи пригнічення;

2.2.6. негайно вживати заходи щодо припинення конфліктів між ліцеїстами;

2.2.7. забезпечувати санітарно-гігієнічний, дезінфекційний режим у спальних приміщеннях;

2.2.8. у разі виявлення хворого ліцеїста, негайно надати першу допомогу, повідомити медпрацівників, адміністрацію, викликати при необхідності швидку допомогу;

2.2.9. забезпечувати питною водою, стежити за баком для кип'яченої води, своєчасним миттям стаканів, чашок;

2.2.10. заступаючи на чергування, оглядати приміщення ліцеїстів, особливу увагу звертати на виходи, вікна, двері та наявність освітлення; постійно мати при собі ключі від всіх виходів;

2.2.11. вміти застосовувати засоби пожежогасіння, надавати першу долікарську допомогу;

2.2.12. організовувати та контролювати прибирання ліцеїстами закріпленої території та визначених приміщень;

2.2.13. стежити за станом освітлення, водопостачання, опалювання, водовідведення, правильним використанням умивальників, туалетів, кімнат гігієни, забезпечувати збереження майна ліцею, у разі аварії негайно повідомляти чергового ліцею;

2.2.14. у випадку пожежі негайно вживати заходи щодо евакуації ліцеїстів, працівників ліцею;

2.2.15. не допускати порушень ліцеїстами безпеки життєдіяльності, особливо звертаючи увагу на правила протипожежної та електробезпеки;

2.2.16. слідкувати за зовнішнім виглядом ліцеїстів, дотриманням ними правил особистої гігієни, правил носіння однострою та спорядження;

2.2.17. керувати несенням служби при стажуванні у наряді у вечірній та ранковий час;

2.2.18. виконувати вимоги правил внутрішнього трудового розпорядку та Статуту ліцею;

2.2.19. негайно повідомляти за підлеглістю про кожний нещасний випадок, що трапився з ліцеїстами.

3. ПРАВА

3.1. На помічника вихователя розповсюджуються права, які передбачені Конституцією України, законодавством України з питань соціального захисту та іншими нормативно-правовими актами.

Крім того помічник вихователя має право:

3.1.1. ознайомлюватися з проектами рішень, що стосуються його діяльності;

3.1.2. вносити на розгляд пропозиції по вдосконаленню роботи, пов'язаної з обов'язками, що передбачені цією інструкцією;

3.1.3. в межах своєї компетенції повідомляти по команді про всі виявлені недоліки та вносити пропозиції щодо їх усунення;

3.1.4. вимагати та отримувати особисто у керівників структурних підрозділів та фахівців інформацію та документи, необхідні для виконання його посадових обов'язків.

4. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ

4.1. За невиконання або неналежне виконання своїх посадових обов'язків, що передбачені цією посадовою інструкцією та іншими нормативно-правовими актами України, за правопорушення, скоєні під час здійснення своєї службової діяльності, за завдання матеріальної шкоди, порушення правил внутрішнього

розпорядку, правил з охорони праці, помічник вихователя несе відповідальність в межах, визначених діючим законодавством України.

5. ВЗАЄМОВІДНОСИНИ (ЗВ'ЯЗКИ) ЗА ПОСАДОЮ

Помічник вихователя:

5.1.з урахуванням плану роботи ліцею, навчального плану, розкладу занять та плану-календаря на місяць планує свою роботу на місяць;

5.2.отримує інформацію нормативно-правового та організаційного-методичного характеру, знайомиться з відповідними документами;

5.3.систематично доповідає командирові навчальної роти – старшому офіцеру-вихователю, командиру навчального взводу – офіцеру-вихователю (вихователю) стан навчання та дисципліни ліцеїстів;

5.4. постійно взаємодіє з фахівцями виховної роботи, адміністративно-господарчої та медичної служб, з ліцеїстами та їх батьками (законними представниками) з питань навчання, виховання та охорони здоров'я.

Додаток 12

ОБОВ'ЯЗКИ

ГОЛОВНОГО СЕРЖАНТА НАВЧАЛЬНОЇ РОТИ

Головний сержант навчальної роти призначається наказом начальника ліцею за поданням командира навчальної роти – старшого офіцера-вихователя із числа найбільш підготовлених віце-сержантів (ліцеїстів) роти, що проявили лідерські якості, характеризуються позитивно у навчанні та поведінці. Призначені віце-сержанти (ліцеїсти) виконують обов'язки головних сержантів навчальних рот на громадських засадах протягом навчального року у якості стажування з виконання обов'язків.

Головний сержант навчальної роти відповідає за надання командиру навчальної роти – старшому офіцеру-вихователю (старшому вихователю) інформації та пропозицій з питань навчання та дисципліни віце-сержантського складу навчальної роти, рівня індивідуальної підготовки та морально-психологічного стану ліцеїстів і віце-сержантів у навчальних взводах навчальної роти, організації по віце-сержантській вертикалі своєчасного і ефективного виконання завдань, визначених командиром навчальної роти – старшим офіцером-вихователем, інформування та координацію діяльності заступників командирів навчальних взводів та згуртування віце-сержантського складу навчальної роти.

Головний сержант навчальної роти підпорядковується командирові навчальної роти – старшому офіцеру-вихователю (старшому вихователю) та є прямим начальником для ліцеїстів та віце-сержантів навчальної роти. Він є головним радником командира навчальної роти – старшого офіцера-вихователя (старшого вихователя) з усіх питань, що стосуються ліцеїстів та віце-сержантів навчальної роти.

Головний віце-сержант навчальної роти користується правами і дисциплінарною владою заступника командира взводу.

У випадку відсутності головного віце-сержанта навчальної роти його обов'язки виконує найбільш підготовлений заступник командира взводу.

Головний сержант навчальної роти зобов'язаний:

бути зразком для особового складу навчальної роти щодо виконання посадових обов'язків;

координувати діяльність заступників командирів навчальних взводів роти, надавати їм практичну допомогу, інструктувати та наставляти, вимагати ефективного виконання покладених на них обов'язків;

доповідати командирові навчальної роти – старшому офіцеру-вихователю про всі порушення положень керівних документів у навчальній роті, навчання і всебічне забезпечення ліцеїстів, надавати пропозиції щодо їх усунення, здійснювати моніторинг морально-психологічного стану ліцеїстів та віце-сержантів;

здійснювати контроль за додержанням ліцеїстами та віце-сержантами дисципліни, виконанням ними правил носіння військової форми одягу, перевіряти виконання розпорядку дня в підрозділах навчальної роти, несення служби стажерами у виконанні обов'язків добового наряду;

розподіляти між взводами наряди на стажування, особисто визначати черговість нарядів віце-сержантського складу навчальної роти, перевіряти правильність ведення нарядів у навчальних взводах;

здійснювати підготовку стажерів у виконанні обов'язків осіб добового наряду навчальної роти, оглядати їх перед розводом, інструктувати і своєчасно відсилати на розвід;

здійснювати контроль за неухильним виконанням обов'язків ліцеїстами-стажерами (черговим і днювальними) навчальної роти;

здійснювати шиккування навчальної роти і керувати діями ліцеїстів, зокрема, керувати проведенням ранкового огляду та проводити вечірню перевірку навчальної роти, а також щодня доводити розподіл і порядок дій ліцеїстів на випадок пожежі та інших надзвичайних ситуацій;

брати участь в організації спортивно-масової роботи у навчальній роті, постійно підвищувати рівень фізичної підготовленості підлеглого особового складу, дбати про його здоров'я, вживати заходів щодо його зміцнення;

в суботу (передсвятковий день), у встановлений розпорядком час, вишиковувати за списком ліцеїстів, яких звільняють, перевіряє наявність та зовнішній вигляд ліцеїстів, наявність у них посвідчень, нагадувати правила поведінки в громадських місцях та заходи безпеки потім повідомляти, черговому ліцею про кількість ліцеїстів на звільнення;

знати спеціальне звання, прізвище, ім'я та по батькові усіх віце-сержантів навчальної роти, дату народження, віросповідання, ділові та морально-психологічні якості, захоплення до навчання у ліцеї, родинний стан, успіхи і недоліки у навчанні;

ставитися з повагою до підлеглих, не принижувати їх честі та гідності, порушувати перед командиром навчальної роти – старшим офіцером-вихователем питання про задоволення потреб ліцеїстів та віце-сержантів;

працювати над згуртуванням віце-сержантського колективу навчальної роти, здійснювати моніторинг відповідності віце-сержантів посадам, виховувати поважне ставлення віце-сержантів до їх належності до віце-сержантського складу ліцею;

брати участь в організації збору, аналізу та узагальнення досвіду, кращого віце-сержанта навчальної роти, доводити його до віце-сержантів навчальної роти;

здійснювати інформування віце-сержантів навчальної роти за усіма напрямками діяльності, доводити накази, розпорядження керівного складу ліцею;

організовувати роботу Ради сержантів ліцею, брати участь в її засіданнях особисто, забезпечувати реалізацію прийнятих рішень;

надавати командирові навчальної роти – старшому офіцеру-вихователю пропозиції щодо заохочення або притягнення до дисциплінарної відповідальності ліцеїстів та віце-сержантів навчальної роти.

Додаток 13

ОБОВ'ЯЗКИ ЗАСТУПНИКА КОМАНДИРА НАВЧАЛЬНОГО ВЗВОДУ

Заступник командира навчального взводу призначається на посаду наказом начальника ліцею за поданням командира навчальної роти – старшого офіцера-вихователя із числа найбільш підготовлених віце-сержантів (ліцеїстів) роти, що проявили лідерські якості, характеризуються позитивно у навчанні та поведінці. Призначені віце-сержанти (ліцеїсти) виконують обов'язки заступників командирів навчальних взводів на громадських засадах протягом навчального року у якості стажування з виконання обов'язків.

Заступник командира навчального взводу підпорядковується командирові навчального взводу – офіцерові-вихователю (вихователю), помічнику вихователя та є прямим начальником ліцеїстів і віце-сержантів навчального взводу.

Заступник командира навчального взводу відповідає за успішне навчання віце-сержантів і ліцеїстів взводу, їх дисципліну, охайний зовнішній вигляд, фізичну підготовку, правильне зберігання і експлуатацію майна навчального взводу, внутрішній порядок у підрозділі, правильне несення служби під час стажування в добовому наряді.

Заступник командира навчального взводу зобов'язаний:

організовувати проведення командирами навчальних відділень самостійної підготовки у навчальному взводі;

надавати допомогу віце-сержантам навчального взводу щодо організації роботи з особовим складом, вимагати ефективного виконання покладених на них обов'язків;

доповідати командирові навчального взводу – офіцерові-вихователю (вихователю), помічнику вихователя стосовно проблемних питань які виникають у ліцеїстів та віце-сержантів навчального взводу, надавати пропозиції щодо їх вирішення;

здійснювати контроль за додержанням ліцеїстами та віце-сержантами навчального взводу дисципліни, правил поведінки, виконанням ними правил носіння військової форми одягу, доповідати командирові навчального взводу – офіцерові-вихователю (вихователю), помічнику вихователя пропозиції про застосування заохочень і накладення на ліцеїстів і віце-сержантів стягнення;

забезпечувати виконання розпорядку дня особовим складом навчального взводу, вживати заходів для запобігання вчиненню правопорушень ліцеїстами та віце-сержантами навчального взводу; негайно доповідати командирові навчального взводу – офіцерові-вихователю (вихователю), помічнику вихователя та головному віце-сержантові роти про надзвичайні події у навчальному взводі, факти порушення дисципліни, випадки втрати чи пошкодження майна навчального взводу;

бути взірцем для особового складу навчального взводу щодо виконання посадових обов'язків;

знати спеціальне звання, прізвище, ім'я та по батькові ліцеїстів та віце-сержантів навчального взводу, їх дату народження, віросповідання, ділові та морально-психологічні якості, захоплення до вступу у ліцей, родинний стан, успіхи і недоліки у навчанні;

піклуватися про підлеглих, ставитися до них із повагою, не принижувати їх честі та гідності, знати потреби ліцеїстів та віце-сержантів навчального взводу, порушувати перед командиром навчального взводу – офіцером-вихователем (вихователем), помічником вихователя та головним сержантом навчальної роти питання про задоволення цих потреб;

організовувати здійснення заходів щодо зміцнення здоров'я ліцеїстів та віце-сержантів навчального взводу, їх фізичної тренуваності та загартованості, своєчасно доповідати командирові навчального взводу – офіцерові-вихователю (вихователю), помічнику вихователя та головному сержантові навчальної роти про захворювання особового складу навчального взводу та організовувати їх направлення до медичного пункту; допомагати головному сержанту навчальної роти проводити ранковий огляд;

підтримувати на належному рівні морально-психологічний стан особового складу навчального взводу, працювати над згуртуванням колективу, сприяти формуванню в особового складу почуття взаємоповаги і взаємодовіри, відповідальності за успішне навчання та дисципліну;

стежити за правильним зберіганням і експлуатацією майна навчального взводу, його наявністю та утриманням у належному стані, за правильним припасуванням військової форми та її обслуговуванням, не менше ніж раз на тиждень особисто проводити її огляд та перевірку, виховувати в особового складу дбайливе ставлення до військової форми;

повідати командирові навчального взводу – офіцерові-вихователю (вихователю), помічнику вихователя щодо втрат та пошкодження майна, потреби в його поповненні (відновленні);

стежити за дотриманням особовим складом навчального взводу заходів з безпеки на заняттях, під час господарських робіт;

забезпечувати підготовку ліцеїстів та віце-сержантів навчального взводу до стажування у виконанні обов'язків посадових осіб добового наряду та своєчасно скеровувати їх на інструктаж до головного сержанта навчальної роти;

забезпечувати утримання в чистоті та порядку ділянки території і приміщень, закріплених за навчальним взводом;

надавати командирові навчального взводу – офіцерові-вихователю (вихователю), помічнику вихователя та головному сержантові навчальної роти пропозиції щодо покращенні навчання та виховання особового складу навчального взводу;

щодня проводити підбиття підсумків із віце-сержантським складом навчального взводу з питань навчання, дисципліни та внутрішнього порядку;

постійно знати наявність особового складу навчального взводу та місце його перебування;

кожну п'ятницю (передсвятковий день) до 17.00 подавати на затвердження командирові навчального взводу - офіцеру-вихователю (вихователю) список ліцеїстів навчального взводу для звільнення на вихідний (святковий) день;

залишаючись за командира навчального взводу – офіцера-вихователя (вихователя), виконувати його обов'язки.

Додаток 14

ОБОВ'ЯЗКИ КОМАНДИРА НАВЧАЛЬНОГО ВІДДІЛЕННЯ

Командир навчального відділення призначається наказом начальника ліцею за поданням командира навчальної роти – старшого офіцера-вихователя із числа найбільш підготовлених ліцеїстів, що проявили лідерські якості, характеризуються позитивно у навчанні та поведінці. Призначені ліцеїсти виконують обов'язки командирів навчальних відділень на громадських засадах протягом навчального року у якості стажування з виконання обов'язків.

Він підпорядковується командирові навчального взводу – офіцеру-вихователю (вихователю), помічнику вихователя, заступнику командира навчального взводу і є безпосереднім начальником особового складу навчального відділення.

Командир навчального відділення відповідає за успішне виконання завдань із виховання та навчання, дотримання дисципліни та правил поведінки, охайний вигляд підлеглих ліцеїстів, їх морально-психологічний стан, правильне використання майна навчального відділення і за утримання його в належному стані.

Командир навчального відділення зобов'язаний:

допомагати командирі навчального взводу - офіцеру-вихователю (вихователю), помічнику вихователя, заступнику командира навчального взводу у вихованні і навчанні особового складу навчального відділення;

вміло керувати навчальним відділенням під час виконання різних завдань;

постійно вдосконалювати знання з предметів навчання, подавати підлеглим приклад своїм навчанням та поведінкою, зразковістю виконання своїх обов'язків;

дбати про підлеглих, з повагою ставитись до них, знати їх потреби, вимагати від них дотримання дисципліни та правил поведінки;

знати кожного підлеглого, його прізвище, ім'я та по батькові, дату народження, особисті якості, захоплення до вступу в ліцей, родинний стан, успіхи у навчанні і повсякденній діяльності;

постійно знати, де перебувають і що роблять підлеглі;

стежити за дбайливим ставленням ліцеїстів до закріпленого майна навчального відділення, для чого щоденно оглядати та постійно утримувати його в порядку та справності, стежити за його наявністю;

проводити ранковий огляд навчального відділення;

стежити за виконанням розпорядку дня ліцеїстами відділення;

забезпечувати чистоту і внутрішній порядок у приміщеннях навчального відділення;

слідкувати за справністю та охайністю обмундирування і взуття підлеглих, дотримання ними правил носіння військової форми одягу;

забезпечувати дотримання ліцеїстами навчального відділення особистої гігієни, правил безпеки під час навчання та виконання господарських робіт на території, а також перебуваючи за межами ліцею;

своєчасно доповідати заступнику командира навчального взводу про захворювання, скарги і прохання ліцеїстів навчального відділення, випадки втрати та пошкодження майна навчального відділення;

надавати пропозиції командирі навчального взводу - офіцеру-вихователю (вихователю) через помічника вихователя чи заступника командира навчального взводу щодо заохочення ліцеїстів відділення та накладення на них стягнення.

Додаток 15

ОБОВ'ЯЗКИ ЛІЦЕЇСТІВ

Усі ліцеїсти користуються встановленими для громадян України правами та свободами без будь-якої дискримінації. Основні права та обов'язки ліцеїстів з урахуванням особливостей їх навчання в ліцеї визначаються чинним законодавством України.

Ліцеїст має право на:

якісні освітні послуги;

справедливе та об'єктивне оцінювання результатів навчання;

відзначення успіхів у своїй діяльності;

свободу творчої, спортивної, оздоровчої, культурної, просвітницької, наукової і науково-технічної діяльності тощо;

безпечні та нешкідливі умови навчання, утримання і праці;

повагу людської гідності;

захист під час освітнього процесу від приниження честі та гідності, будь-яких форм насильства та експлуатації, булінгу (цькування), дискримінації за будь-якою ознакою, пропаганди та агітації, що завдають шкоди здоров'ю здобувача освіти;

отримання соціальних та психолого-педагогічних послуг як особа, яка постраждала від булінгу, стала його свідком або вчинила булінг;

користування бібліотекою, навчальною, науковою, виробничою, культурною, спортивною, побутовою, оздоровчою інфраструктурою ліцею;

доступ до інформаційних ресурсів і комунікацій, що використовуються в освітньому процесі та науковій діяльності;

забезпечення стипендіями у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України;
особисту або через своїх законних представників участь у громадському самоврядуванні та управлінні закладом освіти;

отримання додаткових індивідуальних та/або групових консультацій та/або занять з навчальних предметів, з яких проводиться державна підсумкова атестація на відповідному рівні повної загальної середньої освіти, та з яких рівень досягнутих результатів навчання менше середнього рівня результатів навчання учнів відповідного року навчання у відповідному закладі освіти;

інші необхідні умови для здобуття освіти, передбачені законодавством.

Ніхто не має повноважень обмежувати ліцеїстів у правах, гарантованих Конституцією та законодавством України.

Використання ліцеїстами своїх прав не повинно шкодити законним інтересам суспільства та держави, правам інших ліцеїстів, працівників ліцею та інших громадян.

Держава гарантує ліцеїстам соціальний та правовий захист, здійснює заходи зі створення їм гідного життєвого рівня, покращення умов повсякденного життя та побуту ліцеїстів.

Забезпечення та охорона прав ліцеїстів у ліцеї покладаються на начальника, адміністрацію, офіцерів-вихователів та вихователів ліцею, а під час занять – на вчителів.

Ліцеїст зобов'язаний:

оволодівати знаннями, вміннями, практичними навичками, підвищувати загальнокультурний рівень, дотримуватися Статуту ліцею, Правил внутрішнього порядку та поведінки ліцеїстів;

дотримуватися засад та цінностей, оголошених в Клятві ліцеїста;

бережливо ставитися до державного, громадського, особистого майна;

дотримуватися законодавства, моральних, етичних норм поведінки в суспільстві;

дотримуватися правил техніки безпеки, особистої гігієни, санітарних норм та протиепідемічних заходів;

поважати гідність, права, свободи і законні інтереси інших ліцеїстів, педагогічних та інших працівників ліцею;

брати участь у різних видах трудової діяльності, що не заборонені чинним законодавством;

дбати про власну гігієну та охайний зовнішній вигляд;

активно працювати на уроках та самопідготовці, самостійно виконувати всі навчальні завдання, регулярно займатись спортом і брати активну участь у спортивно-масовій роботі;

бути дисциплінованими, чесними, знати визначені розділи Статутів Збройних Сил України і добросовісно їх виконувати;

зміцнювати дружбу в колективі, допомагати товаришам, застерігати їх від негативних вчинків, виявляти нетерпимість до порушників дисципліни і встановленого порядку;

бути хоробрим і дисциплінованим, не допускати негідних вчинків і стримувати від них інших ліцеїстів;

з повагою ставитись до своїх батьків або осіб, що їх замінюють;

пам'ятати, що носіння однострою військового зразка вимагає від ліцеїстів підвищеної відповідальності за свої вчинки та вимогливості до навчання і підготовки;

виконувати інші обов'язки, передбачені нормами чинного законодавства, наказами та розпорядженнями начальника ліцею, інструкціями або іншими нормативними актами.

Відповідальність ліцеїстів:

Ліцеїсти залежно від характеру вчиненого правопорушення чи провини несуть дисциплінарну, адміністративну, цивільно-правову та кримінальну відповідальність згідно із законом.

Ліцеїсти несуть також моральну відповідальність перед своїми товаришами, колективом ліцею та Українським народом за невиконання чи порушення Урочистої клятви ліцеїста, норм загальнолюдської моралі та ключових цінностей ліцею. Механізмом притягнення до моральної відповідальності є розгляд та принципова оцінка вчинків ліцеїстів у індивідуальному спілкуванні, у найближчому колі товаришів, а також на загальних зборах навчального взводу, навчальної роти, раді сержантів чи інших зібраннях.

У випадку скоєння ліцеїстом правопорушення, пов'язаного з нанесенням ліцею матеріальних збитків, батьки (законні представники) ліцеїста повинні відшкодувати матеріальні збитки відповідно до Цивільного кодексу України. Такі ліцеїсти не звільняються від дисциплінарного стягнення.

За скоєння злочину ліцеїсти притягуються до кримінальної відповідальності передбаченої Кримінальним кодексом України з урахуванням особливостей кримінальної відповідальності та покарання неповнолітніх.